

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปริญญานิพนธ์
ของ
จันทราภา พูลสนอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
เมษายน 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บทคัดย่อ

ของ

จันทราภา พูลสนอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

เมษายน 2546

จันทร์ภา พูลสนอง. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ อังคณา สายยศ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ นอกจากนี้ยังศึกษาน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ และเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 395 คน สังกัดกรุงเทพมหานคร และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถาม พฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย กับนักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง นักเรียนชาย และนักเรียนทั้งหมดส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนหญิงและนักเรียนทั้งหมดส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันที่วิเคราะห์จากนักเรียนทั้งหมด ส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด ส่งผลต่อเขาวนปัญญาทาง
อารมณ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

4. นำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและด้าน
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนำหนักความสำคัญของปัจจัยด้าน
พฤติกรรมการสอนของครูและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อเขาวนปัญญาทาง
อารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ส่วนนำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผล
ทางลบต่อเขาวนปัญญาทางอารมณ์ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่า
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND EMOTION
INTELLIGENCE OF MATHAYOMSUKSA III STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

CHANTRAPA POOLSANONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

April 2003

CHANTRAPA POOLSANONG. (2003). *A study of relationship between some factors and emotion intelligence of mathayomsuksa III students*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Aungkana Saiyos, Assist. Prof. Raweewan Panpanich.

The purpose of this research were to study and compare analysed from male and female of the relationship between some factors and emotion intelligence, and to study the score of weight of some factors contributed to emotion intelligence and compare the score weight of some factors were analysed from male and female. The sample were 395 matthayomsuksa III students in Bangkok province, and selected by stratified random sampling. The research instrument were the questionnaire of the teacher behavioral teaching , the interaction between student and friend, three type of Child Rearing Practice : Autocratic, Laissez – faire and Democratic and Emotion Intelligence.

The results of research were summarized as follows.

1. The multiple correlation coefficients between the teacher behavioral teaching, the interaction between student and friend, type of Child Rearing Practice in Autocratic, Laissez – faire, Democratic with Emotion Intelligence were statistically significant at .01 level when calculated from male, female and both of them.
2. The multiple correlation coefficients of the teacher behavioral teaching, the interaction between student and friend, type of Child Rearing Practice in Autocratic, Laissez – faire, Democratic with Emotion Intelligence between calculated from male and female were statistically significant different at .01 level.
3. The score weight of the teacher behavioral teaching and type of Child Rearing Practice Democratic contributed to positive in Emotion Intelligence when calculated from male, female and both of them with statistically significant at .01 level, the score weight of the factor of the interaction between student and friend contributed to positive in Emotion Intelligence that calculated from male with statistically significant at .05 level, but when calculated from female and both of them contributed to positive in Emotion Intelligence with statistically significant at .01 level. For the factor about type of Child Rearing Practice in Autocratic contributed to positive in Emotion Intelligence that calculated from both of them with statistically significant at .05 level, but when

calculated from male and female were not statistically significant. For the factor about type of Child Rearing Practice in Laissez – faire contributed to negative in Emotion Intelligence that calculated from male, female and both of them with statistically significant at .01 level.

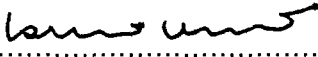
4. The score weights of the interaction between student and friend and type of Child Rearing Practice in Laissez – faire between calculated from male and female were statistically significant different at .01 level. For the score weights of the teacher behavioral teaching and type of Child Rearing Practice in Democratic between calculated from male and female were statistically significant different at .05 level, but the score weights of type of Child Rearing Practice in Autocratic contributed to negative in Emotion Intelligence between calculated from male and female were not statistically significant different.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

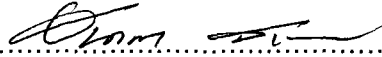
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ของ
นางสาวจันทราภา พูลสนอง

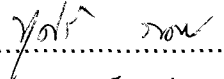
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

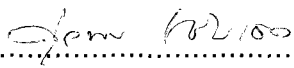

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ๓๑ เมษายน พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ อังคณา สายยศ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ชุตรี วงศ์รัตนะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมปริญญานิพนธ์
จาก
ทุน "ทบวงมหาวิทยาลัย"
ประจำปีการศึกษา 2545
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ความอนุเคราะห์ให้ด้านความรู้ ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จาก รองศาสตราจารย์ อังคณา สายยศ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธพานิช กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ และ อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง อันเป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และในการตรวจสอบเครื่องมือของผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ ดร. ละเอียด รัชเฝ้า และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ซึ่งท่านเหล่านี้ให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่กล่าวมา ณ โอกาสนี้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเพื่อนๆ และ พี่ๆ สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา รุ่นที่ 1 ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัย

ปริญญานิพนธ์ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมปริญญานิพนธ์จากทบวงมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2545 ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ที่ให้การสนับสนุนทุกๆด้าน และ คอยเป็นกำลังใจเสมอมา เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

จันทร์ภา พูลสนอง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาของปัญหา.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
	เชาว์ปัญญาทางอารมณ์.....	10
	ความหมายของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์.....	10
	แนวคิดของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์.....	14
	ความสำคัญและประโยชน์ของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์.....	21
	การวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์.....	23
	แนวคิดการพัฒนาเชาว์ปัญญาทางอารมณ์.....	33
	ปัจจัยที่มีผลกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์.....	35
	ปัจจัยที่ใช้ในการวิจัย.....	41
	การอบรมเลี้ยงดู.....	41
	ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	41
	รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู.....	42
	การวัดการอบรมเลี้ยงดู.....	45
	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	45
	ความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	45
	แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล.....	47
	พฤติกรรมการสอนของครู.....	48
	ความหมายพฤติกรรมการสอนของครู.....	48
	ประเภทวิธีการสอน.....	49

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	50
	งานวิจัยในประเทศ.....	53
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	57
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	58
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	59
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	68
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
	สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
	ความมุ่งหมาย เครื่องมือ วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
	อภิปรายผล.....	89
	ข้อเสนอแนะ.....	93
	บรรณานุกรม.....	95
	ภาคผนวก.....	105
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	121

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	รายชื่อโรงเรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	58
2	คะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานกับเขาวนั้ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด.....	76
3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ธรรมดาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับเขาวนั้ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด.....	77
4	การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเขาวนั้ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง.....	80
5	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเขาวนั้ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด.....	81
6	การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเขาวนั้ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง.....	82
7	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ด้านพฤติกรรมการสอนของครู.....	107
8	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	108
9	ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านพฤติกรรมการสอนของครู.....	109
10	ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	110

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและทันสมัยดังจะเห็นได้จากความเจริญก้าวหน้าของระบบสื่อสารและเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพสังคม จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิต และเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง การศึกษาจึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาคนให้มีศักยภาพ คนจะต้องมีความสามารถทางสติปัญญา จิตใจ และมีทักษะต่างๆ เพื่อที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ในการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองและควรมุ่งเน้นเชาวน์ปัญญาควบคู่ไปกับการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ดังที่โกลแมน (Goleman, 1995 : 34) กล่าวว่า ความสำเร็จของบุคคลนั้นจะขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียง 20 % นอกนั้น 80 % จะขึ้นอยู่กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มีลักษณะโดดเด่นขึ้นมาเป็นพิเศษ เพราะการที่บุคคลใดจะมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงบุคคลนั้นจะต้องเป็นมีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มองโลกในแง่ดี คิดก่อนพูดคิดก่อนทำ จึงจะทำให้สามารถเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาได้ดีและเตรียมพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับวิระวัฒน์ บัณฑิตามัย (2542) ได้กล่าวว่า นักเรียนที่มีระดับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงมักเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก เป็นที่รักในหมู่เพื่อนฝูง ชอบช่วยเหลือผู้อื่น แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ห่วงใย มีทักษะในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งได้ดี มีความสามารถในการควบคุมตนเองได้ เป็นคนที่คิดก่อนพูด คิดก่อนทำ มีความรู้สึกดี มีความผูกพันต่อโรงเรียนและครอบครัว จึงทำให้นักเรียนมีความก้าวร้าวน้อยลงหรือเป็นอันธพาลน้อยลงหรือพึ่งพายาเสพติดน้อยลง เนื่องจากสามารถเผชิญปัญหา สามารถแก้ไขปัญหา และยังสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตน จึงทำให้มีทักษะในการต่อสู้กับความเครียดได้ดี

การพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะเด็กเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม เป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระในตัวเอง ต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ ค้นหาตัวเอง และมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว เด็กวัยนี้มักจะมีอารมณ์รุนแรงหรือเป็นวัย "พายุบูแคม" ทำให้ไม่ยอมใคร มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง และเริ่มมีแนวคิดต่อต้านผู้ใหญ่ อาจทำให้เกิดความขัดแย้งกับภายในครอบครัวบ่อยขึ้น ซึ่งเด็กวัยนี้จะอยู่ระหว่าง 13 - 15 ปี หรือจะเรียนอยู่ในชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนวัยนี้อยู่ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ลักษณะการตัดสินใจต่างๆ ขึ้นอยู่กับอารมณ์ มีความวู่วาม ไม่ค่อยคิดก่อนทำ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ทางสังคมมากมาย เช่น ปัญหาการติดยาเสพติด การขายตัวในวัยเรียน การกระโดดตึกฆ่าตัวตาย เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นถ้าหากบุคคลนั้นมีความสามารถรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็คือการมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์นั่นเอง

เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เป็นผลรวมมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละวัฒนธรรม อาทิ บ้าน ครอบครัว โรงเรียน สิ่งเหล่านี้มีบทบาทในการหล่อหลอมพฤติกรรมและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ จึงได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มากมาย โดยเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน เนื่องจากเพศชายจะเป็นเพศที่เข้มแข็ง หนักแน่น มีเหตุผล ส่วนเพศหญิงเป็นเพศที่ละเอียดอ่อน นุ่มนวล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งจากการศึกษาของทาเปีย (Tapia. 1999) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระวัฒน์ ปันนิคัมัย (2542) กล่าวว่า เพศหญิงจะควบคุมอารมณ์ได้ดีกว่าเพศชาย และโตโต (ญาดา หลาวเพ็ชร. 2544 : 49 ; อ้างอิงจาก Toto. 1996) ยังพบว่า เพศหญิงมีความกรุณาสงสาร ความตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่าเพศชาย

สถาบันครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด ในการอบรมเด็กให้มีคุณภาพ จนเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติ โดยเฉพาะพ่อแม่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอันดับแรกในการวางรากฐานของครอบครัวและสร้างลักษณะนิสัยให้กับเด็ก พ่อแม่ต้องส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกๆ ด้านรวมทั้งหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งทางด้านกาย จิตใจ ความคิดและการแสดงออกต่างๆ ของเด็ก ดังที่ อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม กุศล สุนทรธาดา และ ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต (2540) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่มีผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของแต่ละบุคคล และจากการศึกษาของ เบเคนดัม (Bekendam. 1997) พบว่า การเอาใจใส่ความรู้สึกของผู้อื่นมีความสำคัญอย่างมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรักใคร่ผูกพันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอารมณ์ การปรับตัว และ ชนมน สุขวงศ์ (2543) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอากับเด็กมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกวิธีและเหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะมีเด็กจำนวนมากที่มีพรสวรรค์อยู่ในตนเอง ตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคนไม่สามารถมาแสดงออกมาได้ เนื่องจากได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่ถูกวิธี และครอบครัวก็ยังเป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงออกถึงความรู้สึก สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเด็กจะเริ่มพัฒนาการใช้คำและเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการสื่อสารของบุคคลในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง กับบุตร การสื่อสารจึงมีความสำคัญมาก เพราะการสื่อสารเป็นการส่งผ่านความรู้สึก ความห่วงใย ความเข้าใจจาก

พ่อแม่ไปให้ลูกได้รับรู้ พ่อแม่จึงควรแสดงบทบาทของตัวเองให้เหมาะสม ดังที่ ทิพย์วรรณ นพวงษ์ ณ อยู่ธยา (2528 : 8 - 9) กล่าวว่า พ่อแม่ควรรู้จักแสดงความรักอย่างถูกต้องให้ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ แสดงความเป็นกันเองเพื่อให้เด็กกล้าที่จะพูดหรือปรึกษาปัญหาต่างๆ อย่างเปิดเผย

สถาบันที่อบรมเลี้ยงดูเด็กกรองจากสถาบันครอบครัวและเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากก็คือ สถาบันการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย โรงเรียน ครู นักเรียน และเพื่อนของนักเรียน ฯลฯ ซึ่งโรงเรียนเป็นแหล่งในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ลักษณะนิสัย อาชีพการงาน และสิ่งจำเป็นอื่นๆ ที่จะช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น ถ้าโรงเรียนสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นได้ เด็กจะมีความสุขสบายใจ เป็นสุข และมีความมั่นคงทางอารมณ์ แต่ถ้าหากโรงเรียนมีบรรยากาศไม่เป็นมิตร มีแต่ความสับสนวุ่นวาย หรือเข้มงวดกวดขัน มีความสัมพันธ์แบบตัวใครตัวมันเด็กจะเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยและมีความวิตกกังวล ดังนั้นบรรยากาศในโรงเรียนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งบรรยากาศในโรงเรียนนอกจากจะช่วยให้เด็กคลายความตึงเครียด มีจิตใจมั่นคงแจ่มใสแล้ว ประสบการณ์ที่ดีในโรงเรียนอาจจะช่วยฟื้นฟูจิตใจของเด็กที่ได้รับการกระทบกระเทือนมาจากบ้านหรือจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ที่ใกล้เคียงบางกลุ่มบางส่วน และสิ่งแวดล้อมที่เด็กต้องเผชิญอยู่เป็นประจำ คือ ครูและกลุ่มเพื่อน ดังที่ แคพแลนและหลุยส์ได้ศึกษา (วจิราภรณ์ ไชยรัตน์. 2539 : 39 ; อ้างอิงจาก Kaplan and Louis. 1959 : 318 - 319) พบว่า ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนยังมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน หากครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน นักเรียนจะรู้สึกเป็นกันเองและปรับตัวเข้ากับครูได้ดี เนื่องจากครูเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเด็กจะยึดครูเป็นต้นแบบ ครูจึงต้องเป็นกันเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และความเมตตาต่อเด็ก ซึ่งการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนนั้นเริ่มจากครูและนักเรียน ดังที่ กรมวิชาการ (2539 : 10 - 13) ได้สรุปไว้ว่า ครูและนักเรียนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ตอบคำถาม เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน จะทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นที่จะเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาสใช้ความคิดของตนเองและโอกาสที่จะแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ นักเรียนเองก็มองครูอย่างเป็นมิตร สิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมการสอนของครูที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงให้กับนักเรียน ซึ่งแรงจูงใจนี้เป็นส่วนหนึ่งของเขาวงกตปัญหาทางอารมณ์ ครูต้องส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคมให้กับนักเรียนและนอกจากครูที่จะสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อนของนักเรียนก็มีส่วนในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จากการศึกษาค้นคว้าของกรอนลันด์(มาริษา นาคทับที. 2541 : 47 ; อ้างอิงจาก Gronlund. 1959 : 232) กล่าวว่า เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนต้องมีสังคมและมีสัมพันธภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกัน เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจึงต้องเรียนรู้การ

ปรับตัวและรับรู้บทบาทของตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไรต่อเพื่อน เมื่อต้องอยู่กับเพื่อนและเด็กจะ
ทำปฏิบัติตัวอย่างไรถึงจะอยู่กับเพื่อนแล้วมีความสุข ซึ่งลักษณะของเด็กเหล่านี้จะเป็นเด็กที่มีความ
ความมั่นใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเพื่อนอยู่ใกล้จะรู้สึกอึดอัด เด็กจึงต้องเข้าใจความรู้สึก
ของเพื่อน มีทัศนคติที่ดี และมีทักษะทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งทักษะทางสังคมนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ และจากการศึกษาของ อัลแมน (เมตตา จินดารักษ์. 2525 : 47 ;
อ้างอิงจาก Ulman. 1957) ยังพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน มักมีปัญหาทาง
ด้านการเรียน อารมณ์ตึงเครียด และไม่มีความสุข เพราะเด็กเหล่านี้ไม่มีทักษะทางสังคม ไม่รู้จัก
เอาใจเขามาใส่ใจเรา เด็กวัยนี้ต้องการให้ครูและเพื่อนในชั้นเรียนยอมรับ ถ้าเด็กไม่ได้เป็นที่
ยอมรับจากครูและเพื่อนเด็กจะรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว มองโลกในแง่ร้าย เห็นแก่ตัว และจากการ
ศึกษาของกนกศิลป์ พุทธิศิลป์พรสกุล (2544 : 120 - 125) พบว่า สภาพแวดล้อมในหน่วยงาน
มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยด้านใดบ้างที่ส่งผล
ต่อเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาในการแนะนำ
และส่งเสริมปัจจัยด้านต่างๆเหล่านั้น ทำให้นักเรียนเกิดมีเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สูงขึ้นและ
สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
3. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง
4. เพื่อเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการกับเชาว์ปัญญาทาง
อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนและทำให้
ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและพฤติกรรมการสอนของครู
มีความสัมพันธ์กับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์หรือไม่ และปัจจัยด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อเชาว์ปัญญาทาง
อารมณ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการแนะแนวคิดให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม แนะนำการจัดกิจกรรม
ที่ส่งเสริมเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้พ่อแม่หรือผู้ปกครอง และ ครูในการ
แนะนำและส่งเสริมปัจจัยด้านต่างๆเหล่านั้น ทำให้นักเรียนเกิดมีเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สูงขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต วิทยาดี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีโรงเรียนจำนวน 5 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย มีจำนวน 15 ห้องเรียน และนักเรียน 755 คน โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุงมีจำนวน 13 ห้องเรียน และนักเรียน 591 คน โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดามีจำนวน 13 ห้องเรียน และนักเรียน 559 คน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) มีจำนวน 11 ห้องเรียน และนักเรียน 446 คน โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขนมีจำนวน 10 ห้องเรียน และนักเรียน 439 คน รวมทั้งหมด มีห้องเรียนจำนวน 62 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 2,790 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตวิทยาดี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 353 คน ซึ่งเชื่อมั่นได้ 95 % (ลัว่น สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 400 ; อ้างอิงจาก Yamane. 1967) การวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน เป็นการสุ่มจากประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และห้องเรียนเป็น หน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

3.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มีดังนี้

3.1.1.1 พฤติกรรมการสอนของครู

3.1.1.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3.1.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

3.1.1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

3.1.1.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

3.1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

3.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ เพศ

3.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและน้ำหนักความสำคัญ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เขาวนัปัญหาทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถสนใจและให้ความหวังแก่ตนเองและมองโลกในแง่ดีสามารถปรับสภาพอารมณ์ ควบคุมและจัดการอารมณ์และการกระทำของตนเองไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างสมเหตุสมผล และสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1.1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self - Awareness) หมายถึง การรู้จักอารมณ์และของตนเอง รู้สาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา สำรองและประเมินตนเองได้ตรงตามความเป็นจริง ยอมรับสภาพความเป็นจริงของตนเอง รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเองมีความมั่นใจในตนเองเชื่อมั่นในความสามารถและความมีคุณค่าของตนเอง

1.2. การจัดการกับอารมณ์ของตน (Self -Regulation) หมายถึง การควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนเองให้อยู่ในสภาพปกติ สามารถสกดกลั่นอารมณ์ของตนเอง ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ต่างๆ จัดการกับอารมณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดี มีวิธีการในการคลายเครียดได้อย่างเหมาะสม

1.3. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) หมายถึง การสร้างความหวังและให้กำลังใจตนเอง เพื่อให้ได้รับความสำเร็จในการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อน มองโลกในแง่ดี สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ มีความพยายามและความกระตือรือร้นในการทำงาน และพยายามหาวิธีแก้ปัญหาและปรับปรุงงาน เพื่อนำตนไปสู่ความสำเร็จ สามารถรอคอยโอกาสเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ดี มีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ

1.4. การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) หมายถึง การเข้าใจและรู้จักในอารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น และสามารถแปลความหมายของอารมณ์ ความรู้สึก และการแสดงออกของผู้อื่นได้ รู้ถึงความรู้สึกนึกคิด มุมมองของผู้อื่น เห็นใจผู้อื่นเป็นผู้ฟังที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นสามารถคาดคะเนและตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้ดี รู้ทัศนะความคิดของคนในกลุ่ม คาดคะเนสถานการณ์ในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มได้

1.5. ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นมิตรกับบุคคลอื่น และแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นได้ โน้มน้าวความคิดเห็นของบุคคลอื่นได้อย่างนุ่มนวลและได้ผล ทำให้เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย มีการสื่อความหมายที่ดี สามารถเจรจาต่อรอง แก้ไขและหาทางยุติข้อขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม เต็มใจให้ความช่วยเหลือ

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ปัจจัยดังนี้

2.1. พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การสอนที่แสดงให้เห็นว่าครูหรืออาจารย์ตั้งใจ และเอาใจใส่ในการเรียนการสอน มีวิธีถ่ายทอดความรู้ทำให้การเรียนรู้น่าสนใจสามารถสอนสิ่งที่ยากให้เข้าใจง่าย ใช้สื่อประกอบการสอนได้อย่างเหมาะสมสนใจความรู้สึกของนักเรียน สร้างกำลังใจให้กับนักเรียนในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตอบข้อสงสัยในเนื้อหาที่เรียน ส่งเสริมแนวคิดและกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียน มีความคิดมีความเป็นกันเองกับนักเรียน เข้าสอนตรงเวลา และถ้าไม่มาแจ้งล่วงหน้า

2.2. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันในกลุ่มเพื่อน การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความห่วงใยซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งด้านการเรียนและด้านทั่วไป

2.3. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กให้การปกครองโดยเด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่รับฟังเหตุผล ก้าวท่ายในเรื่องส่วนตัวถูกควบคุมไม่ให้กระทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการ

2.4. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กให้การปกครองโดยเด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ ถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจและไม่สนใจ ไม่ให้ความอบอุ่นและชอบใช้อารมณ์ และเด็กไม่ได้รับคำแนะนำจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา

2.5. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กให้การปกครองโดยเด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยเท่าเทียม โดยได้รับความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

3. น้ำหนักความสำคัญ หมายถึง ค่าตัวเลขที่บอกให้ทราบว่า ปัจจัยบางประการส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด และการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาน้ำหนักความสำคัญในรูปของคะแนนดิบ

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปริญญาโทขึ้นไปทางด้านวัดผลทางการศึกษาหรือจิตวิทยาและผู้ที่มีประสบการณ์ในการสร้างแบบทดสอบมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อความและนิยามที่นิยามไว้ในแต่ละพฤติกรรมที่ต้องการวัด

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
2. มีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกัน
4. น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

1. เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
 - 1.1 ความหมายของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
 - 1.2 แนวคิดของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
 - 1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
 - 1.4 การวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
 - 1.5 แนวคิดการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
2. ปัจจัยที่มีผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์
3. ปัจจัยที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 การอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.3 การวัดการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 3.2.1 ความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 3.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
 - 3.3 พฤติกรรมการสอนของครู
 - 3.3.1 ความหมายพฤติกรรมการสอนของครู
 - 3.3.2 ประเภทวิธีการสอน
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เซาว์ปัญญาทางอารมณ์

1.1 ความหมายเซาว์ปัญญาทางอารมณ์

คำว่า "เซาว์ปัญญาทางอารมณ์" (Emotional Intelligence) หรือ เรียกสั้นๆ ว่า อีคิว (EQ) ซึ่งในภาษาอังกฤษมีคำที่เรียกใกล้เคียงกับคำนี้มากมาย เช่น เซาว์ปัญญาทางสังคม (Social Intelligence) เซาว์ปัญญาส่วนบุคคล (Personal Intelligence) การวิเคราะห์อารมณ์จากประสบการณ์ (Meta – mood Experience) ความฉลาดในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotion Literacy) ความสามารถทางอารมณ์ (Emotion Competence) การเรียนรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotion Learning) เป็นต้น ส่วนในภาษาไทยได้มีนักวิชาการศึกษาเรียกคำว่า "อีคิว" (EQ) ว่า เซาว์อารมณ์ สติปัญญาทางอารมณ์ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ เจตโกศล ปรีชาเชิงอารมณ์ วุฒิภาวะทางอารมณ์ สุขภาพอารมณ์ สำหรับในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอใช้คำว่า "เซาว์ปัญญาทางอารมณ์" ซึ่งมีนักการศึกษาให้ความหมายต่างๆ ไว้ดังนี้

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey and Mayer. 1990 : 185) ให้ความหมายเซาว์ปัญญาทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการที่ตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง สามารถรับรู้อารมณ์ของตนเอง พร้อมจัดการไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม

บาร์ออน (วีระวัฒน์ ปันนิตมัย. 2542 ; อ้างอิงจาก Bar-on. 1992) ให้ความหมายเซาว์ปัญญาทางอารมณ์ว่าเป็นชุดของขีดความสามารถ สมรรถนะและทักษะทางจิตพิสัย (affect domain) ที่ส่งผลต่อความสามารถที่ประสบความสำเร็จ ในการต่อสู้กับข้อเรียกร้อง และแรงกดดันต่างๆ ที่มาจากภาวะแวดล้อมที่มีต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและประสบความสำเร็จในชีวิต

คูเปอร์ และซาวาฟ (วีระวัฒน์ ปันนิตมัย. 2542 ; อ้างอิงจาก Cooper and Sawaf. 1997) ให้ความหมายเซาว์ปัญญาทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้ เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังการรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังงาน ข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์เพื่อการโน้มน้าวผู้อื่นได้

โกลแมน (Goleman. 1995) ให้ความหมายเซาว์ปัญญาทางอารมณ์ว่า เป็นความรู้สึกที่ประกอบจากความคิดเฉพาะตน เป็นภาวะทางจิตใจและชีววิทยา เป็นวิสัย แนวโน้มที่จะแสดงออก ต่อมาในปี 1998 โกลแมนได้ให้ความหมายเซาว์ปัญญาทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่นเพื่อการสร้างแรงจูงใจในตัวเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่างๆ ของตน และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่างๆ ได้

โดนัลด์สัน (Donaldson. 1997 : 95) ให้ความหมายเซาว์ปัญญาทางอารมณ์ว่า บุคคลที่มีเซาว์ปัญญาทางอารมณ์นั้น จะต้องรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถที่จะเผชิญความเครียดได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น มีเป้าหมายในชีวิต มองโลกในแง่ดี และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ไวซซิงเจอร์ (Weisinger. 1998 : 13) ให้ความหมายเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ หมายถึง การใช้อารมณ์อย่างชาญฉลาด โดยสามารถใช้อารมณ์ในการทำงานให้เหมาะสม และใช้อารมณ์นำพฤติกรรมและความคิดไปในการส่งเสริมตนเอง

นางพาง ลี้มสุวรรณ (2541 : 198 - 199) ให้ความหมายเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ คือ ความสามารถด้านต่างๆ ทางจิตใจ อารมณ์ และสังคมหลายๆด้าน ซึ่งก็คือ วุฒิภาวะทางอารมณ์ หรือทักษะชีวิต คนที่มีเชาว์อารมณ์สูงจะมีคุณสมบัติทั่วไปๆ ดังนี้

1. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
2. มีการตัดสินใจที่ดี
3. ควบคุมอารมณ์ตัวเองได้
4. มีความอดกลั้น
5. ไม่หุนหันพลันแล่น
6. ทนความผิดหวังได้
7. เข้าใจจิตใจของผู้อื่น
8. เข้าใจสถานการณ์ทางสังคม
9. ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ง่ายๆ
10. สามารถสู้ปัญหาชีวิตได้
11. ไม่ปล่อยให้ความเครียดท่วมทับความคิดไปหมดจนทำอะไรไม่ได้

พระราชวรมณี (2542 : 7) ให้ความหมายเชาว์ปัญญาทางอารมณ์เป็นวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มีองค์ประกอบในการรู้จักตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน ต้องการอะไรในชีวิต มีความสามารถในการจัดการควบคุมตนเอง มีวินัยสูง บังคับตนเองได้ รู้จักรับผิดชอบชั่วดี มีความสามารถในการจัดการอารมณ์ของผู้อื่น มีอารมณ์ร่วมกับผู้อื่น

ฉันทนา กล่อมจิต (2542 : 12) ให้ความหมายเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ คือ ความมั่นคงทางอารมณ์ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือมองโลกในแง่ดี

ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2542 : 166 - 167) ให้ความหมายเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ คือ ความมั่นคงของอารมณ์ การควบคุมอารมณ์และการพัฒนาอารมณ์ ทั้งในเรื่องของการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

นิตยา คชภักดี (2542 : 109) ให้ความหมายเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ คือ ความรู้จักแยกแยะควบคุมความรู้สึก และควบคุมการแสดงออกของอารมณ์พร้อมทั้งจัดการอารมณ์ของตนเองได้ รับรู้เข้าใจตนเอง สามารถแสดงอารมณ์ออกมาอย่างสร้างสรรค์ และยังเข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกผู้อื่นด้วย

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 19) ให้ความหมายเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ คือ ความสามารถของบุคคลที่ตระหนักรู้ความคิดความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายใน ตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างถูกกาลเทศะ สามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญข้อขัดแย้งต่างๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักบริหารจัดการความเครียดที่จะขัดขวางความคิดสร้างสรรค์อันมีค่าของเราได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุข จนประสบความสำเร็จในด้านการเรียน (Study Success) ความสำเร็จในอาชีพ(Career Success) ตลอดจนความสำเร็จในชีวิต (Life Success)

สุรกุล เจนอบรม (2542 : 20 - 22) ให้ความหมายเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ คือ ระดับความสามารถทางอารมณ์ของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย

1. ความสามารถที่จะรับรู้ได้ว่าตัวเองและผู้อื่นมีอารมณ์และรู้สึกอย่างไรและสามารถจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกได้
2. ความสามารถที่จะรู้ถึงความรู้สึกทางอารมณ์ที่ดีและไม่ดี แล้วสามารถเปลี่ยนแปลงอารมณ์ที่ไม่ดีไปสู่อารมณ์ที่ดีได้

3. ความสามารถที่จะมีความระมัดระวังอารมณ์ของตนเองอยู่เสมอ มีทักษะที่จะรับรู้ถึงอารมณ์และบริหารจัดการกับอารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้มีความสุขและดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น

ลักขณา แพทยานันท์ (2542 : 21) ได้สรุปว่าเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถของบุคคลในการใช้สติรับรู้อารมณ์และควบคุมอารมณ์ของตนเองทำให้สามารถเข้าใจและรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ใช้ปัญญาในการแสดงอารมณ์ และแก้ไขปัญหได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเมตตา กรุณา นำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ทำให้บุคคลมีความสุขประสบความสำเร็จในชีวิต นั่นก็คือ การเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สมบูรณ์

สุภาพร พิสิฐวิพัฒน์ (2543 : 7) ได้สรุปว่าเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถของบุคคลที่ตระหนักถึงอารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุมและจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมตลอดจนสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นและมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

กรมสุขภาพจิต (2543 : www.asiaeye.com) ให้ความหมายเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ คือ ความสามารถในทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

ชนมน สุขวงศ์ (2543 : 26) ได้สรุปว่าเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถหรือศักยภาพทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองและมีการรับรู้และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็น รู้จักจัดการอารมณ์และความตึงเครียดของตน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ธวัช ประสาทฤทธาและคณะ (2543 : 16) ให้ความหมายเขาวนัญปัญญาทางอารมณ์ หมายถึง ลักษณะของการที่บุคคลตระหนัก รับรู้อารมณ์ของตนเองที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจาก สิ่งเร้าทั้งภายนอกและภายใน และความสามารถที่จะปรับหรือจัดการกับอารมณ์โดยการควบคุม อารมณ์ที่เกิดขึ้นนั้นให้เกิดผลทางบวกทั้งต่อตนเองผู้อื่น สภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่างๆ

ชอลัดดา ขวัญเมือง (2542. 17) ได้สรุปว่าเขาวนัญปัญญาทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถแยกแยะ ประเมินค่า ยอมรับ และแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง รวมทั้งสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต การเรียนและการทำงาน

วรรณดี หมู่เย็น (2544 : 15) ได้สรุปว่าเขาวนัญปัญญาทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง สามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง ควบคุมอารมณ์ของตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสม ตามกาลเทศะ สามารถกระตุ้น จูงใจของตนเองได้ มีความอดได้ รอได้ ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น คือ การเอาใจเข้ามาใส่ใจเรา มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลมีความสามารถที่จะตอบสนองอารมณ์ และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ญาดา หลาวเพชร (2544 : 26) ได้สรุปว่าเขาวนัญปัญญาทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง มีความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีแรงจูงใจในตนเอง สามารถเผชิญกับ ปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งสามารถรับรู้เข้าใจ อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นและตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีทักษะทางสังคมในการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่นทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

จากความหมายของเขาวนัญปัญญาทางอารมณ์ พอสรุปได้ว่า เขาวนัญปัญญาทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การเข้าใจตนเองและ เข้าใจผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับคนในสังคมได้ ทำให้สามารถ ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต

1.2 แนวคิดของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์

การ์ดเนอร์ (Gardner. 1993 : 13 -25) ได้จำแนกเชาว์ปัญญาทางอารมณ์เป็น 2 ด้าน มีดังนี้

1. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ตอบสนองอารมณ์ และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
2. ด้านการรู้จักตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง สามารถแยกแยะอารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

สเติร์นเบอร์ก (วรรณดี หมู่เย็น. 2544 : 23 ; อ้างอิงจาก Sternberg.1996 : 127 - 147) ได้เสนอแนวคิดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ ในแง่ของความฉลาดดังนี้

1. การคิดเพื่อแก้ปัญหา (Analytical Thinking) มีวงจรเป็น 6 ขั้น คือการตระหนักรู้ปัญหาการนิยามปัญหา พัฒนากลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา แสดงให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา จัดสรรทรัพยากรในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบ และประเมินผลการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังสามารถกระตุ้นตนเองในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสามารถเผชิญกับปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยความระมัดระวัง และใช้กลยุทธ์ที่สร้างสรรค์ในการหาทางแก้ปัญหา
2. ความฉลาดในการคิดสร้างสรรค์ (Creative Intelligence) มีความกระตือรือร้นในการแสวงหา สร้าง มีการตั้งสมมติฐานของคำถาม มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหา สร้างสรรค์กลยุทธ์ต่างๆในการแก้ไขปัญหา
3. ความฉลาดในการนำความรู้มาประยุกต์ (Practical Intelligence) เป็นความสามารถในการนำกลยุทธ์ต่างๆมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

คูเปอร์ และซาวาฟ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 15-17 ; อ้างอิงจาก Cooper and Sawaf 1997) ได้เสนอโมเดลของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 4 หลัก ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรอบรู้ทางอารมณ์ (Emotional Literacy) คือ การรู้จักตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ของตนผันแปรเช่นไร ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการควบคุมตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) คือ การปรับอารมณ์ของตนเองได้อย่างยืดหยุ่น รู้จักกาลเทศะแม้เผชิญความลำบากใจ
3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional Depth) คือ ระดับความลึกซึ้งของอารมณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนา เป็นแนวทางที่จะปรับชีวิตและหน้าที่การงานให้เข้ากับศักยภาพและเป้าหมายของตนเอง
4. ความผันแปรทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) คือ ความสามารถในการใช้อารมณ์เพื่อความคิดสร้างสรรค์และสมรรถภาพที่จะเผชิญปัญหาและความกดดัน

สโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey and Mayer. 1997 : 10 - 11) ได้เสนอองค์ประกอบของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ได้หลัก 4 ขั้นตอน มีดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) การประเมิน (Appraisal) และการแสดงออก (Expression) ภาวะทางอารมณ์อย่างเหมาะสม

1.1 ความสามารถในการระบุภาวะอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้

1.2 ความสนใจในการระบุภาวะอารมณ์ของผู้อื่นได้

1.3 ความสามารถในการแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง แสดงความต้องการได้ตรงกับความรู้สึกได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่างๆออกได้ว่า ถูกต้อง – ไม่ถูกต้อง
จริง - ไม่จริง

2. การเกื้อหนุนการคิดของอารมณ์

2.1 ความรู้สึกหรืออารมณ์ช่วยจัดลำดับความสำคัญหรือช่วยในการคิดจัดลำดับความสำคัญ

2.2 อารมณ์ที่ชัดเจนพร้อมที่จะเกื้อหนุนต่อการตัดสินใจและจดจำความรู้สึกต่างๆ ได้ดี

2.3 อารมณ์หรือความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความคิดและจุดยืนสามารถเปลี่ยนแปลงไปจากแง่บวกเป็นแง่ลบ จากการคิดแง่เดียว มุมเดียว เป็นคิดได้หลากหลาย

2.4 ภาวะอารมณ์ต่างๆ ทำให้คิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น รู้สึกเป็นสุข ทำให้จิตใจเปิดกว้าง รับฟังเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์

3. การเข้าใจ การวิเคราะห์และการใช้ความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์

3.1 ระบุมารู้สึกหรืออารมณ์ เห็นความเชื่อมโยงระหว่างอารมณ์กับถ้อยคำต่างๆ ได้

3.2 ตีความหมายของอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้ อันสืบเนื่องมาจากอารมณ์หนึ่งๆ ได้ เช่น การพลัดพราก การสูญเสีย ทำให้เกิดความเศร้าใจ

3.3 เข้าใจอารมณ์ที่ซับซ้อนได้ ทำให้เกิดความรู้สึกหลายอย่างในเวลาไล่เลี่ยกัน เช่น ทั้งรัก ทั้งเกลียด อาการขยี้แหยง ที่เป็นผลร่วมของความโกรธ และความกลัว

3.4 เข้าใจความผันแปรของภาวะอารมณ์ต่างๆ การแปรเปลี่ยนจากความโกรธมาเป็นความพึงพอใจ หรือจากความโกรธมาเป็นความละอายใจ

4. การคิดใคร่ครวญและการควบคุมอารมณ์ของตน เพื่อพัฒนาความงอกงามด้านสติปัญญา และอารมณ์ต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่สูงที่สุด

4.1 เปิดใจรับต่อความรู้สึกทางบวกและลบทั้งที่ปรารถนาและไม่ปรารถนาให้ได้

4.2 เมื่อคิดใคร่ครวญให้ดีแล้ว สามารถยืดหรือปล่อยตนจากภาวะอารมณ์ความรู้สึกอันใดอันหนึ่งได้ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ และความเป็นประโยชน์

4.3 คิดอย่างพินิจพิเคราะห์ถึงภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและผู้อื่นเล็งเห็นว่า ความรู้สึกเหล่านั้น ชัดเจน คงอยู่ มีเหตุผล และส่งผลต่อการปฏิบัติของตนเช่นไร

4.4 บริหารจัดการภาวะอารมณ์ของตนและคนอื่นได้ลดความรุนแรงของอารมณ์ทางลบได้ แสดงออกทางบวก โดยไม่บิดเบือน หรือมีกลวิธีในการป้องกันตนเองมากเกินไป

บาร์ออน (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 75 – 76 ; อ้างอิงจาก Bar-on. 1997) ได้แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 5 หมวด 16 คุณลักษณะ มีดังนี้

1. ความสามารถในตน มีดังนี้
 - 1.1 ตระหนักรู้จักตน
 - 1.2 เข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเอง
 - 1.3 กล้าแสดงความคิดและความรู้สึกของตน
 - 1.4 การเป็นอิสระเอกเทศ
 - 1.5 การประจักษ์แจ้งแห่งตน
2. ทักษะของความเก่งคน มีดังนี้
 - 2.1 ตระหนักรู้เท่าทันในความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี
 - 2.2 ความรับผิดชอบทางสังคม
 - 2.3 สร้างสายสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี
3. ความสามารถในการปรับตัว
 - 3.1 ดีความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี
 - 3.2 ยืดหยุ่นในความคิดความรู้สึกของตนได้ดี
 - 3.3 แก้ไขปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี
4. กลยุทธ์ในการบริหารความเครียด
 - 4.1 จัดการกับความเครียดได้ดี
 - 4.2 ควบคุมอารมณ์ของตนได้ดี
5. ปัจจัยด้านแรงจูงใจและภาวะอารมณ์
 - 5.1 มองโลกในแง่ดี
 - 5.2 สร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่นได้ดี
 - 5.3 รู้สึกและแสดงออกซึ่งความเป็นสุขให้ปรากฏได้

โกลแมน (Goleman. 1998 : 93 –102) ได้ปรับโมเดลของชาโลเวย์และเมเยอร์ โดยเขาวนัปัญหาทางอารมณ์มีทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Self - Awareness) หมายถึง การที่บุคคลรู้ว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมีสาเหตุมาจากสิ่งใด และจะมีผลต่อตนเองผู้อื่น และการปฏิบัติงานอย่างไร รู้สาเหตุของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ

2. การจัดการอารมณ์ของตนเอง (Self - Regulation) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ใช้คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกได้อย่างสมเหตุสมผล

3. การจูงใจตนเอง (Motivation) หมายถึง การใช้พลังความรู้สึกภายในเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ตนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งจูงใจภายนอก เช่น เงิน หรือสิ่งตอบแทนอื่นๆ มีความพอใจที่จะปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างทางเลือกใหม่ในการทำงานที่สามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ดี มองโลกในแง่ดี และไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคและความล้มเหลว

4. การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น (Empathy) หมายถึง การรับรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น สามารถรับรู้ สนใจและเข้าใจในแง่คิด ทรรศนะของผู้ที่อยู่รอบข้าง ตัดสินใจทำในสิ่งใดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ใช้ความคิดของตนเองเป็นหลัก

5. การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามกับสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานและความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุข

โดนัลด์สัน (Donaldson. 1997 : 2) ได้กำหนดเขาวนัปัญหาทางอารมณ์ ไว้ดังนี้

1. การรับรู้ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Emotional Self - Awareness)
2. การมีแรงจูงใจตนเอง (Self - Motivation)
3. ความสามารถในการอดทนอดกลั้นต่อความตึงเครียดได้ (Stress Tolerance)
4. ความยืดหยุ่น (Flexibility)
5. การมีแรงบันดาลใจที่จะควบคุมตนเอง (Impulse - Control)
6. การมองโลกในแง่ดี (Optimism)

ไวส์ซิงเจอร์ (Weisinger. 1998 : 19 - 22) ได้กำหนดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เฉพาะบุคคล (Intrapersonal Emotional Intelligence) เป็นส่วนที่เพิ่มเชาวน์อารมณ์ให้แก่ตนเอง ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาให้มีความตระหนักรู้จักตน การบริหารอารมณ์ของตน และการสร้างแรงจูงใจให้ดีให้แก่ตน

2. เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ระหว่างบุคคล (Intrepersonal Emotional Intelligence) เพื่อเสริมสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ดี ความมีมนุษยสัมพันธ์และการช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยตนเองได้

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2542 : 20) กล่าวว่า เชาวน์ปัญญาของบุคคลมาจากสภาพอารมณ์ จิตใจ ตลอดจนทั้งสภาพความสมบูรณ์ของสุขภาพ ดังนั้นบุคคลที่เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีสติที่สามารถรับรู้และตระหนักรู้ได้ว่า ขณะนี้กำลังทำอะไร รู้สึกอย่างไร ตลอดจนสามารถรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

2. มีพลังใจ มีแรงบันดาลใจที่จะกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต

3. สามารถอดทนอดกลั้นต่อสภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจนสามารถที่จะเผชิญต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้อย่างเหมาะสม

4. มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดมั่นถือมั่นจนทำให้การปรับตัวไม่ได้

5. มีความสามารถที่ควบคุมตนเอง

6. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

7. มีความสัมพันธ์ภาพที่บ่งบอกถึงความไว้วางใจผู้อื่น มีความจริงใจ และซื่อสัตย์

8. มีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์

9. มองโลกในแง่ดี

แสงอุษา โลจนานนท์ และกฤษณ์ รุยาพร (2543 : 77) ได้เสนอแนวคิดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งเป็นเส้นทางสู่การสร้างเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ด้วยคำว่า "SMILE" แยกออกเป็น 5 ด้านดังนี้

1. S คือ Self awareness หมายถึง การรู้จักอารมณ์ของตนเอง

2. M คือ Manage emotion หมายถึง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลสถานที่

3. I คือ Innovate inspiration หมายถึง การสร้างสรรค์อารมณ์ของตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองและสามารถในการแสดงออก ซึ่งอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ

4. L คือ Listen with head & heart หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ อารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของผู้อื่น

5. E คือ Enhance social skill หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีกับบุคคลในหลายรูปแบบ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถอ่าน สถานการณ์ทางสังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ดี และสามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการสื่อสาร ชักจูงประนีประนอม หรือยุติข้อขัดแย้ง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของทีมงานและสังคม กรมสุขภาพจิต (2543 : 28 - 30) กล่าวถึง องค์ประกอบของเชาว์อารมณ์ ดังนี้

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 ความสามารถในการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักให้ รู้จักรับ

1.3.2 รับผิดชอบ ให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วย

2.1 ความสามารถในการรู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

2.1.3 มีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย

2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

- 2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
 - 2.3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
 - 2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
 - 2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์
- 3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย
 - 3.1 ความภูมิใจในตนเอง
 - 3.1.1 เห็นคุณค่าตนเอง
 - 3.1.2 เชื้อมั่นในตนเอง
 - 3.2 ความพึงพอใจในชีวิต
 - 3.2.1 มองโลกในแง่ดี
 - 3.2.2 มีอารมณ์ขัน
 - 3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
 - 3.3 ความสงบทางใจ
 - 3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข
 - 3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย
 - 3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

จากแนวคิดชาวนิปัญญทางอารมณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาชาวนิปัญญทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1998 : 93 –102) เพราะโกลแมนได้นำแนวคิดของชาโลเวย์และเมเยอร์มาปรับใช้ในการสร้างแนวคิดชาวนิปัญญทางอารมณ์ ซึ่งมีชาวนิปัญญทางอารมณ์ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

1. การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Self - Awareness) หมายถึง การที่บุคคลรู้ว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมีสาเหตุมาจากสิ่งใด และจะมีผลต่อตนเองผู้อื่น และการปฏิบัติงานอย่างไร รู้สาเหตุของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ

2. การจัดการอารมณ์ของตนเอง (Self - Regulation) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ใช้คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกได้อย่างสมเหตุสมผล

เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เป็นสิ่งที่จำเป็นที่บุคคลนั้นควรจะมีหรือพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากมีปัจจุบันเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมาก (กรมสุขภาพจิต.2543 : 67) คนที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นไม่จำเป็นต้องมีสติปัญญาที่เฉลียวฉลาดเพียงอย่างเดียว โกลแมน (Goleman. 1995 : 34) ได้กล่าวว่าสติปัญญาเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายความสำเร็จของบุคคลได้เพียง 20 % ส่วนที่เหลือ 80 % เป็นเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ถือเป็นการเรียนรู้จักอารมณ์ ความรู้สึกของตน ให้ตระหนัก มีสติรู้เท่าทันสาเหตุและความแปรผันด้านอารมณ์ของตน เป็นการเรียนรู้พุดคุยภายในตน บริหารจัดการอารมณ์ ภาวะอารมณ์ อุปนิสัยใจคอของตน ไปในทางที่สร้างประโยชน์แก่ทุกฝ่าย สร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองในทางที่สร้างสรรค์ แล้วเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของตนออกมาติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการสื่อสาร ความเก่งคน ความเข้าอกเข้าใจคน เอาใจเขามาใส่ใจเรา และเป็นบุคคลที่มีการรักษาความสมดุลของเหตุผลและอารมณ์ บริหารจัดการความสัมพันธ์งานในหน้าที่ของตนกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาผสมกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของบุคคลนั้น นอกเหนือจากจะทำให้บุคคลตระหนักและรู้จักตนเองแล้วยังทำให้เข้าใจความคิดความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่นได้อีกด้วย เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน การสร้างสรรค์และตอบสนองความต้องการของเป้าหมายทำให้งานออกมามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น อุดหนุน เข้าใจต่อกัน เกื้อหนุนให้มีการใช้ศักยภาพของคนอย่างสูงสุด (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 34) เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ จึงมีความสำคัญดังที่กล่าวมาและมีนักวิชาการกล่าวถึงประโยชน์ต่างๆ ของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ มีดังนี้

คมเพชร จิตรศุภกุล (2542: 35 - 38) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตได้เป็นอย่างดี เช่น การนำไปพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี นำไปพัฒนาการสื่อสาร การแสดงความรู้สึกและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทำให้มีสัมพันธภาพส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ นำไปพัฒนาบุคคลในองค์กรเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ลดปัญหาความขัดแย้งและการทำงานร่วมกัน นำไปพัฒนาศักยภาพของผู้นำองค์กรต่างๆ ทำให้สามารถทำงานเกี่ยวกับบุคคลในองค์กรได้ดีขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จในการบริหารงาน และนำไปพัฒนาธุรกิจด้านการบริการ ช่วยให้ผู้ที่มีความรับผิดชอบด้านการบริการมีความสามารถในการดูแลลูกค้าได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้าทุกคน

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 34 -37) ได้ทำการประยุกต์ใช้หลักการของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เข้าสู่ชีวิตประจำวัน และหน้าที่การงาน ซึ่งมีประโยชน์ ดังนี้

1. พัฒนาด้านบุคลิกภาพของเด็ก เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาและสร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญสมวัยได้ดี
2. การสื่อสาร การแสดงความรู้สึกอารมณ์ของตนเอง ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สามารถสื่อสาร แสดงความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ เข้าอกเข้าใจผู้อื่น รับฟังปัญหาของผู้อื่นได้อย่างตั้งอกตั้งใจ
3. การปฏิบัติงาน ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์จะเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าใจและยอมรับฟังความคิดเห็นต่างๆ ของผู้อื่น สามารถปรับตัวและรับกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี
4. การให้บริการ ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงจะสามารถเข้าใจลูกค้า รับฟังความคิดเห็น ความต้องการของลูกค้า ทำให้ลูกค้าพอใจในบริการ
5. การบริหารจัดการ ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์จะช่วยส่งเสริมความเป็นผู้นำ มีศิลปะการรู้จักใช้คนและการครองใจคนได้ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนาตน
6. การเข้าใจชีวิตของตนเองและผู้อื่น ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เป็นเรื่องของการศึกษาและทำความเข้าใจตน มองเข้าไปในตนก่อน ทำความเข้าใจผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นทำให้ชีวิตครอบครัวเป็นสุขเพราะความเข้าใจซึ่งกันและกัน

เทอดศักดิ์ เดชคง (2539 : 56 - 61) ได้กล่าวว่าประโยชน์ของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านตนเอง ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่เรียนหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ สามารถปรับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ทำให้ชีวิตมีความสุขและสมควรตามอัตภาพ เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้มีเป้าหมายในชีวิต รู้จักปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ รู้ว่าตนเองต้องการอะไร เปรียบเทียบกับศักยภาพของตนเอง และสามารถเลือกกระทำการสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จเนื่องจากเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนน้อม และสามารถแก้ไขความขัดแย้งหรือปัญหาต่างๆ ได้ดี

2. ด้านครอบครัว ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข

3. ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้สามารถลดข้อขัดแย้งต่างๆ ทำให้การเอาเปรียบเห็นแก่ตัวในสังคมลดน้อยลง สร้างความรักใคร่ปรองดอง คิดถึงใจเขาใจเรา ทำให้สังคมน่าอยู่และมีความสุข

1.4 การวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

ในต่างประเทศและในประเทศไทยได้มีการศึกษาและสร้างแบบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มากมาย มีการศึกษาและหาคำตอบเกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ เพื่อที่จะหาเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งวิธีการวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์นั้น วีระวัฒน์ ปันนิตมัย (2542 : 85 - 94) ได้สรุปแนวทางในการวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ไว้ดังนี้

1. การประเมินด้านแรงจูงใจภายในบุคคล (Intrapersonal Motivation) เป็นการประเมินแรงจูงใจที่ผลักดันบุคคลแสดงพฤติกรรมเกิดความรู้ หรือภาวะทางอารมณ์เช่นนั้น แรงบันดาลใจให้แสดงออกโดยอาจจะมีสิ่งเร้ากระตุ้นความนึกคิด เช่น การเขียนความเรียง (Essay Tests) การตอบข้อความให้สมบูรณ์ การเล่าประสบการณ์ การประเมินเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์แนวนี้ ผู้ประเมินต้องมีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์และด้านเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างสูง

2. การใช้เทคนิคเหตุการณ์สำคัญ (The Critical Incident Technique) หรือกรณีเหตุการณ์ (Incident Case) เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรม โดยให้ผู้เล่าบรรยายหรือเขียนเล่าเหตุการณ์ที่บ่งชี้ถึงการคิด รู้สึก และแสดงออกที่เกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในระดับต่างๆ แล้วเลือกการเรียงลำดับพฤติกรรมที่ผู้ตอบเคยปฏิบัติหรือมีความตั้งใจจะปฏิบัติ เพื่อนำคะแนนมาประมวลสรุปอ้างอิงถึงระดับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของผู้ตอบ

3. การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการกำหนดเหตุการณ์ให้มีความสมจริง ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ที่เป็นสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความรู้สึกและภาวะอารมณ์ต่างๆ ของตนออกมา โดยมีได้เสแสร้งหรือแกล้งปฏิบัติได้

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่น ให้อิสระแก่ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ เป็นฝ่ายเริ่มสนทนาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเอง ทั้งด้านความสำเร็จและความล้มเหลว ความเสียใจ

5. การให้รายงานตนเอง (Self - report) การวัดวิธีนี้เป็นการวัดที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากสร้างง่าย โดยการใช้แบบทดสอบประเภทกระดาษกับดินสอ (paper and pencil) เป็นการรายงานเกี่ยวกับตนเอง

ในต่างประเทศได้มีการวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ไว้ดังนี้

สโลเวย์และคณะ (Salovey and others. 1995) ได้สำรวจเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ โดยสร้างมาตรวัดอารมณ์ (Trait Meta - Mood Scale หรือ TMMS) สามารถวัดความแตกต่างระหว่างบุคคลในความสามารถที่จะสะท้อนอารมณ์และการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่ออารมณ์ความรู้สึก (Attention to Feelings) ความชัดเจนในการแยกแยะอารมณ์ความรู้สึก (Clarity of Feeling) และด้านการปรับสภาวะอารมณ์ (Mood Repair) มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มาตรวัดอารมณ์ (TMMS) ใช้มาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย เห็นด้วยบางอย่าง เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่างแบบทดสอบ Trait Meta - Mood Scale ของสโลเวย์และคณะ (Salovey and others. 1995)

1. ด้านความเอาใจใส่ต่ออารมณ์ความรู้สึก (Attention to Feeling)
 - 0) วิธีการจัดการกับอารมณ์ของข้าพเจ้าได้ดีที่สุดคือ ให้มีอารมณ์หลากหลายมากที่สุด
2. ด้านความชัดเจนในการแยกแยะอารมณ์ความรู้สึก (Clarity of Felling)
 - 0) ข้าพเจ้ามักจะรู้อย่างชัดเจนว่าขณะนั้นตนเองรู้สึกอย่างไร
3. ด้านการปรับสภาวะอารมณ์ (Mood Repair)
 - 0) เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจ ข้าพเจ้ามักคิดถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ให้ความรู้สึกเป็นสุข

ในปีค.ศ.1998 เมเยอร์ สโลเวย์และคารุโซ (Mayer Salovey and Caruso) ได้พัฒนาสร้างมาตรวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์หลายองค์ประกอบ (The Multifactor Emotional Intelligence Scale หรือ MEIS) เป็นการวัดโดยใช้กระดาษและดินสอ (paper and pencil) ทำแบบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ โดยแบ่งองค์ประกอบทั่วไปของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ได้ 4 องค์ประกอบดังนี้

1. แบบทดสอบความสามารถในการระบุอารมณ์ เป็นการวัดการรับรู้ทางอารมณ์ ผู้ตอบระบุอารมณ์ของรูปคนที่ปรากฏในภาพ จากสีหน้า แววตา ความรู้สึกจากเสียงดนตรี และความรู้สึกจากภาพศิลปะต่างๆ ได้
2. แบบทดสอบความสามารถในการใช้อารมณ์ เป็นการวัดการซึมซับอารมณ์ โดยประเมินความสามารถที่ก่อให้เกิดอารมณ์และเหตุผลที่ประกอบกับอารมณ์ความรู้สึก การวัดแบ่งเป็น 2 ตอน คือ การวัดความสามารถสร้างความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ดีแค่ไหน และการใช้ความรู้สึกเพื่อต่อกระบวนการคิด โดยเชื่อว่าอารมณ์ช่วยให้เราคิดตัดสินใจได้

3. แบบทดสอบความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ เป็นการวัดความสามารถของบุคคลที่จะทราบถึงสาเหตุและที่มาของอารมณ์ ผลการใช้อารมณ์ ระดับความแปรปรวนของอารมณ์ ตลอดจนสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ที่แตกต่างกัน

4. แบบทดสอบความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เป็นการวัดความสามารถในการจัดการและการควบคุมอารมณ์ของตนเองกับบุคคลอื่น โดยการประเมินจะมีสถานการณ์ทางอารมณ์ให้ผู้ตอบบอกความรู้สึกภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างแบบทดสอบ The Multifactor Emotional Intelligence Scale ของ สโลเวย์ และคณะ (Salovey and others.1998)

1. ตัวอย่างแบบทดสอบความสามารถในการระบุอารมณ์

0) จงดูรูปหน้าคนและระบุว่าคนที่แสดงหน้าเช่นนี้มีอารมณ์อะไรต่อไปนี้อยู่มากแค่ไหน

	ไม่ปรากฏอยู่แน่นอน			ปรากฏอยู่แน่นอน	
โกรธ	1	2	3	4	5
เศร้า	1	2	3	4	5
สุข	1	2	3	4	5
กลัว	1	2	3	4	5
ตกใจ	1	2	3	4	5
ประหลาดใจ	1	2	3	4	5
ขยี้แหยง	1	2	3	4	5

2. ตัวอย่างแบบทดสอบความสามารถในการใช้อารมณ์ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวัดผู้ตอบสามารถสร้างความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ดีแค่ไหน

0) จินตนาการถึงเหตุการณ์ที่ทำให้ท่านรู้สึกกังวลใจ จินตนาการถึงเหตุการณ์นี้จนกระทั่งคุณรู้สึกกังวลจริงๆ จงบรรยายความรู้สึกของคุณในแต่ละมาตราวัดดังนี้

อบอุ่น	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	หนาวเย็น
มืด	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	สว่าง
ต่ำ	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	สูง
เจิดจ้า	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	หม่นหมอง
ที่อ	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	คม
พอใจ	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	ไม่พอใจ
ดี	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	เลว
สดใส	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	หดหู่

ตอนที่ 2 การใช้ความรู้สึกเื้อต่อกระบวนการคิด

0) จินตนาการว่า Rich เป็นคนที่คุณทำงานด้วย Rich ชอบตกปลาและไปแคมป์ Rich ได้พูดถึงบางสิ่งที่ทำให้คุณรู้สึกมีความสุข ในขณะที่คุณกำลังรู้สึกมีความสุขเกี่ยวกับ Rich อยู่ นั่น คุณว่า Rich ดูเหมือนคนเช่นไร

	ไม่บรรยายถึงแน่นอน					บรรยายถึงแน่นอน				
ง่าย ๆ สบาย ๆ	1	2	3	4	5					
สงบ	1	2	3	4	5					
รู้สึกผิด	1	2	3	4	5					
มีจินตนาการ	1	2	3	4	5					
มองโลกในแง่ดี	1	2	3	4	5					
มีพลัง	1	2	3	4	5					

3. ตัวอย่างแบบทดสอบความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1

0) ความเศร้าประกอบด้วยอารมณ์ 2 แบบ มีอะไรบ้าง ให้เลือก 1 ข้อ

- ก. ความโกรธและความประหลาดใจ
- ข. ความกลัวและความโกรธ
- ค. ความผิดหวังและการยอมรับ
- ง. ความเสียใจและความรำเริง

ตอนที่ 2

0) คนบางคนรู้สึกมีความสุขยิ่งขึ้นเรื่อย เมื่ออารมณ์ของเขาพุ่งขึ้นเกินขีดแห่งความสุข และควบคุมไม่ได้ เขาารู้สึก

- ก) พึงพอใจ
- ข) สบายใจ
- ค) คลุ้มคลั่ง
- ง) ร่าเริง

ตอนที่ 3

0) บุคคลหนึ่งรู้สึกโกรธและแสดงความโกรธต่อบุคคลที่เป็นที่รัก จงระบุว่าอารมณ์ชนิดใดที่บุคคลคนนี้น่าจะรู้สึกเป็นไปได้อย่างมากที่สุด หลังจากนั้น

	ไม่น่าจะเป็นที่สุด			น่าจะเป็นที่สุด	
มีความระอายใจ	1	2	3	4	5
มีความพึงพอใจ	1	2	3	4	5
มีความภูมิใจ	1	2	3	4	5
มีความเศร้า	1	2	3	4	5

ตอนที่ 4

0) สุนัขกำลังวิ่งไล่ท่อนไม้อยู่นอกบ้านตอนที่วิ่งออกไปที่ถนนและโดนรถชน คนขับรถหยุดขณะที่เจ้าสุนัขวิ่งมาตรวจสอบดูสุนัข เจ้าของสุนัขจะรู้สึกอย่างไร

	ไม่น่าจะเป็นที่สุด			น่าจะเป็นที่สุด	
โกรธที่พวกเขาไม่ระมัดระวัง	1	2	3	4	5
โกรธที่สุนัขได้รับบาดเจ็บ	1	2	3	4	5

4. ตัวอย่างแบบทดสอบความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 (คนอื่น ๆ)

0) เพื่อนคุณคนหนึ่งโทรศัพท์มาหาคุณพร้อมกับบอกข่าวดีว่าเขาได้งานทำแล้ว คุณจะทำอย่างไร

แสดงความยินดีกับเพื่อนกับข่าวดีนั้น	1	2	3	4	5
เชิญเขามาฉลองกัน	1	2	3	4	5
พูดคุยกับเพื่อนเรื่องงานใหม่นั้น	1	2	3	4	5
ถามเพื่อนว่าต้องการความช่วยเหลือ	1	2	3	4	5
อะไรบางอย่างหรือเปล่า					

ตอนที่ 2 (ตัวเอง)

0) คุณเพิ่งได้รับข่าวบางอย่างเกี่ยวกับการทำงานของคุณ สิ่งต่อไปนี้จะมีประสิทธิผลแค่ไหน

	ไม่มีประสิทธิผลที่สุด		มีประสิทธิผลที่สุด		
สงสัยว่าข่าวนี้ถูกต้องจริงๆ หรือ	1	2	3	4	5
ไม่ออกไปฉลอง	1	2	3	4	5
ไม่เหมาะที่ตื่นเต้นดีใจเกินไปจนกระทั่ง	1	2	3	4	5
คุณรู้ว่าสถานการณ์ที่แน่นอนคืออะไร					

บาร์ออน (Bar-on. 1997) ได้ศึกษาแบบทดสอบเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ โดยสร้างเครื่องมือวัดเป็นแบบสำรวจเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ (Emotional Quotient Inventory หรือ EQI) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 13 องค์ประกอบ ผลการศึกษาพบว่า แบบสำรวจเชาว์ปัญญาทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคงที่ทางอารมณ์ และการแสดงออก แต่แบบทดสอบของบาร์ออนในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับแบบทดสอบทางสติปัญญา บุคลิกภาพ 16 PF มาตรา B มีความสัมพันธ์เล็กน้อยกับ WAIS-R

ตัวอย่างแบบทดสอบ Emotional Quotient Inventory ของบาร์ออน (Bar-on. 1997)

- 1) ด้านความสามารถในตนเอง
 - เมื่อข้าพเจ้าโกรธ ข้าพเจ้าสามารถบอกให้ผู้อื่นทราบได้
- 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์
 - ข้าพเจ้าให้ความสนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น
- 3) ความสามารถในการปรับตัว
 - ข้าพเจ้าสามารถเปลี่ยนนิสัยเดิมๆ ได้
- 4) ความสามารถในการจัดการความเครียด
 - ข้าพเจ้าวิตกกังวลได้ง่าย
- 5) การจูงใจตนเอง
 - ข้าพเจ้าคาดหวังต่อสิ่งที่ดีที่สุด

โกลแมน (Goleman. 1998) ได้สร้างแบบทดสอบเชาว์ปัญญาทางอารมณ์พิมพ์เผยแพร่ในนิตยสารฮัทเน่ รีตเตอร์ ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ แต่ละคำถามเป็นสถานการณ์ที่สมมติขึ้น การวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของโกลแมนมีความสัมพันธ์สูงกับความเข้าใจผู้อื่น และการควบคุมอารมณ์

ตัวอย่างแบบทดสอบ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 88 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1998)

0. ท่านเป็นนักศึกษาที่คาดหวังว่าตนจะได้ A ในการเรียนรายวิชานี้ แต่พบว่าท่านได้ C ในการสอบกลางภาค ท่านจะทำเช่นใด?

- ก. วางแผนอย่างชัดเจนถึงวิธีการต่างๆ ที่จะเพิ่มเกรดและแก้ไขตามแผนที่วางไว้
- ข. ตั้งใจว่าครั้งต่อไปจะทำให้ดีกว่านี้
- ค. บอกตัวเองว่าตนคงทำอะไรได้ไม่มากนักกับวิชานี้และหันไปสนใจให้

ความสำคัญกับวิชาอื่นๆ ที่คิดว่าตัวเองทำเกรดได้ดีกว่า

- ง. ไปพบอาจารย์ที่สอนและพูดชี้แจงให้ได้เกรดที่ดีขึ้นกว่าเดิม

คูเปอร์ และซาวาฟ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 97 – 99 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf. 1997) ได้สร้างแบบทดสอบการประมาณเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ (Mapping Your Emotional Intelligence : EQ MAP) เพื่อวัดทักษะด้านเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 5 หมวด วัด 21 ด้าน จำนวน 259 ข้อ โดยให้คิดทบทวนเหตุการณ์ในระยะเวลาที่ผ่านมาว่ารู้สึกอย่างไร โดยมาตราประเมินค่า 4 ระดับ

ตัวอย่างแบบทดสอบ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 97 – 99 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf. 1997)

- 1) หมวดสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน
 - การสูญเสียฐานะทางการเงินหรือรายได้ลดลง
- 2) หมวดความรู้ด้านสภาวะอารมณ์
 - ขำพเจ้าเก็บความรู้สึกไว้กับตนเอง
- 3) หมวดสมรรถนะของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์
 - ขำพเจ้าชื่นชมแนวคิดที่แปลกใหม่
- 4) หมวดความเชื่อและค่านิยมด้านเชาว์ปัญญาทางอารมณ์
 - ขำพเจ้ามองหาด้านที่ดีงามของสิ่งต่างๆ
- 5) หมวดผลของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์
 - เป็นเรื่องยากสำหรับขำพเจ้าที่จะใส่ใจกับงานที่ทำ

ไวส์ซิงเกอร์ (Weisinger. 1998 : 213 – 217) ได้สร้างเครื่องมือในการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้แต่ละบุคคลได้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองในด้านเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ในการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์นี้ ในขั้นแรกผู้วิจัยให้บุคคลที่ต้องการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ประเมินตนเองโดยการตอบแบบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ขั้นที่ 2 ให้ผู้ตอบแบบวัดดังกล่าวพิจารณา ผลการตอบจากแบบวัดนั้นว่า เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของเขาอยู่ในระดับใด หากเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ด้านใดยังบกพร่องอยู่ ก็เปิดโอกาสให้บุคคลนั้นเข้าร่วมโครงการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการเข้าร่วมโครงการพัฒนาดังกล่าว ก็ให้ตอบแบบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบว่ามีการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหรือไม่และมากน้อยเพียงใด สำหรับแบบเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์นั้นแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะส่วนบุคคล และด้านสมรรถนะทางสังคม

ตัวอย่างแบบสอบถาม (Weisinger. 1998 : 213 – 217)

1. ด้านสมรรถนะส่วนบุคคล
 - 1) การตระหนักรู้ความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง
 - ฉันรู้เมื่อคนอื่นคิดไม่ดี
 - 2) การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง
 - ฉันเป็นคนโกรธง่ายหายเร็ว
 - 3) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง
 - ฉันสามารถรู้ว่าตัวเองมีกำลังใจที่จะต่อสู้
2. ด้านสมรรถนะทางสังคม
 - 1) การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น
 - ฉันสามารถช่วยให้ผู้อื่นรู้สึกดีขึ้น
 - 2) ความสามารถในการจัดการ สร้างและรักษาสายสัมพันธ์กับผู้อื่น
 - ฉันสามารถช่วยกลุ่มในการจัดการหรือบริหารอารมณ์

จอห์น ครอส (Cross. 1999 : Online) ได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ เสมอ โดยปกติ บางครั้ง นานๆครั้ง และไม่เคยเลย เพื่อทดสอบเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกลแมน

ตัวอย่างแบบทดสอบ (Cross. 1999 : Online)

0. ฉันสามารถรับรู้ความรู้สึกต่างๆที่เกิดขึ้น แม้ว่าความรู้สึกนั้นจะละเอียดอ่อน
00. เวลาฉันโกรธ ฉันจะพยายามควบคุมอารมณ์โกรธนั้นไว้ โดยไม่แสดงออกมา

ในประเทศไทยได้มีนักวิชาการสร้างแบบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ไว้ดังนี้

วีระวัฒน์ ปันนิตาและอุสา สุทธิสาคร (2542 : 114 - 119) ได้ทำการสร้างแบบประเมินเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ (EQ99) มีจำนวน 90 ข้อ โดยให้ผู้ตอบรายงานว่าข้อความนั้นๆ เกิดขึ้นกับตนทั้งในแง่ความรู้สึก อารมณ์การแสดงออก โดยแบบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ การรู้จักอารมณ์ของตนเอง การตระหนักรู้ถึงภาวะอารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ของตนเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความเอื้ออาทร การมีแรงจูงใจที่ดี และทักษะทางสังคม การวัดใช้มาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย เห็นด้วยบางอย่าง เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่างแบบทดสอบ EQ 99 ของวีระวัฒน์ ปันนิตาและอุสา สุทธิสาคร. (2542 : 114)

- 1) การรู้จักอารมณ์ของตนเอง
 - ข้าพเจ้าสามารถระบุได้ว่า เหตุการณ์เช่นไรที่ทำให้ข้าพเจ้าโกรธ
- 2) การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น
 - ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไรกับตัวข้าพเจ้า
- 3) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง
 - ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าใจเมื่อเห็นลูกๆ ติ่งพ่อแม่ให้ต่อสู้ชีวิตในบ้านปลายชีวิต

แต่โดยลำพัง

- 4) วุฒิภาวะทางอารมณ์
 - ข้าพเจ้าชอบให้ผู้อื่นรับรู้เมื่อข้าพเจ้าทำบุญหรือสร้างคุณความดีให้แก่สังคม
- 5) ความเอื้ออาทร
 - ในสถานการณ์ที่เผชิญภาวะกดดัน ข้าพเจ้ายังใจเย็นยั้งได้
- 6) การมีแรงจูงใจที่ดี
 - ข้าพเจ้าอดทนรอคอยได้เพื่อเป้าหมายที่สำคัญกว่า
- 7) ทักษะทางสังคม
 - ข้าพเจ้าเลือกที่จะฟังและกล่าวชมผู้อื่นมากกว่ามุ่งพูดถึงตนเอง

สุภาพร พิสิฐรัฐพัฒนะ (2543 : 53) ได้ทำการสร้างแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สร้างตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman. 1995) มีองค์ประกอบทั้งหมด 5 ด้าน โดยใช้มาตราประเมินค่า 4 ระดับ ได้แก่ บ่อยมาก บ่อย นานครั้งๆ ไม่เคยปฏิบัติ

ตัวอย่างแบบสอบถามของสุภาพร พิสิฐรัฐพัฒนะ (2543 : 53)

- 1) ด้านตระหนักรู้ในตนเอง
 - ข้าพเจ้าสามารถบอกสาเหตุของการผิดหวังหรือเสียใจได้
- 2) ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง
 - แม้ว่าจะทำข้อสอบไม่ได้ข้าพเจ้าก็ไม่เก็บไปกังวล

- 3) ด้านการจูงใจตนเอง
 - ข้าพเจ้าจะมีความพยายามมากขึ้น เมื่อรู้ว่าผลการเรียนด้อยกว่าเพื่อน
- 4) ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
 - ข้าพเจ้าสามารถอ่านลักษณะท่าทางของผู้อื่นได้
- 5) ด้านการมีทักษะทางสังคม
 - ข้าพเจ้ามีความสามารถในการเจรจาต่อรอง

กรมสุขภาพจิต (2543 : 71 - 75) ได้สร้างแบบประเมินเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย โดยสร้างตามแนวคิดของ บาร์ออน (Bar-on. 1992) เมเยอร์ และ ซาโลเวย์ (Mayer & Salovey. 1997) และโกลแมน (Goleman. 1998) แบบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านดี เก่งและสุข โดยใช้การมาตราประเมินค่า 4 ระดับ คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก

ตัวอย่างแบบทดสอบของกรมสุขภาพจิต (2543 : 71 - 75)

- ฉันบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ
- เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง
- ฉันไม่สามารถทำให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2544. 57 : 64) ได้สร้างมาตราประเมินและปกติวิสัยของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่นไทย โดยสร้างตามแนวคิดของบาร์ออน (Bar-on. 1992) โกลแมน (Goleman. 1998) และ โดนัลด์สัน (Donaldson. 1997) ซึ่งแบ่งเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบส่วนบุคคล องค์ประกอบระหว่างบุคคล องค์ประกอบด้านการปรับตัว องค์ประกอบด้านการจัดการ – บริหารความเครียด และองค์ประกอบด้านภาวะอารมณ์ทั่วไป

ตัวอย่างแบบทดสอบของผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล.

(2544. 57 : 64)

- 1) องค์ประกอบส่วนบุคคล
 - ฉันรู้สึกอย่างไรฉันจะแสดงออกมาอย่างนั้น
- 2) องค์ประกอบระหว่างบุคคล
 - ฉันสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี
- 3) องค์ประกอบด้านการปรับตัว
 - ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไร ฉันก็สามารถแก้ปัญหาได้
- 4) องค์ประกอบด้านการจัดการ – บริหารความเครียด
 - ฉันสามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นได้ โดยไม่หวาดวิตก
- 5) องค์ประกอบด้านภาวะอารมณ์ทั่วไป
 - ฉันพอใจกับชีวิตของตนเอง

จากการศึกษา พอสรุปได้ว่า การวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์มีหลายแบบและกำลังเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างมาก เพราะคนในสังคมต่างตระหนักว่า การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น นอกจากเชาว์ปัญญาแล้ว ความมีสติและปัญญาที่จะควบคุมอารมณ์ หรือเชาว์ปัญญาทางอารมณ์จะช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้ เข้าใจ จัดการหรือบริหารอารมณ์ของตนเองได้ อีกทั้งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งกับตนเอง และการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคม

1.5 แนวคิดการพัฒนาเชาว์ปัญญาทางอารมณ์

การพัฒนาเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย ดังที่กรมสุขภาพจิต (2543 : 73 - 74) ได้สรุปไว้ว่า พ่อแม่และครูอาจารย์จะต้องร่วมมือกันส่งเสริมเรียนรู้และฝึกฝนการทำกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งการทำกิจกรรมต่างๆจะทำให้เกิดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ เนื่องจากนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีการอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้เกิดทักษะทางสังคม ซึ่งจากการศึกษาของนักวิชาการได้มีแนวคิดในการพัฒนาเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ ดังนี้

ชาร์ทฟีโร (ชนมน สุขวงศ์. 2543 : 17 - 18 ; อ้างอิงจาก Shapiro. 1997) ได้กล่าวว่า พ่อแม่มีส่วนส่งเสริมเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ให้กับเด็ก โดยพ่อแม่ที่ให้คำแนะนำ ให้คำอธิบายให้อิสระและกำลังใจ ฝึกความรับผิดชอบให้กับเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูด้วยบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย มีความไว้วางใจ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารที่เปิดเผยตรงไปตรงมา หลีกเลี่ยงการทำลายจิตใจและอารมณ์ไม่ว่าจะเป็นด้วยคำพูดหรือการกระทำ พ่อแม่ควรเป็นฝ่ายทำความเข้าใจเด็กก่อนที่จะให้เด็กเข้าใจตนเอง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเป็นผู้มีเชาว์ปัญญาทางอารมณ์

ไวส์ซิงเกอร์ (Weisinger. 1998 : 213 - 217) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ ประกอบด้วย การให้โอกาสได้รับรู้ ตีความหมายและการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้อง สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองและเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น โดยลักษณะอารมณ์ของเด็กในการรับรู้อารมณ์และการตอบสนองอารมณ์เฉพาะตัวนั้น เริ่มมาจากการอบรมเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนทำให้เด็กมีลักษณะทางอารมณ์ที่ชัดเจนมากขึ้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

คุชฎี สรวงขัน (2542 :32 -38) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กคิดด้านบวก เนื่องจากความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ และการกระทำใดถ้าทำเสมอจะกลายเป็นนิสัยของคนเรา ดังนั้นพฤติกรรมต่างๆ จึงเริ่มจากความคิดของคนเรา การฝึกความคิดควรฝึกตั้งแต่วัยเด็ก เด็กที่ได้รับการฝึกฝนให้มีความคิดในด้านบวกสูงเริ่มมาจากทางบ้านและโรงเรียนสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เด็กมีเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สูงสามารถ

2. ฝึกให้เด็กเป็นคนที่มีความอดทน คนที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ต่ำส่วนใหญ่จะเป็นคนเอาแต่ใจตนเองไม่มีความอดทน เนื่องจากพ่อแม่คอยปกป้องช่วยเหลือเด็กตลอด จึงควรฝึกเด็กให้มีความรับผิดชอบ ทำอะไรด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการทำกิจกรรมให้บ้าน เช่น การช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน

3. การอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่ไม่เปรียบเทียบเด็กเพราะเด็กที่ได้รับการเปรียบเทียบบ่อยๆ จะกลายเป็นเด็กขี้อิจฉา มีปมด้อย อารมณ์แปรปรวน ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ไม่อยากให้ผู้อื่นได้ดี สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ต่ำ พ่อแม่ต้องอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักและเอาใจใส่เขาตลอด

4. พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก พ่อแม่ต้องพัฒนาอารมณ์ของตนเองเสมอ ตรวจสอบอารมณ์ของตนเองเสมอ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง เพราะเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่

กรมสุขภาพจิต (2543 : 83) ได้กล่าวว่าพื้นฐานการสร้างบรรยากาศในครอบครัวที่เอื้อต่อการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ มี 5 ประการ ดังนี้

1. ตระหนักรู้ในความรู้สึกของเด็ก พ่อแม่ควรแสดงความเข้าใจ ยอมรับ เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ลูกสนใจแทนการตำหนิ บังคับ วิจารณ์ หรือลงโทษ ขณะเดียวกันพ่อแม่ก็ต้องเฝ้าระวังความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองที่จะไม่แสดงออกในลักษณะขาดการควบคุม ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีกับลูก

2. ใช้โอกาสหรือสถานการณ์แต่ละเรื่องสร้างความใกล้ชิดสนิทสนม โดยให้ข้อมูลมุมมองต่างๆ ในการตัดสินใจและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม เช่น เด็กเกิดความตื่นตระหนกเมื่อดูรายการที่ตื่นเต้น น่ากลัว พ่อแม่อาจเข้าไปนั่งใกล้เด็ก หรือปลอบใจเด็กและอธิบายด้วยเหตุผลเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กล้าเผชิญสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. รับฟังความรู้สึกและอารมณ์ของเด็กด้วยความตั้งใจ มีความเอื้ออาทรและพยายามตรวจสอบความรู้สึกของเด็ก โดยพิจารณาจากสถานการณ์ พฤติกรรมที่แสดงออก ภาษา และอากัปกริยาที่แสดงออกในขณะที่รับฟังพ่อแม่อาจสะท้อนหรือสรุปในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา พร้อมทั้งหาเหตุผลอธิบายให้เด็กเข้าใจในแง่มุมอื่นบ้าง

4. ฝึกให้เด็กควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างถูกต้องแทนการเก็บกดหรือระบายออกมาโดยขาดการควบคุม การแสดงอารมณ์ที่เปิดเผยตรงไปตรงมาเป็นลักษณะพื้นฐานของผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่ดี รู้ว่ากำลังโกรธ เสียใจ น้อยใจ อิจฉา เพื่อนำไปสู่การจัดการกับอารมณ์ที่ดี

5. กำหนดขอบเขตของการช่วยเหลือพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของเด็ก เมื่อพ่อแม่เห็นว่าเด็กเข้าใจอารมณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนและเล็งเห็น พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติ พ่อแม่ควรแสดงให้เด็กทราบว่าการมีอารมณ์ต่างๆ เป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ควรปรับปรุงวิธีการแสดงออกที่ขาดการควบคุมและควรให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา สถานที่ และสถานการณ์

2. ปัจจัยที่มีผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เป็นผลรวมมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ในแต่ละวัฒนธรรม อาทิ บ้าน ครอบครัว โรงเรียน สิ่งเหล่านี้มีบทบาทในการหล่อหลอม พฤติกรรมและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2539 : 5) กล่าวว่าอารมณ์ของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน ตนเองได้แก่ เพศ วัย และสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งหมายถึงครอบครัว สังคมเพื่อนบ้านและ สังคมโรงเรียน และโกลแมน (Goleman. 1995 : 7) ได้กล่าวว่าเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ เกิดจากการเรียนรู้และระดับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้จากการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และสภาพแวดล้อมต่างๆ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งมีดังนี้

2.1 เพศที่มีผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

เพศของเด็กเป็นสภาวะการถ่ายทอดทางพันธุกรรม เพศชายกับเพศหญิงมีการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน ความละเอียดอ่อนทางอารมณ์แตกต่างกัน จากการศึกษาของโตโต (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 49 อ้างอิงจาก ; Toto.1996) พบว่า เพศหญิงจะมีความกรุณา สงสาร ความตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับสเติร์น (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 49 ; อ้างอิงจาก Stein.1997) พบว่าเพศหญิงมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบต่อสังคม ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ การเอาใจเขามาใส่ใจเราสูงกว่าเพศชาย ส่วนบาร์ออน (Goleman. 1998 : 318 ; citing Bar-on.1997) ได้ศึกษาพบว่าเพศชาย จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดี การปรับตัวและจัดการความเครียดได้ดีกว่าเพศหญิง

2.2 การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

ครอบครัวจัดเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลสำคัญต่อจิตใจ อารมณ์และพฤติกรรม ของเด็ก ทั้งในด้านบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัว ความแตกต่างในความรู้สึกนึกคิด ความสามารถในการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหนึ่งนั้นเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของ ครอบครัว ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ว่าอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูทางด้านอารมณ์ มีดังนี้

ไซมอน (สุภาพร วีรดาวิญญู. 2539 : 15 ; อ้างอิงจาก Symond.1939) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นความสัมพันธ์ทางด้านอารมณ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ที่เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกที่พ่อแม่มีต่อผู้อื่นให้เด็ก เช่น พ่อแม่รู้สึกเกลียดชังพ่อแม่ของตนเอง ก็อาจจะถ่ายทอดความรู้สึกนั้นให้แก่เด็ก
2. ความสัมพันธ์ในลักษณะการโยนความผิดให้แก่เด็ก เช่น เมื่อพ่อแม่รู้สึกว่าตนเองผิดก็อาจจะโยนความผิดให้แก่เด็ก โดยเฉพาะเพศเดียวกันกับตนความสัมพันธ์จึงเป็นไปในทางปล่อยปละละเลย
3. การชดเชย พ่อแม่อาจจะชดเชยความรู้สึกบางอย่างใดอย่างหนึ่งให้กับเด็ก เช่น การชดเชยความรู้สึกผิดหวังที่ไม่ได้เรียนแพทย์ โดยคาดหวังอยากให้เด็กเรียนแพทย์ ความสัมพันธ์จึงเป็นไปในควบคุมบังคับ
4. การถ่ายทอดความรัก ความรู้สึกรัก พอใจ ชื่นชม และมีความเมตตาปราณีให้แก่เด็ก ความสัมพันธ์เช่นนี้จะมีลักษณะอบอุ่นและยอมรับ
5. การถ่ายทอดความทะเยอทะยานให้แก่เด็ก พ่อแม่ประเภทนี้ต้องการให้เด็กแข่งขันกับผู้อื่นจึงมักจะยึดเยียดความรู้สึกให้แก่เด็ก เช่น เรียนเปียโน ว่ายน้ำ รำไทย เป็นต้น
6. การที่พ่อแม่รับผิดชอบภาระทุกอย่างในครอบครัว โดยไม่ให้เด็กจะต้องอะไรเลย พ่อแม่ประเภทนี้จะมีความสัมพันธ์กับเด็กในลักษณะให้ความคุ้มครองมากเกินไป
7. การถ่ายโยงความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อแม่ตนเองสู่เด็ก เช่น ถ้าปู่ย่าตายายใช้อำนาจจนพ่อแม่ยอมจำนนต่อปู่ย่าตายาย พ่อแม่จะมีลักษณะจำนนต่อเด็กด้วย

โบลบาย (ลลิตา ภูบุารุง. 2544 :12 -13 ; อ้างอิงจาก Bowlby. 1971.) กล่าวว่า ความผูกพันของพ่อแม่ลูกเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดที่สุด เป็นจุดกำเนิดในการสร้างพื้นฐานของอารมณ์มนุษย์ทั่วไป อารมณ์เปรียบเสมือนกับสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง เช่น เมื่อทารกร้อง แสดงให้เห็นว่ากำลังอยู่ในภาวะที่กลัวและต้องการผู้ปกป้องคุ้มครอง จุดนี้เองจึงนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ มี 2 ประการ ดังนี้

1. ความอบอุ่นที่ได้รับจากพ่อแม่
2. ความไวต่อความรู้สึกที่พ่อแม่มีให้ลูก

โกลแมน (1995) กล่าวว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและทิศทางเดียวกัน เช่น อารมณ์ดีและมีเหตุผล เมื่อลูกทำผิดไม่ดูจนเด็กกลัวควรให้โอกาสลูกอธิบายการกระทำ อารมณ์และความรู้สึกของเขา ฝึกลูกให้ฟังตนเองและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยการเสริมแรงให้กำลังใจ ทุกครั้งที่ลูกทำสิ่งเหล่านั้นได้ ค่อยๆ ฝึกให้กล้าเผชิญ กล้าลงมือทำที่ละเล็กละน้อย และควรติดต่อกับครูให้ใกล้ชิดสม่ำเสมอต่อเนื่องในการแก้ไขและพัฒนาเด็ก

ชาร์ทฟีโร (ชนมน สุวงศ์. 2543 : 17 - 18 ; อ้างอิงจาก Shapiro. 1997) ได้ทำการศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กดังนี้

1. แบบใช้อำนาจ พ่อแม่ประเภทนี้จะมีการตั้งกฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่เข้มงวดและเผด็จการ มีความคาดหวังในตัวลูกสูง เด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้อาจจะมีอารมณ์ที่กดดันสูง ไม่ไว้วางใจใคร บางคนมองโลกในแง่ร้าย มีการด่าทอและวิพากษ์วิจารณ์ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2. แบบตามใจ ทะนุถนอมจนเกินเหตุ ไม่มีการตั้งกฎเกณฑ์ระเบียบใดๆ ไม่มีการดุหรือลงโทษเมื่อลูกกระทำความผิด พ่อแม่จะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้ตามที่เด็กปรารถนาจนทำให้เด็กกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง มีอารมณ์ก้าวร้าว และมองตัวเองเป็นศูนย์กลางแห่งความสนใจ มีอารมณ์อารมณ์ไม่ไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์

3. แบบให้เหตุผลในการเลี้ยงดู พ่อแม่จะรู้จักความพอดี มีการยืดหยุ่นไม่เข้มงวดจนเด็กขาดศักยภาพในตนเอง หรือปล่อยปละละเลย จะให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหาแต่ไม่ควบคุมหรือออกคำสั่ง เมื่อเด็กกระทำความผิดมีการชี้แจงเหตุผล เด็กจะมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุมีผลมีความมั่นคงทางอารมณ์หนักแน่น ควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544. : 49 -51) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของเด็ก ได้แก่

1. วิธีการเลี้ยงดู การเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลอย่างมากต่อสภาพอารมณ์ของเด็ก หากพ่อแม่มีอารมณ์ที่หนักแน่นมั่นคง เลี้ยงดูอย่างใจเย็นและตอบสนองต่อลูกอย่างเหมาะสม เด็กก็จะเป็นคนที่มีอารมณ์ที่หนักแน่นมั่นคงไปด้วย

2. พื้นฐานอารมณ์ พื้นฐานอารมณ์เป็นแนวโน้มในการตอบสนองของสิ่งแวดล้อม เด็กบางคนมีพื้นฐานทางอารมณ์รุนแรง หงุดหงิดง่าย ปรับตัวยาก แต่เด็กบางคนใจเย็น ปรับตัวง่าย และการตอบสนองทางอารมณ์ไม่รุนแรง

สุชา จันทน์เอม (2536 : 64) กล่าวว่า องค์ประกอบต่างๆที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของเด็ก มีดังนี้

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทักษะคิดของพ่อแม่มีส่วนสร้างอารมณ์ของเด็กอยู่มาก เด็กที่ถูกทอดทิ้ง พ่อแม่ที่มีความขัดแย้งกันเสมอ พ่อแม่ไปทำงานทั้งวัน หรือพ่อแม่ดูแลเอาใจใส่มากเกินไป ก็กลายเป็นเด็กก้าวร้าวได้ เด็กที่เป็นลูกคนโตบางคนมักเป็นคนเข้าใจอารมณ์มากกว่าเด็กคนอื่นๆ เพราะเขา รู้ว่าการร้องไห้ทำให้เขาได้สิ่งที่ต้องการแทบทุกครั้ง ส่วนเด็กที่พ่อแม่ขัดแย้งกันอยู่เสมอ จะทำให้เด็กรู้สึกไม่มั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งจะทำให้มีปัญหาในการปรับตัวต่อมา

2. สิ่งแวดล้อม บ้านที่แออัดมากเกินไป และผู้ใหญ่ที่คอยควบคุมเด็กเกินไป หรือมีแขกมาพักบ่อยๆ จะทำให้เด็กโกรธง่ายกว่าบ้านที่มีความสวย ไม่มีการทะเลาะกัน บ้านที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระ จะช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ อารมณ์เยือกเย็น นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนก็มีส่วนทำให้เด็กเป็นคนเจ้าอารมณ์ได้เช่นเดียวกัน เช่น ครูบังคับให้เด็กทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยที่เด็กไม่เต็มใจ จะทำให้เด็กโกรธ และรู้สึกที่ไม่มีความสุข นอกจากนี้แล้วเด็กเล็กๆ ที่เรียนร่วมกับเด็กโตๆ มักทำให้อารมณ์ของเด็กไม่มั่นคงได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากรุ่นพี่ขี้แ้วหรือรังแก เป็นต้น

3. ความเหนื่อยอ่อน เนื่องมาจากการพักผ่อนน้อยไป ตื่นเต้นมากเกินไป หรือกินอาหารไม่พอเพียงกับความต้องการของร่างกาย เด็กอาจบันดาลโทสะได้ง่ายกว่าปกติ ซึ่งอาการเช่นนี้มักเกิดกับเด็ก

4. สุขภาพไม่ดี เด็กที่สุขภาพไม่ดี เช่น กินอาหารไม่เพียงพอ ระบบการย่อยอาหารไม่ดี ต่อมทอลซิลอักเสบ เจ็บตา ฟันเสีย มีอาการเจ็บป่วยบ่อยๆ จะเป็นเด็กที่มีอารมณ์เสื่อง่าย ส่วนเด็กที่มีสุขภาพดีมักจะไม่เกิดอาการดังกล่าวนี้

5. ระยะเวลาของวัน เด็กแต่ละคนเหนื่อยไม่เหมือนกัน บางคนจะเหนื่อยตอนเช้า บางคนจะเหนื่อยก่อนเที่ยง บางคนจะเหนื่อยตอนเย็น ซึ่งเวลานี้เด็กจะบันดาลโทสะได้ง่ายหากมีสิ่งใดมาขัดใจ

6. สติปัญญา จากการศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสมองในระดับอายุต่างๆ กัน พบว่า เด็กพวกนี้เป็นพวกที่ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยได้ เด็กที่เฉลียวฉลาดมักเป็นเด็กที่มีจินตนาการอย่างลึกซึ้ง และกลัวสิ่งที่เป็นอันตรายมากกว่าเด็กที่ไม่ค่อยฉลาด

จากการศึกษาพอสรุปว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีอิทธิพลอย่างมากทั้งทางบวกและทางลบที่จะส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ทางบวกและทางลบ เด็กที่จะมีเขาวนปัญญาทางอารมณ์ที่ดีส่วนใหญ่พ่อแม่ต้องมีเขาวนปัญญาทางอารมณ์ที่ดีด้วย การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมของพ่อแม่มาสู่ลูก

2.3 บทบาทของบิดาและมารดาที่มีผลต่อเขาวนปัญญาทางอารมณ์

บทบาทของบิดามารดามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก ส่วนใหญ่เด็กจะดีจะร้ายขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของบิดามารดา(ผกา สัตยธรรม. 2540 : 16 - 17) จากทฤษฎีการเรียนรู้ (พงษ์สุดา รัตนมาตมกคล. 2533 : 31 ; Hergenhahn. 1982 : 352 – 353 ; citing Sear, Macoby and Levin. 1957) กล่าวว่าลูกเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของบิดามารดาและการเลียนแบบ ต่อมาจึงปรับพฤติกรรมมาเป็นพฤติกรรมมาตรฐานของตนเอง การที่บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีวินัย รับผิดชอบต่อตนเอง เอาชนะปัญหา และอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ การอดทนต่อความยากลำบาก แก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การยึดถือคุณค่าที่ดีและแสดงออกมาในชีวิตจริงไม่ว่าจะเป็นความ

ยุติธรรม ความซื่อสัตย์ หรือความเสียสละ แบบอย่างเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของเด็ก (อุมพร ตรังคมบัติ. 2544 : 109) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแมนนูเอล มาร์ตินเนส พอนส์ (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 111 ; อ้างอิงจาก Manuel Martinez-Pons.1988) ได้ศึกษาตัวแปรบิดามารดาที่ก่อให้เกิดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ พบว่า การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ การสนับสนุนส่งเสริม การฝึกหัดให้คำแนะนำ การให้รางวัล สามารถทำนายเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของบุตรได้ ส่วนญาดา หลาวเพชร. (2544) ได้ศึกษา พบว่า บทบาทด้านการเป็นตัวแบบทางสังคมของบิดามารดาสามารถทำนายเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของวัยรุ่นได้

2.4 รูปแบบการสื่อสารที่มีผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

เนื่องจากครอบครัวกลุ่มสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล การสร้างพฤติกรรมของแต่ละบุคคลนั้นเริ่มจากการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมต่าง ๆ จากพ่อแม่ไปสู่เด็ก กระบวนการถ่ายทอดนี้เรียกว่าการสื่อสาร ในแต่ละครอบครัวมีการสื่อสารที่แตกต่างกัน แคนเทอร์และเลอร์ (นิศารัตน์ ทองอุปการ. 2538 : 11 – 12 ; อ้างอิงจาก Kantor and Ledr. 1976) กล่าวว่า การสื่อสารของพ่อแม่ที่เข้มงวด มีกฎระเบียบอย่างรัดกุม จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีระเบียบ และการสื่อสารของพ่อแม่แบบอิสระเด็กสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร่วมตัดสินใจ ช่วยกันแก้ปัญหาด้วยกัน การสื่อสารแบบนี้ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญาดี เชื่อมมั่นในตนเอง เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแมคลอด เซฟฟี และแวกแมน (ศิริพร พูลรักษ์. 2539 : 14 ; อ้างอิงจาก McLead Chaffee and Wackman. 1973) การสื่อสารในครอบครัวแบบอิสระ เด็กจะแสดงออกด้านความคิดเห็นต่าง ๆ เด็กจะมีอิสระในการคิดการต่าง ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์มาบังคับ ทำให้สามารถเข้าใจความรู้สึกของตนเองและเข้าใจผู้อื่น และจากการศึกษาของวรรณดี หมู่เย็น (2544) พบว่าการสื่อสารเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ เนื่องการที่พ่อแม่สื่อสารกับเด็กทำให้เด็กสามารถเข้าใจปัญหา แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีกว่าครอบครัวที่มีการสื่อสารเชิงลบ เพราะ การด่าว่าเด็ก การลงโทษทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มองโลกในแง่ร้าย ไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งอุมพร ตรังคมบัติ (2544. : 118 -119) กล่าวว่า การใช้เวลาพูดคุยหรือการสื่อสารภายในครอบครัวกับลูกเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันและสร้างเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่ดีสำหรับเด็กได้

2.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่มีผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งกรอนแลนด์(มารีชา นาคทัตทิ. 2541 : 47 ; อ้างอิงจาก Gronlund. 1959 : 232) กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน ได้มีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจะได้รับรู้บทบาทของตนเองว่าควรปฏิบัติอย่างไร เมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนได้ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อเขาสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนฝูงได้อย่างมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้นและทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป มีประสบการณ์ในการเข้าสังคมเพิ่มขึ้นทุกวัน ทำให้มีทักษะทางสังคมที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งทักษะทางสังคมนี้เป็นส่วนหนึ่งของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ จากการศึกษาของ อัลแมน (เมตตา จินดารักษ์. 2525 : 47 ; อ้างอิงจาก Ulman. 1957) พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน มักมีปัญหาทางด้านการเรียน อารมณ์ตึงเครียด และไม่มีความสุข เพราะเด็กเหล่านี้ไม่มีทักษะทางสังคม ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ในการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนยังไม่มีผู้ใดได้ทำการวิจัยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในครั้งนี้

2.6 พฤติกรรมการสอนของครูที่มีผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

ครูเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเด็กจะยึดครูเป็นต้นแบบ ครูจึงต้องเป็นกันเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และความเมตตาต่อเด็ก ครูจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งกรมวิชาการ (2539 : 10 - 13) ได้สรุปไว้ว่า ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน หากครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน นักเรียนจะรู้สึกเป็นกันเองและปรับตัวเข้ากับครูได้ดี โดยครูและนักเรียนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้น ลักษณะของครูจะต้องเป็นคนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ตอบคำถาม เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน จะทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนจะมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นที่จะเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาใช้ความคิดของตนเองและโอกาสที่จะแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ นักเรียนเองก็มองครูอย่างเป็นมิตร สิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมการสอนของครูที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงให้กับนักเรียน ซึ่งแรงจูงใจนี้เป็นส่วนหนึ่งของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ครูต้องส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถโดยวิธีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาทางสติปัญญา อารมณ์และสังคม

จากปัจจัยต่างๆที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การจัดสิ่งแวดล้อมคือการส่งเสริมให้เด็กได้เจริญเติบโตและมีประสบการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองให้ดีที่สุดในสภาพแวดล้อมที่จะสามารถช่วยให้เด็กดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข มีความมั่นคงทางอารมณ์หรือจิตใจ ทำประโยชน์ให้กับตนเองและกับผู้อื่น สภาพแวดล้อมที่กล่าวถึงได้แก่ บ้าน โรงเรียน สิ่งเหล่านี้มี

ผลต่อการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของเด็ก สภาพแวดล้อมการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของเด็ก ส่วนบทบาทของบิดามารดา รูปแบบการสื่อสารสิ่งเหล่านี้รวมอยู่ในการอบรมเลี้ยงดู และสถาบันที่มีความสำคัญรองมาจากครอบครัว คือ โรงเรียน โดยนักเรียนเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ในการคบเพื่อน การเข้ากลุ่มทำกิจกรรม นักเรียนต้องการยอมรับจากเพื่อนและสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีทักษะทางสังคม ต้องรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่ดีต่อกัน และในโรงเรียนนั้นครูเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมให้ความรู้และพัฒนาจิตใจของนักเรียน พฤติกรรมการสอนของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ครูจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียน ซึ่งแรงจูงใจก็เป็นส่วนหนึ่งของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ และในการสอนของครูต้องฝึกให้นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดทักษะทางสังคมระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และพฤติกรรมการสอนของครู เนื่องจากปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมยังมีผู้ศึกษาน้อยมาก

3. ปัจจัยที่ใช้ในงานวิจัย

3.1. การอบรมเลี้ยงดู

3.1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

บลูม (กมลนันท์ รังสยาธร. 2543 : 6 ; อ้างอิงจาก Broom. 1971.) ได้ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดูไว้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบ ส่วนอีกลักษณะหนึ่งเป็นลักษณะของแต่ละบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์เป็นมนุษย์ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้และปฏิบัติตามค่านิยม อุดมคติ และระดับความทะเยอทะยาน

ชาร์ทพิโร (ชนมน สุขวงศ์. 2543 : 8 ; อ้างอิงจาก Shapiro. 1997) ได้ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดู คือ วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กโดยการให้คำแนะนำสั่งสอน ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรัก ค้ำครอง ให้ความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการทางกายและทางใจแก่เด็ก

เครท (กมลนันท์ รังสยาธร. 2543 : 6 ; อ้างอิงจาก Craig, grace J. 1979 : 91) ได้ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้ในการพัฒนา ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ และความหวังของสังคมตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของคนในสังคมนั้นๆ ด้วย

นีออน กลิ่นรัตน์ (2536 : 10) ได้สรุปว่าการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการเลี้ยงดูที่นักเรียนรับรู้จากผู้ปกครองได้ใช้วิธีดังกล่าวกับตน แบ่งเป็นวิธีการเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุน และแบบใช้เหตุผล

อรพินทร์ ชุชม และคณะ (2527 : 5) ได้ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ และบุคคลอื่นๆ ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและจิตที่ดีและยังให้การแนะนำสั่งสอนฝึกอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

พรนิภา ม่วงคราม (2537 : 16) ได้สรุปว่าการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อลูกหรือผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง สามารถแบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ แบบประชาธิปไตย แบบควบคุม แบบปล่อยปละละเลย และแบบให้ความคุ้มครอง

วชิณี ไทรงาม (2539 : 12) ได้สรุปว่าการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้คำแนะนำสั่งสอน ดูแล ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง ให้ความรัก ความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและทางใจแก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เจริญเติบโต เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมสมความมุ่งหวัง

กมลนันท์ รังสยาธร (2543 : 6) ได้สรุปว่าการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้คำแนะนำสั่งสอน ดูแล ให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง ให้ความรักความอบอุ่น และการตอบสนองความต้องการทางกายและใจ เพื่อให้เด็กได้มีชีวิตอยู่ และเจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามความมุ่งหวัง

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2544 : 10) ได้ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ใกล้ชิดเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางด้านคำพูด การกระทำ และความรู้สึกในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภทตามแนวทางของแต่ละบุคคล

จากความหมายการอบรมเลี้ยงดูที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนเด็ก ให้เป็นคนดีของสังคม ทั้งด้านกาย วาจา และจิตใจ

3.1.2 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการ ความเชื่อ ค่านิยมของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูไว้ดังนี้

แกบบีฟ (Gabriel. 1968) กล่าวถึงลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ 5 แบบ ดังนี้

1. แบบแสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป (Over - Possisive Parents) พ่อแม่ประเภทนี้ให้ความรักความคุ้มครองและตามใจบุตรเกินไป ซึ่งมักจะเป็นพ่อแม่ที่สูญเสียของรักที่ขาดหาย

2. แบบไม่ยอมรับบุตร (Rejective Parents) พ่อแม่ประเภทนี้จะแสดงการไม่ยอมรับบุตรอย่างชัดเจน ไม่สนใจในสวัสดิภาพบุตร ไม่สนใจพัฒนาการทางร่างกายและสังคมของบุตร

3. แบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian Parents) พ่อแม่ประเภทนี้ควบคุมบุตรมาก ไม่ค่อยให้ความอบอุ่น ต้องการให้บุตรเชื่อฟัง อยู่ในระเบียบ และอยู่ในคำสั่ง

4. แบบยอมรับบุตร (Over - Permissive Parents) พ่อแม่ประเภทนี้จะปล่อยให้บุตรทำอะไรตามใจชอบให้บุตรมากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งการยอมตามบุตรนี้เพราะพ่อแม่ไม่กล้าห้าม

5. แบบประชาธิปไตย (Democratic Parents) พ่อแม่ประเภทนี้จะให้อิสระแก่บุตรในการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้บุตรพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับวัย ให้ความรักความอบอุ่น แสดงความเห็นอกเห็นใจบุตรในโอกาสที่เหมาะสม

โตโรธี (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. 2544 : 11 – 12 ; อ้างอิงจาก Dorothy. 1972 : 117) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดู ออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นการให้การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเด็กมีความรู้สึกว่าคุณเองได้รับความยุติธรรม พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบนี้ต้องมีความอดทน ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็กและยังให้ความร่วมมือและโอกาสกับเด็ก

2. แบบปล่อยปละละเลย (Rejection) เป็นการให้การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ปล่อยให้ทำอะไรต่าง ๆ ตามใจตนเองโดยพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ แนะนำช่วยเหลือ ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณเองถูกเกลียดชัง

3. แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Over - Protection) เป็นการให้การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยคุ้มครองป้องกันภัย และให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา ทำให้บุตรมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความสะดวกให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการ

โรเจอร์ (Roger. 1972) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดู 3 ลักษณะ คือ แบบประชาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลย และแบบปกป้องคุ้มครอง

ฟาร์ล และเบลกิน (คุชฎี โยเหลา. 2535 : 16 – 20 ; อ้างอิงจาก Faw and Belking. 1989) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ 4 แบบ ดังนี้

1. แบบอบอุ่นและมีเสรีภาพ (Democratic Pattern of Parenting) พ่อแม่ให้ความอบอุ่นและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับเด็ก ทำให้เด็กมีความคล่องแคล่ว เป็นอิสระมีความคิดสร้างสรรค์

2. แบบให้ความอบอุ่นแต่ควบคุมอย่างเข้มงวด (Warmth but Restrictive Pattern of Parenting) พ่อแม่ให้ความอบอุ่นแต่ควบคุมอย่างเข้มงวด ทำให้เด็กช่วยเหลือตัวเองได้น้อยมีความคิดสร้างสรรค์น้อยกว่าเด็กอื่น

3. แบบปฏิเสธและควบคุม (Rejecting and Controlling Pattern of Parenting) พ่อแม่ปฏิเสธและควบคุมสูง ทำให้เด็กมีลักษณะขาดความเชื่อมั่น ลงโทษตนเอง หนีห่างจากสังคม จิตใจไม่มั่นคง

4. แบบปฏิเสธและมีเสรีภาพ (Rejecting and Autonomous Pattern of Parenting) พ่อแม่ให้ความรักและความอบอุ่นน้อย และไม่สนใจจะควบคุมหรืออบรมแนะนำเด็ก ทำให้เด็กควบคุมตัวเองได้น้อยมีความก้าวร้าว

ปนัดดา พังงา (2537 : 16) แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูไว้ 3 แบบ ดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย คือ การเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไป และเข้มงวดจนเกินไป รู้จักยอมรับนับถือความสามารถและความคิดของนักเรียน ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันเหมาะสม

2. แบบเข้มงวด คือ การเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองก้าวร้าวในเรื่องราวส่วนตัวของตนยับยั้งการก้าวร้าว และทำให้ตนเองรู้สึกผิด เมื่อแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีความรู้สึกว่าถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของพ่อแม่ ผู้ปกครองมักใช้คำพูดที่ทำให้รู้สึกอาย

3. แบบปล่อยปละละเลย คือ การเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองถูกตามใจมากเกินไป ไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือจากพ่อแม่ผู้ปกครองเท่าที่ควร

พรนิภา ม่วงคราม (2537 : 26) กล่าวถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูไว้ 4 แบบ ดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย คือ วิธีการเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก

2. แบบควบคุม คือ วิธีการเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยตามที่ผู้ปกครองต้องการ ยึดความพอใจตนเองเป็นสำคัญ และมักจะออกคำสั่งให้ปฏิบัติตามเสมอ

3. แบบปล่อยปละละเลย คือ วิธีการเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่ปล่อยให้อะไรก็ตามใจชอบ ไม่ให้ความอบอุ่นใจเท่าที่ควร

4. แบบให้ความคุ้มครอง คือ วิธีการเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าพ่อแม่แสดงความรักและความห่วงใยเด็กจนเกินไป ให้ความช่วยเหลือเกินความจำเป็น มักจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กทุกเรื่อง

มะลิ อุดมภาพ (2538 : 6) ได้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในการปกครองโดยมีความรู้สึกว่าตนเองได้นับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในการปกครองโดยมีความรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่รับฟังเหตุผล ก้าวท่ายในเรื่องส่วนตัวถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในการปกครองโดยมีความรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ ถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจและไม่สนใจว่าคุณจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือคำแนะนำจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นและชอบใช้อารมณ์

จากการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู พอสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่วิธีการอบรมเลี้ยงดูจะเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของมะลิ อุดมภาพ (2538)

3.1.3 การวัดการอบรมเลี้ยงดู

การสร้างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูได้มีนักวิชาการแบ่งไว้ดังนี้ (พัชนี วรกวิน. 2530 : 10 - 11)

1. การสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือวัดที่ประกอบด้วยกลุ่มคำถามที่ใช้ถาม และการจดบันทึก ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ เป็นฝ่ายเริ่มสนทนาในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวกับตัวเอง สามารถซักถามได้เมื่อไม่เข้าใจคำถาม

2. แบบสอบถาม เป็นการเขียนข้อความคำถามหรือการเลือกสถานการณ์ในการตอบ สามารถแสดงพฤติกรรมของผู้ตอบออกมาได้มีทั้งการเขียนตอบกับการเลือกตอบแบบแสดงความคิดเห็น

3.2. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3.2.1. ความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไว้ดังนี้ ฟิลิปป์ และ เมเรีย (ฟิลิทธิ ปทุมบาล. 2532 : 16 ; อ้างอิงจาก Philip and Merrian. 1966 : 125) ได้ให้ความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันของบุคคลรวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความคาดหวัง ความสัมพันธ์ทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

ชิคเกอร์ริง (ชมนุช บุญสิทธิ์. 2541 : 11 ; อ้างอิงจาก Chickering. 1969 : 94) ได้ให้ความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นและการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพิงซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ ความสามารถในการยอมรับความแตกต่างของ

บุคคลอื่นได้ และการมีใจกว้าง ส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และการรับ

ชัยพร วิชชาวุธ (2530 : 69) ได้สรุปว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคล มนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่นๆ ในสังคม เกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำของคนอื่นมีผลต่อผลกรรมที่อีกคนหนึ่งจะได้รับ

พยอม ธัญรส (2540 : 8) ได้สรุปว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันในห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือกันในด้านวิชาการต่างๆไป

สมพร พรหมจรรย์ (2540) ได้สรุปว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันด้านการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เกิดความสำเร็จทางเรียน

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 12) ได้สรุปว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกของบุคคลอันจะนำมาซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่ง ความรักใคร่ ความเข้าใจอันดีต่อกัน ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพในสิทธิของบุคคลอื่น รู้จักการให้และการยอมรับ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เมื่อบุคคลอื่นต้องการความช่วยเหลือ

พัชรี มะแสงสม (2544 : 27) ได้สรุปว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนในการอยู่ร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ในด้านการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ห่วงใยซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกันและร่วมมือระหว่างกันทั้งทางด้านวิชาการและด้านทั่วไป

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความห่วงใยซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งด้านการเรียนและด้านทั่วไป

3.2.2. แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นองค์ประกอบหนึ่งของบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต้องเริ่มจากตนเองก่อน เพื่อนำมาซึ่งการมีสัมพันธที่ดีกับบุคคลอื่น ได้มีผู้ได้ศึกษา ดังนี้

วิจิตร อวะกุล (2527 : 64) กล่าวว่า ก่อนที่เราจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดั้นนั้น เราต้องทราบว่ตัวเรามีข้อบกพร่องในการสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไข ให้เราเป็นที่นิยมชอบพอ หรือเสริมสร้างจุดดีให้ดีขึ้นหรือเด่นยิ่งขึ้น

จอห์นสัน (ชมนุช บุญสิทธิ. 2541 : 13 ; อ้างอิงจาก Johnson. 1986 : 7 - 9) มีวิธีปฏิบัติที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนี้

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดจากพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ดังนี้
 - 1.1 การเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่าเรามีความรู้สึกละอย่างไรต่อสิ่งที่ได้รับได้กระทำไป
 - 1.2 การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ รู้เข้าใจและยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถ และการกระทำของตนเอง
 - 1.3 การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่างๆ ของตนเอง
2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิด ความรู้สึกของเราให้คนอื่นทราบอย่างเปิดเผยและอย่างตรงไปตรงมา
3. การยอมรับและการสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหาหรือประสบภาวะวิกฤติ
4. การรู้จักแก้ปัญหาและจัดความขัดแย้ง จะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

ณรงค์ เสงี่ยมประชา (2538 : 166) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนไว้ว่า กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัวหรือผู้ใหญ่ เช่น เพศศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นผู้นำ ในกลุ่มเพื่อน เด็กจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เด็กจะเลือกคบเพื่อนที่ถูกต้อง และอาจจำเอาพฤติกรรมต่างๆ ของเพื่อนมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเอง

1. ยึดมั่นในประเพณีน้อยลง สร้างค่านิยมและความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น
2. สอนให้รู้จักแบบแผนของการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น เช่น การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มในการเล่นกีฬา หรือทำงานร่วมกัน
3. สอนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. เป็นการส่งเสริมในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง แบบของอารมณ์ เอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ความคิดเห็นของตนเอง ฯลฯ
5. สอนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวมากกว่าที่จะใช้อำนาจ

พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ (2544 : 27) การสร้างสัมพันธภาพในการคบเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ สามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรม ดังนี้

1. การรู้จักและเข้าใจตนเอง หมายถึง การรู้จักและเข้าใจความรู้สึกที่มีต่อตนเองและเพื่อน การเข้าใจพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเพื่อน และการแสดงพฤติกรรมต่อเพื่อนได้อย่างเหมาะสมทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศกัน

2. การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อน ถือว่าเป็นเพื่อนที่น่าคบ มีความยินดีเมื่อเพื่อประสบความสำเร็จ

3. การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การรู้จักและเข้าใจเพื่อน สามารถแสดงพฤติกรรมในการทักทายเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการยอมรับ และสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน รู้จักการให้และการรับ

4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่สามารถร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นเกม กิจกรรมของชุมชน ทำงานกลุ่มในห้องร่วมกับเพื่อนด้วยความสบายใจและประสบความสำเร็จด้วยดี รวมทั้งเห็นประโยชน์ของบทบาทสมาชิกเป็นการเข้ากลุ่มและการทำงานกับเพื่อน

3.3. พฤติกรรมการสอนของครู

3.3.1. ความหมายของพฤติกรรมการสอนของครู

เพจและคนอื่นๆ (พะเยาว์ ปาลวัฒน์. 2525 : 18 ; อ้างอิงจาก Page and others. 1977 : 337) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนว่าเป็นอิทธิพลระหว่างครูกับนักเรียนที่มีต่อกัน อันมีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้และพฤติกรรมในชั้นเรียน แสดงให้เห็นถึงสภาพปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพียงใด

สมจิต สวชนไพบูลย์ (2529 : 1)) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่ผู้สอนกำหนดให้มีขึ้นภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอน ซึ่งมีทั้งการแสดงออกของครูและนักเรียนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในชั้นเรียน มีทั้งพฤติกรรมทางวาจาและไม่ใช้พฤติกรรมทางวาจา เช่น การพูด การอธิบาย การใช้คำถาม การออกคำสั่ง การเสริมแรง การใช้สื่อการสอน นักเรียนช่วยครูแสดงการสาธิต การตอบคำถามของนักเรียน การทำแบบฝึกหัด รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

เปรมวดี สิงห์พรหมวงศ์ (2539 : 21) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่ผู้สอนกำหนดให้มีขึ้นภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอน ซึ่งจะมีทั้งการกระทำของผู้สอนและผู้เรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ปราณี ศิริวรรณ (2544 : 16) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง การกระทำที่ครูผู้สอนกำหนดภายใต้สถานการณ์การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม

จากความหมายพฤติกรรมการสอนของครู พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง สภาพการเรียนการสอนที่แสดงให้เห็นว่าครู หรืออาจารย์ตั้งใจ และเอาใจใส่ในการเรียนการสอน มีวิธีถ่ายทอดความรู้ทำให้การเรียนน่าสนใจสามารถสอนสิ่งที่ยากให้เข้าใจง่าย ใช้สื่อประกอบการสอนได้อย่างเหมาะสมสนใจความรู้สึกรักของผู้เรียน เปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นตอบข้อสงสัยในเนื้อหาที่เรียน มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม มีความเป็นกันเองกับนักเรียน เข้าสอนตรงเวลาและถ้าไม่มาแจ้งล่วงหน้า

3.3.2. ประเภทของวิธีการสอน

วิธีการสอนมีหลายวิธีแต่ละวิธีมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไปแต่เมื่อได้พิจารณา ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนแล้วสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2537 : 96)

1. วิธีการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการสอนที่ครูเป็นผู้จัดและดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ เช่น เป็นผู้วางแผน ดำเนินการ และปฏิบัติกิจกรรม ต่างๆ นักเรียนมีบทบาทน้อยในการร่วมกิจกรรม การเรียนการสอนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสาร ทางเดียว โดยมีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ตัวอย่างของวิธีการสอนแบบนี้ เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย แบบสาธิต แบบใช้คำถาม แบบใช้หนังสือเรียน เป็นต้น

2. วิธีสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ กิจกรรมดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้ประสานงาน ให้ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมให้กำลังใจ และช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา วิธีสอนแบบนี้ช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง เพราะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการกระทำและเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ของผู้เรียน ได้แก่ วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมแบบบทบาทสมมติ แบบวิทยาศาสตร์ แบบ ทดลอง เป็นต้น

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เจตคติและทักษะ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการสอนของครูที่จะส่งเสริมและเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสม จะสามารถพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา และอารมณ์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในต่างประเทศได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้
โตโต (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 49 ; อ้างอิงจาก Toto. 1996) ได้ศึกษาผลของเพศ
เกรดเฉลี่ยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวิทยาลัยจำนวน 138 คน
ใช้แบบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory) โดยวิเคราะห์
องค์ประกอบเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ซึ่งแบ่งได้ 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ ความกรุณาสงสาร
ความตระหนักรู้ในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงมีความ
กรุณาสงสาร ความตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่าเพศชาย แต่ความสามารถด้านการปรับตัวเพศ
หญิงกับเพศชายไม่แตกต่างกัน ส่วนเกรดเฉลี่ย พบว่าเกรดเฉลี่ยต่างกันเชาวน์ปัญญาทาง
อารมณ์ไม่แตกต่างกัน

ครินสกี (ประชัน จันทรสุข. 2544. 38 ; อ้างอิงจาก Krinsky. 1996. Abstract)
ได้ศึกษาการควบคุมอารมณ์สิ่งกระตุ้นความสำเร็จในชีวิตและความก้าวร้าวของเด็กที่มีพ่อแม่
ติดยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้เป็นเด็กอายุ 6-12 ปี เชื้อสายแอฟริกันอเมริกาที่พ่อแม่
ใช้สารเสพติด จำนวน 50 คน พบว่า การรู้จักระงับควบคุมอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวก
กับแรงกระตุ้นความสำเร็จในชีวิต สำหรับพ่อแม่ที่มีนิสัยก้าวร้าวจะส่งผลให้บุตรมีความก้าวร้าว
โดยแสดงบุคลิกลักษณะถึงความสามารถในการระงับควบคุมอารมณ์ได้น้อยกว่าเด็กปกติ
ทั่วไป รวมทั้งจะควบคุมอารมณ์ก้าวร้าวได้ยากกว่าด้วย

จอห์นสัน (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 49 ; อ้างอิงจาก Johnson. 1997) ได้ศึกษา
ความสามารถในการรับรู้สถานการณ์ต่อผลกระทบและการควบคุมอารมณ์ของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนหญิงอายุ 16 - 17 ปี โดยฝึกทักษะการปรับเปลี่ยนทางอารมณ์ในการควบคุมตนเอง
พบว่า วัยรุ่นจะมีการปรับเปลี่ยนการรับรู้ทางอารมณ์หรือมีความสามารถในการเรียนรู้ที่จะรับ
สถานการณ์ต่างๆ และมีผลกระทบต่ออารมณ์ได้น้อยลงมาก ถ้าวัยรุ่นได้รับการฝึกและมีกิจกรรม
ทางอารมณ์ในการฝึกอยู่เสมอ

สเติร์น (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 49 ; อ้างอิงจาก Stein. 1997) ได้ศึกษา
ลักษณะความแตกต่างระหว่างเพศกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 4,500 คน
เป็นหญิง 3,200 คน เป็นชาวแคนาดาและอเมริกัน โดยใช้แบบวัดของบาร์ออน (Bar-on : EQ-I)
ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความ
รับผิดชอบต่อสังคม ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ การเอาใจเขามาใส่ใจเราสูงกว่าเพศชาย ส่วนเพศ
ชายมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ อดทนต่อความเครียด การนับถือตนเองสูงกว่าเพศหญิง

บาร์ออน (Goleman. 1998 : 318 ; citing Bar-on. 1997) ได้วิเคราะห์ชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นชายและหญิงในประเทศ ไนจีเรีย ศรีลังกา เยอรมัน อิสราเอล และอเมริกา จำนวน 1,500 คน ผลการศึกษาพบว่า ชายและหญิงมีชาวน์ปัญญาทางอารมณ์แตกต่างกัน ผู้หญิงมีการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นสูงกว่าผู้ชาย ส่วนผู้ชายมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดี การปรับตัวและจัดการกับความเครียดสูงกว่าผู้หญิง

โกลแมน (Goleman. 1998 : 7) ได้ศึกษาชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของผู้หญิงและผู้ชาย จำนวน 1,000 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงมีความตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การเห็นอกเห็นใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูงกว่าผู้ชาย ส่วนผู้ชายมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการเผชิญปัญหา การควบคุมความเครียดดีกว่าผู้หญิง แต่พบว่าองค์ประกอบโดยรวมของผู้ชายกับผู้หญิงไม่แตกต่างกัน

ซูทาร์โซ และคณะ (Sutarso & others. 1998. Abstract) ได้ศึกษาความแตกต่างทางเพศและเกรดเฉลี่ยที่มีต่อชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ โดยใช้แบบสำรวจชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ชายจำนวน 129 คน ผู้หญิงจำนวน 329 คน ช่วงอายุ 17-54 ปี พบว่า ผู้หญิงมีระดับชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะในช่วงวัย 20 - 40 ปี ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะมีชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าผู้ชาย แต่ผู้หญิงโสดจะมีคะแนนความสัมพันธ์กับผู้อื่นต่ำ และพบว่าผู้ชายที่แต่งงานแล้วจะมีระดับสติปัญญาและชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าคู่สมรส สรุปว่า ผู้ชายและผู้หญิงมีระดับชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับอายุและสถานภาพสมรส

โซสิคและเมเจอร์เรียน (ฉัตรศรี ปลั่งสุก. 2543 : ; อ้างอิงจาก Sosik and Megerian. 1999) ได้ทำการศึกษาชาวน์ปัญญาทางอารมณ์และผลการปฏิบัติงานของผู้นำ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้จัดการทางด้านข่าวสารเทคโนโลยี จำนวน 63 คน การตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับชาวน์ปัญญาทางอารมณ์และประเมินพฤติกรรมการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงใช้แบบการประเมินตนเอง ส่วนผลการปฏิบัติงานนั้นประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ผลการศึกษา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของชาวน์ปัญญาทางอารมณ์และพฤติกรรมการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนั้นขึ้นอยู่กับมุมมองตัวเองของผู้จัดการ แบบแผนของผลการวิจัยที่ออกมาคือการสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การตระหนักรู้ในตัวเอง (ที่วัดจากความสอดคล้องระหว่างคะแนนที่ประเมินเองและลูกน้องประเมิน) นั้นเป็นพื้นฐานขององค์ประกอบของชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ด้านอื่นๆ การตระหนักรู้ตัวเองจะทำให้บุคคลควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น ผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง (transformational leader) ที่มีความตระหนักรู้ในตนเองจะมีความมั่นใจในตนเอง มีการรับรู้ในความสามารถของตน สามารถชี้แนะทิศทางให้กับลูกน้องได้ และจะได้รับความชื่นชมทั้งจากลูกน้องและจากผู้บังคับบัญชา

ทาเปีย (Tapia. 1999 : Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory : EQI) กับคะแนนเชาว์ปัญญาจากแบบทดสอบของโอติส เลนนอน (Otis – Lennon School Ability Test) โดยตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ แบบวัดความถนัดในการเรียนด้านภาษา และด้านจำนวน เกรตเจสีย์ ภูมิหลัง เพศ และระดับการศึกษาของบิดามารดา แบบสำรวจเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ (EQI) มีความเที่ยงตรงเชิงพินิจและมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนจากการวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับคะแนนเชาว์ปัญญาจากแบบทดสอบของโอติส เลนนอนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คะแนนจากการวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับเกรตเจสีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คะแนนจากการวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์และมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังและระดับการศึกษาของบิดามารดาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพศหญิงมีเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฟอกซ์และสเปคเตอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และคมเพชร จิตรศุภกุล. 2544 : 14 ; อ้างอิงจาก Fox and Spector. 2000 : 203–220) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชาว์ปัญญาทางอารมณ์ เชาว์ปัญญา และคุณลักษณะด้านจิตใจของผู้รับการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความเห็นอกเห็นใจ การควบคุมและบริหารอารมณ์ของตนเอง และการเข้าสังคม ผลการศึกษา พบว่า เชาว์ปัญญาทางอารมณ์และเชาว์ปัญญา มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก แต่เชาว์ปัญญาทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านจิตใจของผู้รับการสัมภาษณ์

มาเลค เมรีแอม (Malek Maryam. 2000. www.umi.com) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์ปัญญาทางอารมณ์และรูปแบบการตัดสินใจความขัดแย้งในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นคนงานที่ประกอบธุรกิจไนล่อนจอลิส เมืองออเรนจ์ แชนดิเอโก จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของบาร์ออน (EQ-i) และแบบสอบถามรูปแบบการตัดสินใจความขัดแย้งในการทำงานของโทมัส คิมแมน ผลการศึกษาพบว่า เชาว์ปัญญาทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการตัดสินใจความขัดแย้งในการทำงาน

แซนดา เมเยอร์ ดินาเทล (Sandra Mayer ,DiNatale,. 2000. www.umi.com) ได้ศึกษาอิทธิพลของหลักสูตรการเรียนรู้อารมณ์ที่มีผลต่อเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของ เมเยอร์และชาโลเวย์ โดยทำการฝึกเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ 7 สัปดาห์ ผลการศึกษา พบว่า เชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

แอนดรู จิน (Audrey Jean.2001. www.umi.com) ได้ศึกษาเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ รูปแบบการเรียนรู้และพฤติกรรมทางการศึกษาของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกจ้างจำนวน 150 คน ผลการศึกษา พบว่า เชาว์ปัญญาทางอารมณ์กับ พฤติกรรมทางการศึกษาไม่สามารถทำนายนักเรียนที่ประสบความสำเร็จได้ ในการทดลองได้ศึกษา การรู้จักตนเองกับระดับของอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การรู้ จักตนเองกับรูปแบบการเรียนรู้ความสัมพันธ์ทางลบ

สำหรับงานวิจัยของปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ มีดังนี้ บุร (วิลาศ บุญทองขาว. 2527 : 16 ; อ้างอิงจาก Buth. 1942 : 645 - 656) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ครูที่พยายามทำความรู้จักกับเด็กให้ความเห็นอก เห็นใจเด็ก รู้จักส่งเสริมความดีและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมีความสามารถ ปรับตัวได้สูงซึ่งต่างกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตน เด็กจะ ไม่พึงพอใจในครูและเรียนไม่ดี

4.2 งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ในประเทศไทยได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย และอุษา สิทธิสาคร (2542. 112 - 119) ได้สร้างเครื่องมือ วัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ โดยใช้กรอบแนวคิดของเมเยอร์และสโลเวย์ (1997) และโกลแมน (1998) เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาความสามารถด้านเชาว์ปัญญา ทางอารมณ์แบบทดสอบประกอบด้วยลักษณะของเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ 7 ด้าน ได้แก่ การรู้จักอารมณ์ของตนเองการตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ของตนเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความเอื้ออาทร การมีแรงจูงใจที่ดี และทักษะทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า เพศหญิงมีความสามารถด้านความเอื้ออาทร วุฒิภาวะทางอารมณ์ และการควบคุม ด้านอารมณ์ของตนเองสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สถานภาพทางเศรษฐกิจและ สังคมของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเอื้ออาทร การตระหนักรู้อารมณ์ของผู้อื่น การรู้จัก อารมณ์ของตนเองและการมีแรงจูงใจที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดามีความสัมพันธ์กับการเอื้ออาทร การมีแรงจูงใจที่ดี การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และ ทักษะทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลักขณา แพทยานันท์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 428 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับชั้นปี การสนับสนุนทางสังคม และความผาสุกทาง จิตวิญญาณมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาว์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความผาสุกทางจิตวิญญาณและการสนับสนุนทางสังคมร่วมกันพยากรณ์เชาว์ปัญญาทางอารมณ์

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การสนับสนุนทางสังคมทางอารมณ์ ด้านการประเมิน ด้านข้อมูล ข่าวสาร และด้านวัตถุประสงค์ของมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารเป็นส่วนหนึ่งของสื่อสาร

ชอลัดดา ขวัญเมือง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาภาคปกติ หลักสูตร 4 ปี ชั้นปีที่ 1 จากสถาบันราชภัฏนครสวรรค์, สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, สถาบันราชภัฏกำแพงเพชรและสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 1,151 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาทั้ง 4 สถาบัน เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เพศชายมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์เกือบทุกองค์ประกอบสูงกว่าเพศหญิง ยกเว้นเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ด้านการเอาใจเขามาใส่ใจเราและด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล

ประชัน จันทรสุข (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลบรมราชชนนี จำนวน 60 คน โดยใช้แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้อารมณ์ตนเอง การบริหารอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจ การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นและการคงไว้ซึ่งสถานภาพ และแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด การทำกลุ่มบำบัดและการสอนสุขศึกษา ผลการศึกษาพบว่า เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ทั้ง 5 ด้านมีความสามารถทางบวกกับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช โดยเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ด้านการคงไว้ซึ่งสัมพันธ์ภาพมีความสัมพันธ์สูงสุดกับทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด ส่วนเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจมีความสัมพันธ์สูงสุดกับทักษะการทำกลุ่มบำบัด

กนกศิลป์ พุทธิศิลปรสกุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในหน่วยงานกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 500 คน ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมในหน่วยงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฉัตรศรี สุภปลั่ง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำศึกษาผลของบุคลิกภาพและเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่มีต่อคุณภาพของการให้บริการตามการรับรู้ของหัวหน้างานของพนักงานส่วนหน้าของโรงแรมชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 18 โรงแรม รวม 252 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ แบบทดสอบบุคลิกภาพ 16 PF พบว่าพนักงานให้บริการส่วนหน้าของโรงแรมชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานครมีลักษณะบุคลิกที่เด่น 4 องค์ประกอบ คือ ลงมือปฏิบัติ (M-) หลักแหลม (N) เปลี่ยนแนวคิดใหม่ (Q1) และสุขุมรอบคอบ (F-) ซึ่งองค์ประกอบของบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพของการให้บริการ ได้แก่ องค์ประกอบบุคลิกภาพทางอารมณ์ (C) และฉลาดมาก (B) องค์ประกอบของ

บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพของการให้บริการ ได้แก่ ฟุ้งตนเอง (Q2) ส่วนองค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์โดยรวม คือ อาจหาญ - เขินอาย (H) ควบคุมตนเองไม่ได้ - ไม่มีวินัยในตนเอง (Q3) มักรู้สึกผิด - จิตใจมั่นคง (O) เครียด - ผ่อนคลาย (Q4) ฟุ้งตนเอง - ฟุ้งกลุ่ม (Q2) มีมโนธรรม - ขาดมโนธรรม (G) วุฒิภาวะทางอารมณ์ - อารมณ์อ่อนไหว (C) และทำตามสบาย - สุขุมรอบคอบ (F)

วรพร คงแก้วและคณะ (อริยะ สุพรรณเกษัช. 2543 : 48 - 50 ; อ้างอิงจาก วรพร คงแก้ว. 2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนชนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงาน พื้นฐานอาชีพอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) สัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

วรรณดี หมูเย็น (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 450 คน ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงและปานกลางของนักเรียนวัยรุ่นมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนการสื่อสารในครอบครัวเชิงบวกของบิดามารดาและการสื่อสารในครอบครัวเชิงลบของบิดามารดาสามารถพยากรณ์ร่วมกันกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับงานวิจัยของปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ มีดังนี้

วิภาหวัณ มูลสถาน (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความวินัยในตนเอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มอย่างจำนวน 443 คน พบว่า การวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูประชาธิปไตย การมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การมีวินัยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรมเลี้ยงดูปล่อยปละละเลย

กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมบางประการกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตการศึกษาที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 435 คน ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมต่างๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และลำดับการเกิดของนักเรียน ซึ่งวุฒิภาวะทางอารมณ์ของนักเรียน เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกถึงความรู้สึกและพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ซึ่งวุฒิภาวะทางอารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

จากการศึกษางานวิจัย พอสรุปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีความรู้สึกทางอารมณ์แตกต่างกันเพศหญิง เพศหญิงจะมีความละเอียดอ่อนทางด้านอารมณ์สูงกว่าเพศชาย เพศชายจะมีเหตุผลสูงกว่าเพศหญิง และอิทธิพลที่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์หรือการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ต้องเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และบรรยากาศในชั้นเรียน สำหรับการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีหลายแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กเพื่อช่วยในการพัฒนาอารมณ์ ส่วนบรรยากาศในชั้นเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ซึ่งนักเรียนวัยนี้ต้องการการยอมรับ นักเรียนจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน เป็นห่วงเป็นใย เข้าใจความรู้สึกของเพื่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะทางสังคมและส่วนหนึ่งของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ตามแนวคิดโกลแมน (Goleman, 1998) และจากศึกษาถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ เนื่องจากงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มีผู้ทำการศึกษาและวิจัยน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมการสอนของครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยนำปัจจัยต่าง ๆ มาศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนหรือไม่ มีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตวิภาวดี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีโรงเรียนจำนวน 5 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย มีจำนวน 15 ห้องเรียน และนักเรียน 755 คน โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุงมีจำนวน 13 ห้องเรียน และนักเรียน 591 คน โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดามีจำนวน 13 ห้องเรียน และนักเรียน 559 คน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร) มีจำนวน 11 ห้องเรียน และนักเรียน 446 คน โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขนมีจำนวน 10 ห้องเรียน และนักเรียน 439 คน รวมทั้งหมด มีห้องเรียนจำนวน 62 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 2,790 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตวิภาวดี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 353 คน ซึ่งเชื่อมั่นได้ 95 % (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 400 ; อ้างอิงจาก Yamane. 1967) การวิจัยในครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน เป็นการสุ่มจากประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) รายละเอียดดังตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 1 รายชื่อโรงเรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ชื่อโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
ฤทธิยะวรรณาลัย	2	104
ดอนเมืองทหารอากาศบำรุง	2	88
ดอนเมืองจตุรจินดา	2	87
สีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์)	2	79
รัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน	1	37
รวม	9	395

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 วัดข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วย เพศ โรงเรียน

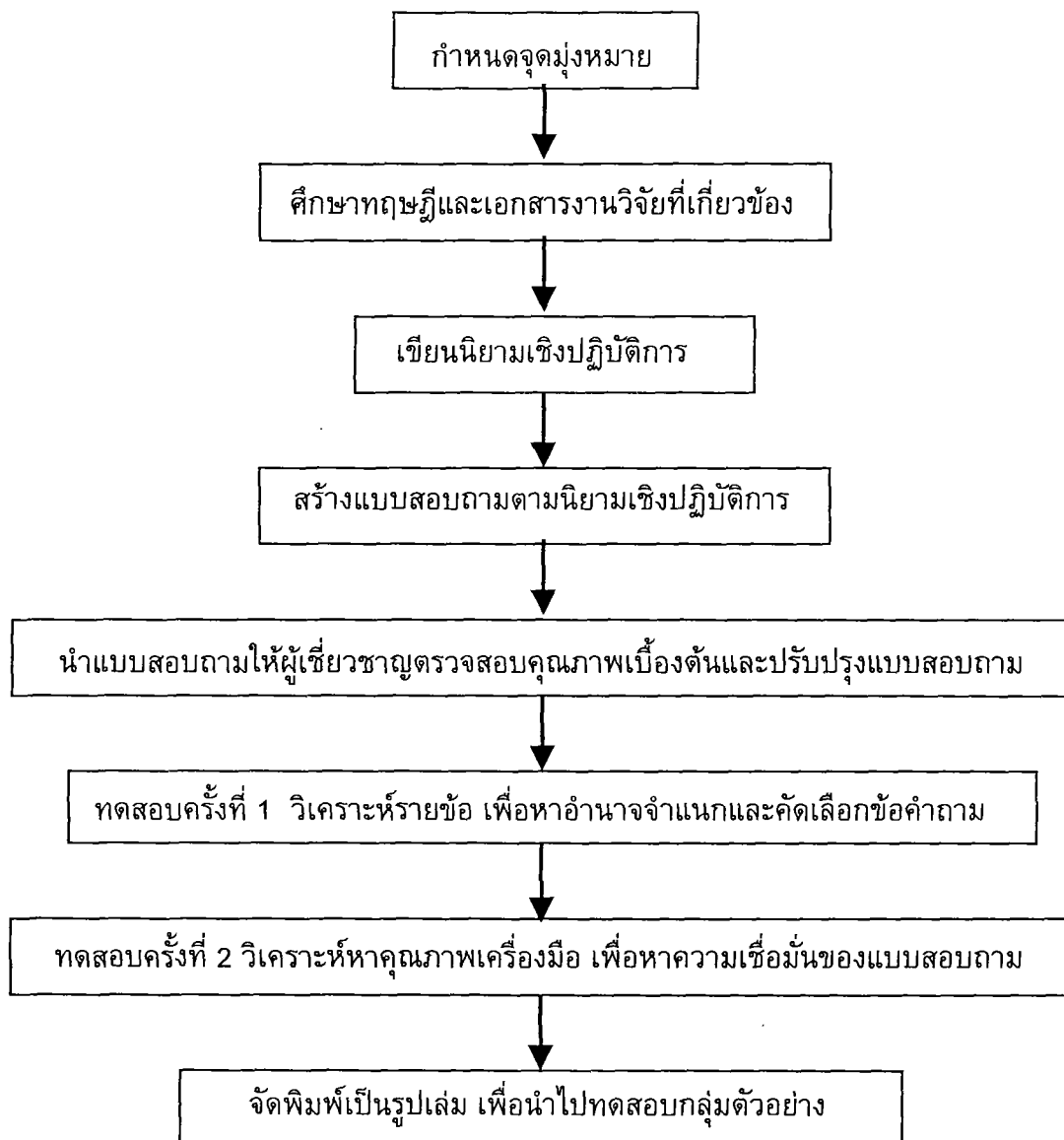
ตอนที่ 2 วัดด้านพฤติกรรมการสอนของครู และด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม จำนวนด้านละ 30 ข้อ รวมทั้งหมด 60 ข้อ

ตอนที่ 3 วัดด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือของ มะลิ อุดมภาพ ที่เป็นแบบสอบถามแบบสถานการณ์ จำนวน 30 ข้อ วัดการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาใช้ โดยการปรับภาษาของข้อความบางข้อ โดยปรับมาตราวัดเป็น 4 ระดับ และนำมาหาความเชื่อมั่น

ตอนที่ 4 วัดด้านเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือของ สุภาพร พิสิฐรักษ์พันธ์ ซึ่งสร้างตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1998) เดิมแบบสอบถามวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์มี 125 ข้อ คัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.660 ถึง 11.028 ซึ่งตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะมาด้านละ 15 ข้อ ทั้งหมดจำนวน 75 ข้อ มาใช้ โดยการปรับมาตราวัดเป็น 4 ระดับ และนำมาหาความเชื่อมั่น

วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. สร้างแบบสอบถามด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยมีวิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

จากภาพประกอบ 1 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามแต่ละฉบับ ได้ดำเนินการสร้างดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

1.2 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.3 เขียนนิยามปฏิบัติการ จากแนวทางการศึกษาด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ซึ่งวิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด

1.4 เขียนข้อความตามนิยามที่ได้กำหนด โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1 แบบสอบถามพฤติกรรมการสอนของครู จำนวน 60 ข้อ โดยมีทั้งข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ

1.4.2 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 60 ข้อ โดยมีทั้งข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ

1.5 เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ประธานและกรรมการคุมสอบปริญญาโทตรวจสอบข้อความแล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นนักวัดผลทั้งหมด คือ รศ.ชูศรี วงศ์รัตน์ รศ.นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ ดร. สุพร เข้มเฮง อาจารย์ ดร. ละเอียด รัชเณร์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน โดยคัดเลือกค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องตามนิยามที่กำหนดให้ มีรายละเอียด ดังนี้

1.5.1 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู มีจำนวน 60 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 0.60 – 1.00 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 1.00 ทุกข้อ

1.5.2 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีจำนวน 60 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 0.60 – 1.00 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 1.00 ทุกข้อ

1.6 นำแบบสอบถามที่ตัดได้จากข้อ 1.5 แล้วไปนำสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนนันทวิทยา จำนวน 200 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาอำนาจจำแนกด้วย t-test จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 มีรายละเอียดดังนี้

1.6.1 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ -2.746 ถึง 12.598 จึงคัดเลือกไว้ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 5.959 ถึง 12.598

1.6.2 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 0.096 ถึง 10.209 จึงคัดเลือกไว้ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 4.887 ถึง 10.209

1.7 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกคำถามแล้วนำไปสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบางกะปิสุขุมวิท จำนวน 200 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบัค (α -Coefficient) มีรายละเอียดดังนี้

1.7.1 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู มีค่าความเชื่อมั่น 0.927

1.7.2 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าความเชื่อมั่น 0.856

1.8 นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพ นำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้

2.1 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือมาของ มะลิ อุดมภาพ ที่เป็นแบบสอบถามเป็นแบบสถานการณ์จำนวน 30 ข้อ วัดการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาใช้ โดยการปรับภาษาของข้อความบางข้อ โดยปรับมาตราวัดเป็น 4 ระดับ แล้วนำไปทดสอบกับนักเรียนโรงเรียนบางกะปิสุขุมวิท จำนวน 200 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบัค (α -Coefficient) ได้ผลดังนี้

2.1.1 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าความเชื่อมั่น 0.767

2.1.1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าความเชื่อมั่น 0.922

2.1.1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่น 0.866

2.2 แบบสอบถามเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยนำเครื่องมือของ สุภาพร พิสิฐรัฐพัฒน์ ซึ่งสร้างตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1997) เดิมแบบสอบถามวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์มี 125 ข้อ คัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.660 ถึง 11.028 ซึ่งตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะมาด้านละ 15 ข้อ ทั้งหมดจำนวน 75 ข้อ มาปรับมาตราวัดเป็น 4 ระดับแล้วนำไปทดสอบกับนักเรียน โรงเรียนบางกะปิสุขุมวิท จำนวน 200 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบัค (α -Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.919

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วัดด้านข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วย เพศ โรงเรียน

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. โรงเรียน

() โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

() โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง

() โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา

() โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

() โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช

ตอนที่ 2 วัดด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีตัวอย่างดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการวัดการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการสอนของครู การเอาใจใส่ในการสอน มีวิธีถ่ายทอดความรู้ มีการใช้สื่อประกอบการสอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่างๆ **คำชี้แจง** ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติกับครูมากที่สุด

ส่วนที่ 2 เป็นการวัดพฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนม การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความห่วงใย ความไว้วางใจ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนปฏิบัติกับเพื่อนของนักเรียนมากที่สุด

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
ด้านพฤติกรรมการสอนของครู				
0. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในขณะสอน				
00. ครูสอดแทรกความคิดในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนอกเหนือจากเนื้อหาวิชา				
ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน				
0. ข้าพเจ้าเป็นที่ปรึกษาปัญหาของเพื่อน				
00. ข้าพเจ้าเป็นที่ยอมรับ ในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน				

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ข้อความทางบวก

เป็นประจำ	จะได้	3	คะแนน
เป็นส่วนใหญ่	จะได้	2	คะแนน
เป็นบางครั้ง	จะได้	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	จะได้	0	คะแนน

ข้อความทางลบ

เป็นประจำ	จะได้	0	คะแนน
เป็นส่วนใหญ่	จะได้	1	คะแนน
เป็นบางครั้ง	จะได้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	จะได้	3	คะแนน

การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ยรายข้อมากกว่าหรือเท่ากับ 2.50	หมายถึง	การรับรู้พฤติกรรมการสอน ของครูหรือสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 1.50 ถึง 2.49	หมายถึง	การรับรู้พฤติกรรมการสอน ของครูหรือสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.50 ถึง 1.49	หมายถึง	การรับรู้พฤติกรรมการสอน ของครูหรือสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
คะแนนเฉลี่ยรายข้อน้อยกว่า 0.50	หมายถึง	การรับรู้พฤติกรรมการสอน ของครูหรือสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อยู่ในระดับน้อยมาก

ตอนที่ 3 วัดการอบรมเลี้ยงดู มีตัวอย่างดังนี้

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมากที่สุด โดยตอบคำถามทุกตัวเลือกในแต่ละข้อ

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
0. ขณะที่นักเรียนแต่งกายออกนอกบ้านไปเที่ยว ผู้ปกครองนักเรียนจะอย่างไร				
ก. ช่วยดูว่านักเรียนแต่งตัวเช่นไรจึงจะเหมาะสม.....(ประชาธิปไตย)				
ข. บังคับให้ใส่ชุดตามที่ผู้ปกครองต้องการ.....(เข้มงวดกวดขัน)				
ค. ไม่สนใจว่านักเรียนจะใส่ชุดอะไร.....(ปล่อยปละละเลย)				

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ผู้วิจัยรวมตัวเลือกของแบบสอบถามในแต่ละข้อที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันและตรวจให้คะแนนดังนี้

เป็นประจำ	จะได้	3	คะแนน
เป็นส่วนใหญ่	จะได้	2	คะแนน
บางครั้ง	จะได้	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	จะได้	0	คะแนน

การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ยรายข้อมากกว่าหรือเท่ากับ 2.50	หมายถึง	นักเรียนได้รับการเลี้ยงดูดังกล่าวอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 1.50 ถึง 2.49	หมายถึง	นักเรียนได้รับการเลี้ยงดูดังกล่าวอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
คะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.50 ถึง 1.49	หมายถึง	นักเรียนได้รับการเลี้ยงดูดังกล่าวอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
คะแนนเฉลี่ยรายข้อน้อยกว่า 0.50	หมายถึง	นักเรียนได้รับการเลี้ยงดูดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 4 วัดเชาวนปัญญทางอารมณ์ มีตัวอย่างดังนี้

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	บ่อยมาก	บ่อย	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง				
0. ข้าพเจ้าสามารถบอกสาเหตุของความผิดหวังหรือเสียใจได้				
ด้านการจัดการกับอารมณ์ของตน				
0. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองขณะโกรธได้				
ด้านการสร้างแรงจูงใจ				
0. เมื่อมีอุปสรรคในการทำงาน ข้าพเจ้าจะหาทางเอาชนะอุปสรรคนั้นให้ได้				
ด้านการรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น				
0. ข้าพเจ้ารู้ว่าการกระทำเช่นใดที่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ				
ด้านทักษะทางสังคม				
0. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะติดต่อประสานงานและเป็นมิตรกับคนทุกคน				

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

ข้อความทางบวก

บ่อยมาก	จะได้	3	คะแนน
บ่อย	จะได้	2	คะแนน
นานๆ ครั้ง	จะได้	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	จะได้	0	คะแนน

ข้อความทางลบ

บ่อยมาก	จะได้	0	คะแนน
บ่อย	จะได้	1	คะแนน
นานๆ ครั้ง	จะได้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	จะได้	3	คะแนน

การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ยรายข้อมากกว่าหรือเท่ากับ 2.50	หมายถึง	นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง
คะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 1.50 ถึง 2.49	หมายถึง	นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
คะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.50 ถึง 1.49	หมายถึง	นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
คะแนนเฉลี่ยรายข้อน้อยกว่า 0.50	หมายถึง	นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำมาก

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนเพื่อกำหนดวันเวลาในการทดสอบ
2. เตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบในตอบแต่ละครั้งวางแผนในการดำเนินการสอบและผู้วิจัยดำเนินการเอง
3. อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำแบบสอบถาม
4. อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจการทำแบบสอบถามและวิธีการตอบก่อนที่จะเริ่มทำแบบสอบถาม
5. ดำเนินการสอบให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 1 คาบเรียน 50 นาที ระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน 2545 ถึง 10 มกราคม 2546
6. นำแบบสอบถามที่ได้จากเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมดจำนวน 395 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวนปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวนปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

3. เปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับเชาวนปัญญาทางอารมณ์ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง

4. คำนำนัยสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อเชาวนปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง นักเรียนชาย และนักเรียนทั้งหมด

5. เปรียบเทียบค่านัยสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อเชาวนปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง

สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิวของแบบสอบถาม (Face Validity) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540 : 185 ; อ้างอิงจาก Rovinelli and Hambleton. 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า โดยใช้ t – test แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2538 : 99 ; อ้างอิงจาก Edwards 1957 : 152 – 154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{N_H} + \frac{s_L^2}{N_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\bar{X}_H$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

s_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

s_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

N_H แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง

N_L แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

1.3 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ . 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
$\sum s_i^2$	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ . 2538 : 85) ดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy}	แทน	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร x กับตัวแปร y
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุดที่ X
$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุดที่ Y
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณทั้งหมดของ X กับ Y
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t-test
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 250)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบ t
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
N	แทน	จำนวนข้อมูล

2.4 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 136 - 137)

$$R_{y.1\ 2\ 3\ \dots k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ $R_{y.1\ 2\ 3\ \dots k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับ ตัวแปรตาม y
$\beta_1, \beta_2 \dots \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ ตัวที่ 1 ถึง k ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$r_{y1}, r_{y2} \dots r_{yk}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม y

2.5 ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 332)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1-R^2) / (N-k-1)} \quad df_1 = k, \quad df_2 = N - k - 1$$

เมื่อ F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F – Distribution)
R^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พหุคูณ
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

2.6 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 61)

$$b_i = \beta_i \frac{S_y}{S_i}$$

เมื่อ b_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i

β_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i
ในรูปคะแนนมาตรฐาน

S_i แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจาก
ตัวแปรอิสระตัวที่ i

S_y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจาก
ตัวแปรตาม

2.7 ทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta – Weight)
โดยใช้สูตร t – test (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 119)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{b_i}} \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ t_i แทน ค่าการแจกแจงแบบทีของค่าน้ำหนักความสำคัญ
ตัวที่ i

b_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i
ในรูปคะแนนดิบ

SE_{b_i} แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักของ
ความสำคัญ

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

สถิติในข้อ 2.1 – 2.7 คำนวณ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

2.8 เปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร Fisher's Z
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 250 - 251)

$$Z = \frac{Z_{R_1} - Z_{R_2}}{\sqrt{\frac{1}{n_1 - 3} + \frac{1}{n_2 - 3}}}$$

เมื่อ	Z	แทน	การแจกแจงมาตรฐาน Z
	Z_{R_1}	แทน	คะแนนมาตรฐานพีชเชอร์ซีแปลงมาจาก R_1
	Z_{R_2}	แทน	คะแนนมาตรฐานพีชเชอร์ซีแปลงมาจาก R_2
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 2

2.9 ทดสอบความแตกต่างของค่าน้ำหนักความสำคัญ (Kerlinger and Pedhazur. 1997: 150)

$$t = \frac{b_1 - b_2}{s_{b_1 - b_2}} \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	t	แทน	การแจกแจง t
	b_1	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ จากกลุ่มที่ 1
	b_2	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ จากกลุ่มที่ 2
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	$s_{b_1 - b_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่าง น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ ระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2

ซึ่งคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$S_{b_1-b_2} = \sqrt{C_{11} + C_{22}}$$

เมื่อ $S_{b_1-b_2}$ แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่าง
น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระ
ระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2

C_{11} แทน ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
ของน้ำหนักความสำคัญกลุ่มที่ 1

C_{22} แทน ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
ของน้ำหนักความสำคัญกลุ่มที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลผลดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	คะแนนเต็มรายข้อของแบบสอบถาม
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X_1	แทน	พฤติกรรมการสอนของครู
X_2	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
X_3	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
X_4	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
X_5	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
Y	แทน	เซวณปัญญทางอารมณ์
r_{xy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดร่วมกัน
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบเอฟ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

3. เปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

4. คำนวณน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง นักเรียนชาย และนักเรียนทั้งหมด

5. เปรียบเทียบค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

จากการนำแบบสอบถามไปวัดปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย จำนวน 175 คน นักเรียนหญิง จำนวน 220 คน นักเรียนทั้งหมดจำนวน 395 คน ได้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ คะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานกับเขาวนัปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

ตัวแปร	k	ชาย		หญิง		รวมทั้งหมด	
		M	SD	M	SD	M	SD
X ₁	3	1.99	.11	1.99	.12	1.99	.11
X ₂	3	1.99	.11	1.99	.12	1.99	.11
X ₃	3	1.95	.22	1.98	.13	1.97	.18
X ₄	3	1.34	.49	1.29	.46	1.31	.47
X ₅	3	1.98	.15	2.00	.00	1.99	.10
Y	3	2.51	.50	2.47	.50	2.49	.50

จากตาราง 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่าอยู่ระหว่าง 1.34 ถึง 1.99 1.29 ถึง 2.00 และ 1.31 ถึง 1.99 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีปัจจัยแต่ละด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ยกเว้นการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนคะแนนเฉลี่ยรายข้อของเขาวนัปัญญาทางอารมณ์

ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่า 2.51 2.47 และ 2.49 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนชายมีเขาวนปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ส่วนนักเรียนหญิงและนักเรียนทั้งหมดมีเขาวนปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเขาวนปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่าอยู่ระหว่าง 0.11 ถึง 0.50 0.00 ถึง 0.50 และ 0.10 ถึง 0.50 ตามลำดับ แสดงว่ามีการกระจายของคะแนนน้อยและปัจจัยแต่ละด้านมีการกระจายใกล้เคียงกัน

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับเขาวนปัญญาทางอารมณ์ระหว่างนักเรียนนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด โดยใช้สูตรเพียร์สันและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ด้วย t - test ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร F - test ดังแสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ธรรมดาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับเขาวนปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

		X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y	
ชาย	X_1	1.00	0.612**	0.472**	0.027	0.615**	0.722**	
	X_2		1.00	0.412**	0.138*	0.421**	0.530**	$R = 0.809$
	X_3			1.00	0.255**	0.559**	0.449**	$R^2 = 0.655$
	X_4				1.00	-0.010	-0.145*	$F = 64.161**$
	X_5					1.00	0.687**	
	Y						1.00	

ตาราง 3 (ต่อ) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ธรรมดาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับเขาวนปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

		X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y	
หญิง	X ₁	1.00	0.506**	0.171**	-0.090	0.265**	0.450**	R = 0.718 R ² = 0.515 F = 45.451**
	X ₂		1.00	-0.010	-0.104	0.173**	0.551**	
	X ₃			1.00	-0.203**	0.088**	0.201**	
	X ₄				1.00	-0.055	-0.444**	
	X ₅					1.00	0.280**	
	Y						1.00	
รวมทั้งหมด	X ₁	1.00	0.557**	0.318**	-0.032	0.448**	0.572**	R = 0.735 R ² = 0.540 F = 91.192**
	X ₂		1.00	0.180**	0.017	0.298**	0.542**	
	X ₃			1.00	-0.001	0.303**	0.299**	
	X ₄				1.00	-0.030	-0.301**	
	X ₅					1.00	0.468**	
	Y						1.00	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่าอยู่ระหว่าง 0.138 ถึง 0.615 -0.203 ถึง 0.506 และ 0.180 ถึง 0.557 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและทางลบอย่างมีระดับนัยสำคัญ .01 เกือบทุกค่ายกเว้นปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับพฤติกรรมการสอนของครูของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่าเท่ากับ 0.027 -0.090 -0.032 ตามลำดับ ปัจจัยด้านการอบรมแบบปล่อยปละละเลยกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่าเท่ากับ -0.010 -0.055 และ -0.030 ตามลำดับ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อนกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยของนักเรียนชายและนักเรียนทั้งหมด มีค่าเท่ากับ -0.014 และ 0.017 ตามลำดับ ปัจจัยด้าน

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อนกับการอบรมแบบเข้มงวดกวดขันของนักเรียนหญิง มีค่าเท่ากับ -0.010 ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยของนักเรียนทั้งหมด มีค่าเท่ากับ -0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าดังกล่าว

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบธรรมดาระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่าอยู่ระหว่าง 0.530 ถึง 0.722 0.201 ถึง 0.551 และ 0.299 ถึง 0.572 ตามลำดับ ยกเว้นการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่า -0.444 และ -0.301 ตามลำดับ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย มีค่า -0.145

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่า 0.809, 0.718 และ 0.735 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่า 0.655, 0.515 และ 0.540 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีการวัดลักษณะเดียวกันกับการวัดทางด้านเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ถึง 65.5% 51.5% และ 54.0% ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง

จากการการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง ว่ามีค่าแตกต่างกันหรือไม่ โดยนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง มาแปลงค่าเป็น z แบบฟิชเชอร์ (Fisher's z) แล้วนำมาทดสอบความแตกต่าง ดังแสดงในตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง

นักเรียน	R	Z_r	z
ชาย	0.809	1.110	2.02 ^{**}
หญิง	0.718	0.904	

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง

4. คำนำน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

จากการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด โดยทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ ใช้สูตร $t - test$ ดังแสดงในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 คำนำน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด

ตัวแปร	ชาย		หญิง		รวมทั้งหมด	
	b	t	b	t	b	t
X ₁	0.695	6.014**	0.350	2.708**	0.505	5.610**
X ₂	0.284	2.425*	0.955	7.372**	0.704	7.781**
X ₃	0.106	0.919	0.186	1.881	0.182	2.493*
X ₄	-0.339	-3.872**	-0.725	-7.377**	-0.563	-8.473**
X ₅	0.572	5.561**	0.267	2.813**	0.396	5.647**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง นักเรียนชาย และนักเรียนทั้งหมดมีค่า 0.695 และ 0.572 0.350 และ 0.267 0.505 และ 0.395 ตามลำดับ และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย มีค่า 0.284 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนหญิงและนักเรียนทั้งหมด มีค่า 0.955 และ 0.704 ตามลำดับ และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันที่วิเคราะห์จากนักเรียนทั้งหมด มีค่า 0.182 และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่า -0.339 -0.725 และ -0.563 ตามลำดับ และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากจะทำให้นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์น้อย

5. การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนนักเรียนชาย นักเรียนหญิง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนนักเรียนชาย นักเรียนหญิง ว่ามีค่าแตกต่างกันหรือไม่ โดยทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติ $t - test$ ดังแสดงในตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 การเปรียบเทียบค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ตัวแปร	ชาย	หญิง	$b_1 - b_2$	$S_{b_1 - b_2}$	t
	b_1	b_2			
X_1	0.695	0.350	0.345	0.173	1.994*
X_2	0.284	0.955	-0.671	0.175	-3.834**
X_3	0.106	0.186	-0.080	0.152	-0.526
X_4	-0.339	-0.725	0.386	0.132	2.924**
X_5	0.572	0.267	0.305	0.140	2.179*

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลทางบวกต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง และน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลทางลบต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิงสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย ส่วนน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู

และด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายส่งผลทางบวกต่อเยาวชน
ปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง สำหรับน้ำหนักความสำคัญของปัจจัย
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ส่งผลทางลบต่อเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ระหว่างที่
วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
2. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
3. เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง
4. เพื่อเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
2. มีปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกัน
4. น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตวิภาวดี จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 353 คน ซึ่งเชื่อมั่นได้ 95 % (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 400 ; อ้างมาจาก Yamane. 1967) การวิจัยในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน เป็นการสุ่มจากประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 วัดข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วย เพศ โรงเรียน

ตอนที่ 2 วัดด้านพฤติกรรมการสอนของครู และด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม จำนวนด้านละ 30 ข้อ รวมทั้งหมด 60 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกที่เป็นค่า t อยู่ระหว่าง 5.959 ถึง 12.598 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.927

1.2 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกที่เป็นค่า t อยู่ระหว่าง 4.887 ถึง 10.209 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.856

ตอนที่ 3 วัดด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือของ มะลิ อุดมภาพ โดยการปรับภาษาของข้อความ มาตราวัดเป็น 4 ระดับ และแบบสอบถามเป็นแบบสถานการณ์ จำนวน 30 ข้อ วัดการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งหาความเชื่อมั่น ได้ดังนี้

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าความเชื่อมั่น 0.767

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าความเชื่อมั่น 0.922

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่น 0.866

ตอนที่ 4 วัดด้านเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือของ สุภาพร พิสิฐวิวัฒน์ ซึ่งสร้างตามแนวคิดของโกลแมน (Goleman, 1998) จำนวน 75 ข้อ โดยการคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 3.660 ถึง 11.028 ซึ่งตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ มาด้านละ 15 ข้อ โดยปรับมาตราวัดเป็น 4 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.919

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ไปสอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมดังนี้

1. หลังจากผู้วิจัยนัดหมาย วันเวลา ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและฝากให้ครูประจำชั้นช่วยเก็บ โดยผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียดให้กับครูประจำชั้นเข้าใจ เพื่อที่จะให้ครูประจำชั้นนำไปอธิบายกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้เข้าใจจะได้ตอบแบบสอบถามตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลในระหว่าง 20 พฤศจิกายน 2545 ถึง 10 มกราคม 2546

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมดจำนวน 395 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเชาวนปัญญาทางอารมณ์ ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบรอมดา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเชาวนปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดพร้อมทั้งทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย t -test และ F -test ตามลำดับ
3. ทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง พร้อมทั้งทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย Z -test
4. คำนำนัยสำคัญของคะแนนดิบของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเชาวนปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด พร้อมทั้งทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย t -test
5. ทดสอบคำนำนัยสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเชาวนปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พร้อมทั้งทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย t -test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลสรุป ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยรายข้อของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่าอยู่ระหว่าง 1.34 ถึง 1.99 1.29 ถึง 2.00 และ 1.31 ถึง 1.99 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีปัจจัยแต่ละด้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ยกเว้นการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนคะแนนเฉลี่ยรายข้อของเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่า 2.51 2.47 และ 2.49 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนชายมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ส่วนนักเรียนหญิงและนักเรียนทั้งหมดมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่าอยู่ระหว่าง 0.11 ถึง 0.50 0.00 ถึง 0.50 และ 0.10 ถึง 0.50 ตามลำดับ แสดงว่ามีการกระจายของคะแนนน้อยและปัจจัยแต่ละด้านมีการกระจายใกล้เคียงกัน

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่า 0.809 0.718 และ 0.735 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดมีค่า 0.655 0.515 และ 0.540 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีการวัดลักษณะเดียวกันกับการวัดทางเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ถึง 65.5% 51.5% และ 54.0% ตามลำดับ

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง

4. คำนำนัยสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง นักเรียนชาย และนักเรียนทั้งหมดมีค่า 0.695 และ 0.572 0.350 และ 0.267 0.505 และ 0.395 ตามลำดับ และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย มีค่า 0.284 และส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนหญิงและนักเรียนทั้งหมด มีค่า 0.955 และ 0.704 ตามลำดับ และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันที่วิเคราะห์จากนักเรียนทั้งหมด มีค่า 0.182 และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่วิเคราะห์จากนักเรียนนักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีค่า -0.339 -0.725 และ -0.563 ตามลำดับ และส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากจะทำให้นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์น้อย

5. คำนำนัยสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคำนำนัยสำคัญของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลทางบวกต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง และนัยสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลทางลบต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิงสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย ส่วนนัยสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคำนำนัยสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายส่งผลทางบวกต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง สำหรับนัยสำคัญของปัจจัย

ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลทางลบต่อเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้อภิปรายได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1 ที่ว่า ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด แสดงว่า ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาทุกด้านมีลักษณะเอื้อต่อการเกิดเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งจากการศึกษาของ คูเปอร์ และซาวาฟ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 : 15- 17 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf. 1997.) พบว่าเยาวชนปัญญาทางอารมณ์มีรากฐานจากการสร้างสัมพันธภาพและโน้มน้าวจิตใจกับผู้อื่น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกศิลป์ พุทธิศิลปรสกุล (2543 : บทคัดย่อ) พบว่าสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ โดยพฤติกรรมการสอนของครูและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งการทำกิจกรรมร่วมกันของครู เพื่อน กับนักเรียนเป็นการส่งเสริมการเกิดทักษะทางสังคมของนักเรียน สำหรับสภาพแวดล้อมภายในบ้านคือการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีส่วนสนับสนุนและสอนให้นักเรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง และการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะก่อให้เกิดเยาวชนปัญญาทางอารมณ์เช่นกัน

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางกับเยาวชนปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกัน และจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชายเป็นผู้ที่มีเยาวชนปัญญาทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนหญิง ซึ่งจากการศึกษาของโกเลแมน (Goleman. 1998 : 7) พบว่าเพศชายจะมีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถในการเผชิญปัญหา การควบคุมความเครียดได้ดีกว่าเพศหญิง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสเติร์น (ญาดา หลาวเพชร. 2544 : 49

อ้างอิงจาก Stein, 1997) พบว่านักเรียนชายจะมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์สูงกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยต่างๆก็เป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการเกิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียน

3. คำนำนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง นักเรียนชาย และนักเรียนทั้งหมดจะส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนหญิงและนักเรียนทั้งหมดจะส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดจะส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ตั้งไว้ว่า มีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการอย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ โดยปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ที่วิเคราะห์จากนักเรียนทั้งหมดจะส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อวิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะไม่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลทางบวกต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ แสดงให้เห็นว่า ครู เพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีผลเอื้อต่อการเกิดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ วีระวัฒน์ ปันนิตา และอุสา สุทธิสาคร (2542 : 112 - 119) พบว่าความสัมพันธ์ของพ่อแม่แบบเอื้ออาทรหรือแบบประชาธิปไตยนั้นมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจที่ดี ทำให้เด็กรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการมีทักษะทางสังคมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ซีโกล (ชนมน สุขวงศ์, 2543 : 51 ; อ้างอิงจาก Segal, 1997) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างความรู้สึกสนิทสนม การแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดของเด็กกับพ่อแม่ ด้วยบรรยากาศที่เปิดเผยและซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญและเอื้อต่อการพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ในปัจจุบันสังคมไทย พ่อแม่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูน้อยลง เนื่องจากไม่มีเวลา ต้องหาเงินมาเลี้ยงดูเด็ก ทำให้โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนรองจากการของพ่อแม่ ดังจะเห็นได้ว่าโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีวิธีการสอนเด็กนักเรียนหลายรูปแบบและออกแบบมาให้เป็นแนวทางพัฒนาทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ด้วยเหตุนี้บรรยากาศภายในโรงเรียน คือ ครูและเพื่อน จึงมีอิทธิพลแก่เด็กเช่นกัน ในการสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกรมิวิชาการ (2539 : 10 -13) สรุปว่าความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน จะทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเองและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี โดยครูส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียนกับเพื่อน ครูต้องเข้าใจความรู้สึกของนักเรียน ช่วยแก้ปัญหาทางด้านการเรียน และครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนฟังความคิดเห็น

ของผู้อื่น ซึ่งเป็นการสร้างทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงต้องการการยอมรับนับถือจากเพื่อน และเด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เพราะเด็กวัยนี้มักจะคิดว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจากการศึกษาของกรอนแลนด์ (มารีชา นาคทัตทิ. 2541 : 47 ; อ้างอิงจาก Gronlund. 1959 : 232) กล่าวว่า การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อน ทำให้เด็กมีความสุข มีทัศนคติที่ดีกับคนทั่วไป และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ อัลแมน (เมตตา จินดารักษ์. 2525 : 47 ; อ้างอิงจาก Ulman. 1957) พบว่าวัยรุ่นที่มีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน มักมีปัญหาด้านการเรียนตามมา กล่าวคือ เด็กจะมีความวิตกกังวลในการเรียน ไม่ไว้วางใจใคร และไม่มีทักษะทางสังคมกับผู้อื่น จึงควรส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และรู้วิธีการอยู่ร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้เกิดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ต่อไป สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมดจะส่งผลต่อเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า ถ้าพ่อแม่ของนักเรียนอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมากจะทำให้เด็กมีเชาว์ปัญญาทางอารมณ์น้อย เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับนักเรียน ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนแบบปล่อยปละละเลย จะทำให้เด็กไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ นักเรียนจะเอาแต่ใจตนเอง ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ เกื้อกุล ทาสิทธิ์ และคณะ (2524. 109) พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในการปรับตัวทางด้านอารมณ์และสังคมมีสาเหตุมาจากปัญหาภายในครอบครัว กล่าวคือ การที่พ่อแม่เลี้ยงดูบุตรแบบไม่สนใจ หรือปล่อยปละละเลยเด็กจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับพ่อแม่ ไม่เป็นที่ยอมรับของพ่อแม่ มักเป็นคนขลาดกลัว ลังเล ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่ไว้วางใจใคร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชาร์พฟีโร (ชนมน สุขวงศ์. 2543. : 8 ; อ้างอิงจาก Shapiro. 1997) กล่าวว่า การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก สำหรับปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไม่ส่งผลต่อเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดความสุข และไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เนื่องจากการบังคับให้เด็กทำตาม ที่พ่อแม่ต้องการ และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครินสกี (ประชัน จันทรสุข. 2542 ; อ้างอิงจาก Krinsky.1996. Abstract) พบว่าพ่อแม่ที่มีนิสัยก้าวร้าวจะส่งผลให้ลูกมีความก้าวร้าว โดยจะแสดงถึงบุคลิกลักษณะและความสามารถในการระงับหรือควบคุมอารมณ์ได้น้อยกว่าเด็กที่เลี้ยงดูแบบปกติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สยมพร เค โปบุญญ์ (2543 : 83) กล่าวไว้ว่า การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจะทำให้เด็กเก็บกด ก้าวร้าว ชอบอยู่คนเดียว ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และขาดความมั่นใจในตนเอง จึงควรส่งเสริมให้มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สนับสนุนพฤติกรรม การสอนของครูในการสร้างกิจกรรมกลุ่มให้กับนักเรียนและสนับสนุนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เพื่อส่งเสริมการเกิดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ต่อไป

4. คำนำนักความสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคำนำนักความสำคัญของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลทางบวกต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง และคำนำนักความสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลทางลบต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิงสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย ส่วนคำนำนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคำนำนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายส่งผลทางบวกต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ตั้งไว้ว่า คำนำนักของปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ระหว่างที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าแตกต่างกัน โดยคำนำนักความสำคัญของปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชายสูงกว่าที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิง เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสังคมอย่างรวดเร็ว พ่อแม่จึงเลี้ยงดูนักเรียนชายให้เป็นคนที่รู้จักแสดงความคิดเห็น มีอิสระในตนเอง ไม่เลี้ยงแบบทะนุถนอม ไม่มีการดูเหมือนนักเรียนหญิง เพราะสังคมไทยการเลี้ยงดูเด็กผู้หญิงจะต้องเลี้ยงแบบทะนุถนอม เอาใจใส่ ซึ่งเพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอเกรงว่าจะมีอันตรายจากสิ่งรอบตัวและภัยทางสังคม ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของอุมาพร ตรังคสมบัติ (2544. 153 - 154) กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เด็กที่สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือตนเองได้นั้น จะเป็นคนที่มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเองรู้สึกกว่าตนเองควบคุมและจัดการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ดี เด็กจะมีพลังในตนเอง ไม่ยอมแพ้ จะเป็นนักแก้ปัญหา เพราะสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่เลี้ยงดูแบบอื่น นอกจากการอบรมเลี้ยงดูแล้วบรรยากาศในโรงเรียนก็มีส่วนสำคัญในการเกิดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ พฤติกรรมการสอนของครูก่อให้เกิดทักษะทางสังคม เนื่องจากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2539 : 10 -13) สรุปว่าความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน จะทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเองและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี โดยการที่ครูส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียนกับเพื่อน และเปิดโอกาสให้นักเรียนฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็นการสร้างทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน ส่วนปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลทางลบกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่วิเคราะห์จากนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย เนื่องจากเพศหญิงมีความอ่อนโยน ต้องการความรู้สึกทะนุถนอม จึงการยอมทำตามผู้อื่น ทำให้มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่นได้ดีกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแอมริคสัน

(ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2539 : 58 ; อ้างอิงจาก Erikson.1970) กล่าวว่าวัยรุ่นต้องการการยอมรับจากเพื่อนกลุ่มเดียวกันหรือเพื่อนต่างกลุ่มทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางอารมณ์ กล่าวคือถ้านักเรียนมีเพื่อนมากแสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถปรับตัวและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของซัลลิแวน (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2538 : 69 - 71; อ้างอิงจาก Sillivan. 1933) กล่าวว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเพศเดียวกันและสนใจเพศตรงข้าม จึงมีพัฒนาการตนเองเพื่อให้เข้ากลุ่มกับเพื่อนโดยการทำยอมรับความคิด ให้ความไว้วางใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และไวซิงเจอร์ (Weisinger. 1998) กล่าวว่าพัฒนาเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์นั้นต้องพัฒนาการตระหนักรู้ตนเองสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และมีทักษะทางสังคม สำหรับปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไม่ส่งผลกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ แสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูนักเรียนชายและนักเรียนแบบกดดัน ให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้อย่างเคร่งครัดไม่มีผลต่อการเกิดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ดังที่ งานวิจัยของ ปณิตดา พังงา (2537 : 16) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบเข้มงวดกวดขันจะทำให้เด็กเป็นคนเก็บกดก้าวร้าว ไม่มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ จากผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลทางบวกต่อเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ ที่วิเคราะห์จากนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนทั้งหมด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะให้นักเรียนเป็นคนที่เชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สูง จึงควรส่งเสริมการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และครู ซึ่งครูควรเข้าใจความรู้สึกของนักเรียนและช่วยนักเรียนแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรกระตุ้นและส่งเสริมการทำกิจกรรมกลุ่มระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2. ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลทางลบกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ พ่อแม่และผู้ปกครองไม่ควรอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะทำให้นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ต่ำ ควรส่งเสริมพ่อแม่หรือผู้ปกครองอบรมให้เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีทักษะทางสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการสร้างเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ให้กับนักเรียนและทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านอื่นๆ กับเซาว์ปัญญาทางอารมณ์ ซึ่งปัจจัยด้านอื่นๆ ที่น่าศึกษา ควรเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของพ่อแม่ ครู และเพื่อน เช่น ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่ การปรับตัวของนักเรียนให้เข้ากับผู้อื่น และ การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาในทำนองเดียวกัน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่น เพื่อที่จะได้ทราบว่าการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันจะได้ผลเช่นเดียวกับการศึกษาครั้งนี้หรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกศิลป์ พุทธิศิลปพรสกุล. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในหน่วยงานกับเชาวน์อารมณ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กมลนันท์ รังสยาร. (2543). **การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2539). **สุขภาพจิตและความมั่นคงทางอารมณ์.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสุขภาพจิต. (2543,Online). "อีคิวคืออะไร." www.asiaeye.com
- กรมสุขภาพจิต. (2543). **อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์.** นนทบุรี : สำนักงานพัฒนาสุขภาพจิต.
- กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา. (2536). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมบางประการกับบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกื้อกุล ทาสีและคณะ. (2524,มกราคม). ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **เอกสารการประชุมวิชาการสุขภาพจิตประจำปี.** ครั้งที่ 34. โรงพยาบาลสงฆ์.
- คมเพชร จิตรศุภกุล. (2542,กันยายน - ธันวาคม). "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในชีวิต". **วิชาการศึกษาศาสตร์.** 1(1) : 35 – 38.
- ฉัตรฤดี สุกปลั่ง. (2543). **ผลของบุคลิกภาพและเชาวน์อารมณ์ที่มีต่อคุณภาพของการให้บริการตามการรับรู้ของหัวหน้างานของพนักงานส่วนหน้าของโรงแรมชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา กล่อมจิต. (2542). **อารมณ์.** (เอกสารประกอบการสอน). ขอนแก่น : ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ชนมน สุขวงศ์. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชประชาสมาธิวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ชอลัดดา ขวัญเมือง. (2542). *การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.*
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2530) *เอกสารการสอนชุดมนุษยศาสตร์กับสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2542,สิงหาคม). "มหัศจรรย์แห่งชีวิต 20," *สารคดี. 15(170):* 166 - 167
- ญาดา หลาวเพชร. (2544). *บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ณรงค์ เส็งประชา. (2538). *การสอนและการศึกษาอุตสาหกรรมศิลป์. กรุงเทพฯ : หน่วยการศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู.*
- ดวงเดือน ศาตราภทร. (2544). *การอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัว และความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กในครอบครัว 2 ประเภท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ดุขฎิ โยเหลา. (2535). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย โดยใช้การวิเคราะห์เมต้า. รายงานวิจัยฉบับที่ 47. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- ดุขฎิ สรวงขัน. (2542,สิงหาคม). "EQ ประดูสู่ความสำเร็จ," *สกุลไทย. 19(45):* 32 – 39.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542,สิงหาคม). "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา" *วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 6(1):* 19 - 35.
- ทิพย์วรรณ นพวงษ์ ณ อยู่ธยา. (2528,กรกฎาคม). "มูลเหตุที่ทำให้พฤติกรรมของเยาวชน เบี่ยงเบนและการแก้ไข," *วิทยาคาร. 83(7):* 56 – 60
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2539,มีนาคม). "EQ มาตรฐานอารมณ์อัจฉริยะ," *วารสารอัทธ. 10(117):* 55 - 61.
- ธวัช ประสาทฤทธาและคณะ. (2543,มีนาคม – เมษายน). "EQการพัฒนาชาวน์อารมณ์," *Fitness. 11(103):* 16 – 44
- นงพงา ลิ้มสุวรรณ. (2541). *เลี้ยงลูกถูกวิธีชีวิตเป็นสุข. กรุงเทพฯ : เมคอินโฟ.*

- นิตยา คชภักดี. (2542). "เด็กไทยยุคใหม่กับความฉลาดทางอารมณ์," *เอกสารอบรมยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตเด็กไทยในยามวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม*. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- นิศารัตน์ ทองอุปการ. (2538). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว และทัศนคติเรื่องเพศของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นีออน กลิ่นรัตน์. (2536). *การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกับวิธีการเลี้ยงดูของผู้ปกครองในชนบทที่มีสภาพพัฒนาต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ปนัดดา พังงา. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู นิสัยในการเรียนและแบบการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประชัน จันทรสุข. (2544). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (วัดผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี ศิริวรรณ. (2544). *พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมวดี สิงห์พรหมวงศ์. (2539). *ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครูอุตสาหกรรมในด้านลักษณะนิสัยในการทำงานวิชา ง 013 งานช่างพื้นฐาน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผกา สัตยธรรม. (2540). *สุขภาพจิตเด็ก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2542,สิงหาคม). "คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ," *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 6(1): 15 – 17
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และคมเพชร นัตตคุฎกกุล. (2544). *การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- พงษ์สุดา รัตนมาตมงคล. (2533). **ทัศนคติของบิดาต่อบทบาทของการเป็นบิดาและความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการปรับตัวของบุตรวัยรุ่น**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พยอม ธีธรรส. (2540). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณีภา ม่วงคราม. (2537). **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชวรมนี. (2542,สิงหาคม). "อีคิวในแนวพุทธศาสนา," **วารสารพุทธปริทัศน์ศาสตร์**. 5(1) : 7 – 13
- พะเยาว์ ปาลวัฒน์. (2525). **พฤติกรรมการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการสอนจริยศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พัชนี วรกวิน. (2530). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม.
- พัชร มะแสงสม. (2544). **ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์. (2544). **บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนวัยรุ่น**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิสิทธิ์ ปทุมบาล. (2532) **ผลการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- มะลิ อุดมภาพ. (2538). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- มาริษา นาคทับที. (2541). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำแบบประชาธิปไตยของ
นิสิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยการชลประทาน จังหวัดนนทบุรี.**
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เมตตา จินดารัตน์. (2525). **ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการ
ปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลทางการศึกษา) กรุงเทพฯ :**
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลลิตา ภูบารุง. (2544). **รูปแบบพฤติกรรมการแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตสมรสของ
บิดามารดากับความมั่นคงทางอารมณ์ของบุตรวัยรุ่นในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).**
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4**
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2540). **สถิติทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา แพทยานันท์. (2542). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทาง
สังคมและความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเขาวนอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาล
ศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร**
- วจิราภรณ์ ไชยรัตน์. (2539). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.**
- วรรณดี หมู่เย็น. (2544). **รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งเสริมความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร**
- วัจน์ ไทรงาม. (2539). **ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเด็กตามพื้นฐานอารมณ์กับรูปแบบ
การอบรมเลี้ยงดูของบิดา : กรณีศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียนโรงเรียนอนุบาล
เอกชน เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เอกอนามัยแม่และ
เด็ก) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.**

- วิจิตร อวระกุล. (2527) **เทคนิคมนุษยสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นต์ เฮาส์การพิมพ์
- วิลาส บุญทองขาว. (2527). **บรรยากาศการเรียนรู้การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของนักเรียน ครู และผู้บริหาร เขตการศึกษา 4**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2542,สิงหาคม). "การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน," **วารสารพฤติกรรมศาสตร์ 6(1)**: 37 - 52
- วิวัฒน์ มูลสถาน (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างกรอบมเลียงดูและความมีวินัยในตนเอง**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542, มกราคม - มิถุนายน). "ชาวน์อารมณ์ดัชนีวัดความสำเร็จในชีวิต," **วารสารการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. 5(2)**: 15 -17
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2539). **ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ศิริพร พูลรักษ์. (2539). **เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น**. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิต สวชนไพบูลย์. (2529). **เอกสารประกอบการสอนบทที่ 6 วิธีสังเกตพฤติกรรม การสอนอย่างมีระบบ**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพร พรหมจรรย์. (2540). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุขุมพร เค ไพบูลย์. (2543). **จิตวิทยาเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2541). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุชา จันทรเอม. (2536). **จิตวิทยาเด็ก**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- สุภาพร พิสิฐภูมิกานะ. (2543). **การสร้างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ปริญญาโท กศ.ม. (วัดผลทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพร วีระดาวิญญู. (2539). **การศึกษาเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์การอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิวนัยและนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในวินัยมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุรกุล เจนอบรม. (2542,สิงหาคม). "EQ/IQ," **วารสารการศึกษานอกโรงเรียน**. 6(12) :
20 - 22.
- แสงอุษา โลจนานนท์ และ กฤษณ์ รุยาพร. (2543). "EQ with Tail SMILE," **การบริหาร
อารมณ์ด้วยรอยยิ้มแบบไทย ๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์.
- อรพินท์ ชูชม และคณะ. (2527). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความพร้อม
ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. กรุงเทพฯ : สถาบันพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อริยะ สุพรรณเกษย์. (2543). **พัฒนา E.Q. ด้วยเสียงเพลง**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2537). **หลักการสอน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). **สร้าง EQ ลูกคุณ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม, กุศล สุนทรธาดา และศิรินันท์ กิตติสุขสถิต. (2540). **แบบแผนการ
เลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร**.
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Audrey J.Jaeger. (2001). **Emotional Intelligence, Learning Style and Academic
Performance of Graduate Students in Professional Schools Public
Administration**. Dissertation, Ph.D. (Philosophy) New York : Graduate
school New York University. Photocopied. www.umi.com
- Bar-on. (1997)., Reuven. **EQ-I Bar-on Emotional Quotient Inventory** : User's Manual.
Toronto, Canada : Multi Health System. [www. umi.com](http://www.umi.com)
- Bekendam, Carol Corwin. (1997, April). "Dimensions of Emotional Intelligence :
Attachment, Affect Regulation, Alexithymia and Empathy,". **Dissertation
Abstracts International**, 58 (4) : 2109b

- Cross, John. (1999). **"Does your emotional intelligence Quotient (EQ) mean more than your IQ?"** <http://cs.geneseo.edu./project/3-Fold/jac-eq.html>.
- Dinatale, Sandra Mayer. (2001). **The Impact of an Emotional Learning Curriculum on the Emotional Intelligence of Adolescents**. Dissertation, Ph.D. (Philosophy in Health Science) Ohio : Graduate school The UNION Institute. Photocopied. www.umi.com
- Donaldson. (1997, June) "Emotional Intelligence Test," **Edmonton Journal**. 10 (4) : 95
- Gardner, Howard. (1993). **Multiple Intelligence : The Theory in Practice**. New York : Basic Books.
- Gibriel, J. (1968). **Children Growing VP**. London : The University of London
- Goleman, Daniel. (1995) **Emotional Intelligence : Why it can matter more than IQ**. New York : Bantam Books.
- (1998) **Emotional Intelligence : Working with Emotional Intelligence**. New York : Basic Books.
- Malek , Maryam. (2000). **Relationship between Emotional Intelligence and Collaborative Conflict Resolution Styles**. Dissertation, Ph.D. (Philosophy in Psychology) San Diego : Graduate school United States International University. Photocopied. www.umi.com
- PedHazur, Elazar J. (1997). **Multiple Regression in Behavioral Research**. New York. Third edition
- Roger. (1972). **The Psychology of adolescence**. New York : Meredith.
- Salovey & Mayer, John D. (1990, March). Emotional Intelligence, **Imagination Cognition and Personality**. 42(9) : 185 -211
- Salovey, Mayer, John D., Peter, and Caruso David. (1998). **Models of Emotional Intelligence**. New York : Cambridge University Press.
- Sutarso, P. (1998). **Gender Differences on the Emotional Intelligence inventory (EQI) (Marital Status)**. Dissertation, Ph.D. (Psychology) Alabama : Graduate school Alabama. Photocopied.
- Tapia, Martha Luisa. (1999, March). "A Study of Relationships of the Emotional Intelligence Inventory (Intelligence Test)," **Dissertation Abstract International-A** 59(9) : 103 – 106

- Weisinger, Hein. (1998). ***Emotional Intelligence at Work : The Untapped Edge for Success***. San Francisco : Jassey - Bass
- Yamane, Taro. (1970). ***Statistics - An Introduction Analysis. Second Edition***. Tokyo : John Weatherhill. Inc.
- Young, Cheri A. (1999,?). ***Validity Issues in Measuring Psychological Constructs : The Case of Emotional Intelligence***. Dissertation. Ph.D. (Psychology).
New York : Graduate school Cambridge University. Photocopied.
<http://trochim.cornell.edu/tutorial/young/eiweb2/html>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าอำนาจจำแนก (t)
ของเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ด้านพฤติกรรมการสอนของครู

ข้อ	IOC	การพิจารณา	ข้อ	IOC	การพิจารณา
1	1.00	คัดเลือกไว้	31	1.00	คัดเลือกไว้
2	0.80	ตัดทิ้ง	32	1.00	คัดเลือกไว้
3	0.80	ตัดทิ้ง	33	1.00	คัดเลือกไว้
4	0.80	ตัดทิ้ง	34	1.00	คัดเลือกไว้
5	0.80	ตัดทิ้ง	35	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.80	ตัดทิ้ง	36	0.80	ตัดทิ้ง
7	0.80	ตัดทิ้ง	37	0.80	ตัดทิ้ง
8	1.00	คัดเลือกไว้	38	1.00	คัดเลือกไว้
9	1.00	คัดเลือกไว้	39	1.00	คัดเลือกไว้
10	1.00	คัดเลือกไว้	40	0.80	ตัดทิ้ง
11	0.80	ตัดทิ้ง	41	0.80	ตัดทิ้ง
12	0.60	ตัดทิ้ง	42	1.00	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	43	0.60	ตัดทิ้ง
14	1.00	คัดเลือกไว้	44	0.80	ตัดทิ้ง
15	0.80	ตัดทิ้ง	45	0.80	ตัดทิ้ง
16	0.80	ตัดทิ้ง	46	1.00	คัดเลือกไว้
17	1.00	คัดเลือกไว้	47	1.00	คัดเลือกไว้
18	0.80	ตัดทิ้ง	48	0.60	ตัดทิ้ง
19	1.00	คัดเลือกไว้	49	1.00	คัดเลือกไว้
20	1.00	คัดเลือกไว้	50	1.00	คัดเลือกไว้
21	1.00	คัดเลือกไว้	51	1.00	คัดเลือกไว้
22	1.00	คัดเลือกไว้	52	1.00	คัดเลือกไว้
23	1.00	คัดเลือกไว้	53	1.00	คัดเลือกไว้
24	1.00	คัดเลือกไว้	54	1.00	คัดเลือกไว้
25	1.00	คัดเลือกไว้	55	1.00	คัดเลือกไว้
26	1.00	คัดเลือกไว้	56	0.80	ตัดทิ้ง
27	1.00	คัดเลือกไว้	57	1.00	คัดเลือกไว้
28	1.00	คัดเลือกไว้	58	1.00	คัดเลือกไว้
29	1.00	คัดเลือกไว้	59	1.00	คัดเลือกไว้
30	1.00	คัดเลือกไว้	60	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	IOC	การพิจารณา	ข้อ	IOC	การพิจารณา
1	1.00	คัดเลือกไว้	31	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	32	1.00	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	33	1.00	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	34	0.80	ตัดทิ้ง
5	1.00	คัดเลือกไว้	35	1.00	คัดเลือกไว้
6	1.00	คัดเลือกไว้	36	0.60	ตัดทิ้ง
7	1.00	คัดเลือกไว้	37	0.80	ตัดทิ้ง
8	0.80	ตัดทิ้ง	38	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.80	ตัดทิ้ง	39	1.00	คัดเลือกไว้
10	0.80	ตัดทิ้ง	40	0.80	ตัดทิ้ง
11	0.80	ตัดทิ้ง	41	1.00	คัดเลือกไว้
12	0.80	ตัดทิ้ง	42	0.80	ตัดทิ้ง
13	1.00	คัดเลือกไว้	43	1.00	คัดเลือกไว้
14	1.00	คัดเลือกไว้	44	0.80	ตัดทิ้ง
15	1.00	คัดเลือกไว้	45	0.80	ตัดทิ้ง
16	1.00	คัดเลือกไว้	46	0.80	ตัดทิ้ง
17	1.00	คัดเลือกไว้	47	1.00	คัดเลือกไว้
18	1.00	คัดเลือกไว้	48	1.00	คัดเลือกไว้
19	1.00	คัดเลือกไว้	49	0.80	ตัดทิ้ง
20	1.00	คัดเลือกไว้	50	1.00	คัดเลือกไว้
21	1.00	คัดเลือกไว้	51	1.00	คัดเลือกไว้
22	0.80	ตัดทิ้ง	52	0.80	ตัดทิ้ง
23	1.00	คัดเลือกไว้	53	1.00	คัดเลือกไว้
24	0.80	ตัดทิ้ง	54	1.00	คัดเลือกไว้
25	1.00	คัดเลือกไว้	55	1.00	คัดเลือกไว้
26	1.00	คัดเลือกไว้	56	1.00	คัดเลือกไว้
27	1.00	คัดเลือกไว้	57	0.60	ตัดทิ้ง
28	1.00	คัดเลือกไว้	58	1.00	คัดเลือกไว้
29	0.80	ตัดทิ้ง	59	1.00	คัดเลือกไว้
30	0.80	ตัดทิ้ง	60	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 ค่าอำนาจจำแนก (t) ด้านพฤติกรรมการสอนของครู

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การพิจารณา	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การพิจารณา
1	4.591**	ตัดทิ้ง	21	9.849**	คัดเลือกไว้
2	2.403*	ตัดทิ้ง	22	3.692**	ตัดทิ้ง
3	2.240*	ตัดทิ้ง	23	7.963**	คัดเลือกไว้
4	6.493**	คัดเลือกไว้	24	6.808**	คัดเลือกไว้
5	3.483**	ตัดทิ้ง	25	11.046**	คัดเลือกไว้
6	7.677**	คัดเลือกไว้	26	10.535**	คัดเลือกไว้
7	9.939**	คัดเลือกไว้	27	7.866**	คัดเลือกไว้
8	9.229**	คัดเลือกไว้	28	11.104**	คัดเลือกไว้
9	5.959**	คัดเลือกไว้	29	10.701**	คัดเลือกไว้
10	7.481**	คัดเลือกไว้	30	12.598**	คัดเลือกไว้
11	9.837**	คัดเลือกไว้	31	10.443**	คัดเลือกไว้
12	8.541**	คัดเลือกไว้	32	8.279**	คัดเลือกไว้
13	12.207**	คัดเลือกไว้	33	9.346**	คัดเลือกไว้
14	7.964**	คัดเลือกไว้	34	8.901**	คัดเลือกไว้
15	9.456**	คัดเลือกไว้	35	9.272**	คัดเลือกไว้
16	8.219**	คัดเลือกไว้	36	- 2.746**	ตัดทิ้ง
17	10.938**	คัดเลือกไว้	37	2.837**	ตัดทิ้ง
18	9.240**	คัดเลือกไว้	38	- 2.424*	ตัดทิ้ง
19	9.985**	คัดเลือกไว้	39	4.301**	ตัดทิ้ง
20	11.932**	คัดเลือกไว้	40	4.704**	ตัดทิ้ง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนก(t) ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การพิจารณา	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	การพิจารณา
1	7.191**	คัดเลือกไว้	21	6.970**	คัดเลือกไว้
2	3.438**	ตัดทิ้ง	22	3.903**	ตัดทิ้ง
3	6.534**	คัดเลือกไว้	23	5.947**	คัดเลือกไว้
4	3.729**	ตัดทิ้ง	24	3.856**	ตัดทิ้ง
5	10.209**	คัดเลือกไว้	25	8.014**	คัดเลือกไว้
6	3.182**	ตัดทิ้ง	26	5.372**	คัดเลือกไว้
7	10.024**	คัดเลือกไว้	27	6.842**	คัดเลือกไว้
8	8.872**	คัดเลือกไว้	28	5.272**	คัดเลือกไว้
9	6.756**	คัดเลือกไว้	29	8.221**	คัดเลือกไว้
10	8.578**	คัดเลือกไว้	30	6.807**	คัดเลือกไว้
11	2.513**	ตัดทิ้ง	31	6.897**	คัดเลือกไว้
12	6.114**	คัดเลือกไว้	32	6.868**	คัดเลือกไว้
13	8.208**	คัดเลือกไว้	33	6.181**	คัดเลือกไว้
14	0.096	ตัดทิ้ง	34	9.135**	คัดเลือกไว้
15	2.503**	ตัดทิ้ง	35	9.547**	คัดเลือกไว้
16	7.234**	คัดเลือกไว้	36	7.071**	คัดเลือกไว้
17	3.935**	ตัดทิ้ง	37	4.991**	คัดเลือกไว้
18	5.283**	คัดเลือกไว้	38	4.887**	คัดเลือกไว้
19	7.103**	คัดเลือกไว้	39	4.884**	ตัดทิ้ง
20	5.976	คัดเลือกไว้	40	6.048**	คัดเลือกไว้

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ โรงเรียน
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของครูและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวนด้านละ 30 ข้อ รวมทั้งหมด 60 ข้อ
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 30 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบสถานการณ์ จำนวน 30 ข้อ
 - ตอนที่ 4 แบบสอบถามเชาว์ปัญญาทางอารมณ์ จำนวน 75 ข้อ
2. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามทุกตอน โดยให้นักเรียนพิจารณาจากข้อความของแบบสอบถามแต่ละข้อว่าตนเองปฏิบัติมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ซึ่งตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนที่ปฏิบัติมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งช่อง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. โรงเรียน

- () โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย () โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง
() โรงเรียนดอนเมืองจตุรจินดา () โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์)
() โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช

ตอนที่ 2 ข้อความที่ 1 ถึง 30 เป็นการวัดการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการสอนของครู การเอาใจใส่ในการสอน มีวิธีถ่ายทอดความรู้ มีการใช้สื่อประกอบการสอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่างๆ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติกับครูมากที่สุด

ข้อความที่ 31 ถึง 60 เป็นการวัดพฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนม การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความห่วงใย ความไว้วางใจ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนปฏิบัติกับเพื่อนของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างการตอบคำถาม

ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็น ส่วนใหญ่	เป็น บางครั้ง	ไม่เคย เลย
0 ครูกระตุ้นให้นักเรียนคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น เมื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน		✓		
00 ข้าพเจ้าจะปรับความเข้าใจกับเพื่อน เมื่อมีเรื่องขัดใจกัน	✓			

วิธีการตอบคำถาม

จากตัวอย่างข้อ 0 นักเรียนตอบเป็นส่วนใหญ่ แสดงว่า ครูกระตุ้นให้นักเรียนเอาใจใส่ความรู้สึกของผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่

จากตัวอย่างข้อ 00 นักเรียนคำตอบเป็นประจำ แสดงว่า นักเรียนสามารถเข้าใจความรู้สึกเพื่อนเป็นประจำ

ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็น ส่วนใหญ่	เป็น บางครั้ง	ไม่เคย เลย
1. ครูกระตุ้นให้นักเรียนคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น เมื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน				
2. ครูกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง				
3. ครูให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนมีปัญหา				
4. ครูจัดกิจกรรมการสอนโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม ของนักเรียน				
5. ครูแจ้งล่วงหน้าให้นักเรียนทราบก่อนงดสอน				
6. ครูใช้คำถามที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียน ตอบคำถาม				
7. ครูใช้สื่อการสอน ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนง่ายขึ้น				
8. ครูตอบข้อซักถามของนักเรียน				
9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ในขณะสอน				
10. ครูยอมรับคำตอบที่หลากหลายของนักเรียน				
11. ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน				
12. ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน				
13. ครูให้คำปรึกษานักเรียนที่มีปัญหากับเพื่อนใน ห้องเรียน				
14. ครูและนักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการเรียน				
15. ครูสนใจนักเรียนทุกคน โดยการพูดคุยถามปัญหา เกี่ยวกับการเรียน				
16. ครูสอดแทรกความคิดในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกเหนือจากเนื้อหาวิชาเรียน				
17. ครูสอนเนื้อหาและสอดแทรกจริยธรรมให้กับนักเรียน				
18. ครูสอนสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายได้				
19. ครูสอบถามปัญหาเกี่ยวกับทำกิจกรรมกลุ่มของ นักเรียนกับเพื่อน				
20. ครูมีสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่หลากหลาย				

ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็น ส่วนใหญ่	เป็น บางครั้ง	ไม่เคย เลย
21. ครูอธิบายเนื้อหาวิชาเรียนที่นักเรียนไม่เข้าใจ ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย				
22. เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจที่ครูสอน ครูจะอธิบายซ้ำอีกครั้ง ให้นักเรียนเข้าใจ				
23. ครูมีวิธีการสอนหลากหลายวิธี ทำให้นักเรียนเข้าใจ ได้ง่าย				
24. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการ ทำกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน				
25. ครูเอาใจใส่ในการเรียนการสอนของนักเรียน				
26. ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ร่วมกัน				
27. ครูและนักเรียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมภายในห้องเรียน				
28. ครูให้คำแนะนำนักเรียน เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหา ที่เรียน				
29. ครูพูดชมเชยนักเรียนเมื่อนักเรียนตอบถูก				
30. ครูตักเตือนนักเรียนให้ประพฤติตนเป็นคนดี				
31. ข้าพเจ้าจะปรับความเข้าใจกับเพื่อน เมื่อมีเรื่อง ขัดใจกัน				
32. ข้าพเจ้าชมเชยเพื่อนด้วยความจริงใจ เมื่อเพื่อน ได้รับคำชมเชยจากคนอื่น				
33. ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนเวลาเพื่อนทุกข์ใจ				
34. ข้าพเจ้าปรับทุกข์กับเพื่อนได้ทุกเรื่อง				
35. ข้าพเจ้าปรึกษาเพื่อน เมื่อมีปัญหาด้านการเรียน				
36. ข้าพเจ้าเป็นที่ยอมรับ ในการทำงานกลุ่มร่วมกับ เพื่อน				
37. ข้าพเจ้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อน				
38. ข้าพเจ้ามีความสุข เมื่ออยู่ร่วมกับเพื่อน				
39. ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ช่วยเหลือเพื่อน				
40. ข้าพเจ้าไม่เคยเป็นห่วงเพื่อนเวลาเพื่อนทุกข์ใจ				

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
41. ข้าพเจ้าไม่ยอมรับมติของเพื่อนในกลุ่ม				
42. ข้าพเจ้าไม่สบายใจ เมื่อเพื่อนของข้าพเจ้ามีความทุกข์				
43. ข้าพเจ้าไม่สามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับเพื่อนได้				
44. ข้าพเจ้าไวใจและพูดคุยความลับกับเพื่อนทุกเรื่อง				
45. ข้าพเจ้าจะทักทายเพื่อนเวลาอยู่นอกห้องเรียน				
46. ข้าพเจ้าและเพื่อนแบ่งขนมหรือของใช้ให้ซึ่งกันและกัน				
47. ข้าพเจ้าและเพื่อนแบ่งงานกันทำตามความสามารถเมื่อทำงานกลุ่ม				
48. ข้าพเจ้าและเพื่อนไม่เคยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการเรียน				
49. เพื่อนของข้าพเจ้าจะคอยให้กำลังใจ เมื่อข้าพเจ้าท้อแท้ในการเรียน				
50. เพื่อนเล่าปัญหาส่วนตัวให้ข้าพเจ้าฟัง				
51. เพื่อนๆ นึกถึงข้าพเจ้าเมื่อทำงานกลุ่ม				
52. เพื่อนๆ ไม่เคยมาปรับทุกข์กับข้าพเจ้า				
53. เพื่อนๆ ไม่รับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้าในการทำงานกลุ่ม				
54. เพื่อนๆ เลือกข้าพเจ้าร่วมกลุ่มในการทำงาน				
55. เพื่อนๆ ห่วงใยข้าพเจ้าเวลาข้าพเจ้าไม่สบาย				
56. เมื่อเกิดข้อสงสัยในการเรียนข้าพเจ้าจะปรึกษาเพื่อน				
57. เวลาค้นหาเพื่อนเพื่อนจะเดินผ่านข้าพเจ้าเหมือนไม่รู้จักข้าพเจ้า				
58. เมื่อพูดคุยกับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าจะเป็นผู้ฟังที่ดี				
59. เมื่อเพื่อนมีปัญหาด้านการเรียน ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนควรหาทางแก้ไขปัญหาเอง				
60. เพื่อนช่วยข้าพเจ้าแก้ไขปัญหา เมื่อข้าพเจ้าทะเลาะกับเพื่อนในกลุ่ม				

ตอนที่ 3 เป็นการวัดพฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองว่าปฏิบัติกับนักเรียนอย่างไร
คำชี้แจง

1. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบสอบถามแบบสถานการณ์ จำนวน 30 ข้อ
2. คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมากที่สุด โดยตอบคำถามทุกตัวเลือกในแต่ละข้อ ซึ่งคำตอบแต่ละตัวเลือกเป็นตัวแทนของการอบรมเลี้ยงดู

ตัวอย่างการตอบคำถาม

ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็น ส่วนใหญ่	เป็น บางครั้ง	ไม่เคย เลย
1. ในระหว่างที่นักเรียนกำลังศึกษาเล่าเรียนผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
1.1 บังคับให้อ่านหนังสือ	✓.....			
1.2 ไม่เคยถามเรื่องการเรียนเลย		✓.....		
1.3 พุดคุยถึงปัญหาการเรียนว่าเป็นอย่างไร			✓.....	

วิธีตอบคำถาม

จากตัวอย่างข้อ 1.1 นักเรียนตอบเป็นส่วนประจำ แสดงว่า พ่อแม่ของนักเรียนบังคับให้นักเรียนอ่านหนังสือเป็นประจำ

จากตัวอย่างข้อ 1.2 นักเรียนตอบเป็นส่วนใหญ่ แสดงว่า พ่อแม่ของนักเรียนไม่เคยถามเรื่องการเรียนเป็นส่วนใหญ่

จากตัวอย่างข้อ 1.3 นักเรียนตอบเป็นบางครั้ง แสดงว่า พ่อแม่ของนักเรียนพุดคุยปัญหาด้านการเรียนกับนักเรียนเป็นบางครั้ง

หมายเหตุ

พ่อแม่หรือผู้ปกครองในที่นี้ หมายถึง ผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูนักเรียนมาเป็นเวลานานกว่าผู้อื่น อาจเป็นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา หรือบุคคลอื่นก็ได้

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ในระหว่างที่นักเรียนกำลังศึกษาเล่าเรียนผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
1.1 บังคับให้อ่านหนังสือ				
1.2 ไม่เคยถามเรื่องการเรียนเลย				
1.3 พุดคุยถึงปัญหาการเรียนว่าเป็นอย่างไร				
2. เวล่านักเรียนทำการบ้านผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
2.1 ไม่สนใจว่านักเรียนทำการบ้านได้หรือไม่				
2.2 ไม่ให้ไปไหนจนกว่าจะทำการบ้านเสร็จ				
2.3 ชักถามว่าทำการบ้านได้หรือไม่				
3. เวลาใกล้สอบนักเรียนจะต้องดูตำราเพื่อเตรียมตัวสอบผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
3.1 ให้กำลังใจและคำแนะนำการอ่านหนังสือ				
3.2 ควบคุม บังคับ ดูแลให้นักเรียนอ่านหนังสือทุกวัน				
3.3 ไม่เคยสนใจที่เด็กเตือนให้นักเรียนดูหนังสือ				
4. บางครั้งนักเรียนเกิดความท้อแท้ผิดหวังด้านการเรียน ผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
4.1 ปลอบใจ และคอยให้กำลังใจ				
4.2 ไม่สนใจว่านักเรียนมีปัญหาอะไร				
4.3 ให้ดูหนังสือมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม				
5. นักเรียนได้นำสมุดมารายงานผลการเรียนมาให้ผู้ปกครองได้รับทราบและผลการเรียนดีขึ้นกว่าเดิมที่ผ่านมา นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อได้รับสมุดรายงานนี้				
5.1 ดูผลการเรียนแล้วกล่าวชมเชย				
5.2 วางไว้บนโต๊ะไม่สนใจที่จะเปิดดู				
5.3 พอใจผลการเรียนและคอยควบคุมดูแลด้านการเรียนมากยิ่งขึ้น				

ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็น ส่วนใหญ่	เป็น บางครั้ง	ไม่เคยเลย
6. ขณะที่นักเรียนแต่งตัวออกนอกบ้านไปเที่ยว ผู้ปกครองท่านจะทำอย่างไร				
6.1 ช่วยดูว่านักเรียนแต่งตัวเช่นไรจึงจะเหมาะสม				
6.2 บังคับให้ใส่ชุดตามที่ผู้ปกครองจัดให้				
6.3 ไม่สนใจนักเรียนว่าจะใส่ชุดอะไร				
7. เสื้อผ้าที่นักเรียนสวมใส่แล้วผู้ปกครองให้นักเรียน ปฏิบัติเช่นไร				
7.1 ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเสื้อผ้าที่ใส่แล้ว				
7.2 บังคับให้นำไปแช่ผงซักฟอก				
7.3 จะนำมาสวมใส่ซ้ำอีกก็ได้				
8. เพื่อนสนิทของนักเรียนมีปัญหาเดือดร้อนทุกซี้ใจ และนักเรียนได้นำมาเล่าให้ผู้ปกครองฟังท่านจะ ทำอย่างไร				
8.1 ช่วยให้คำปรึกษา				
8.2 ห้ามไม่ให้นักเรียนก้าวก่ายเรื่องของเพื่อน				
8.3 รับฟังแล้วพยักหน้าไม่สนใจที่จะตอบปัญหา				
9. นักเรียนกับเพื่อนสนิทมีปัญหาขัดแย้งอย่างรุนแรง เมื่อนักเรียนปรึกษากับผู้ปกครอง ผู้ปกครอง จะทำอย่างไร				
9.1 ให้ไปขอโทษเพื่อน				
9.2 ไม่สนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น				
9.3 ให้คำปรึกษาและแนะนำนักเรียน				
10. ถ้านักเรียนกลับจากโรงเรียนเมื่อมาถึงบ้านแล้ว ผู้ปกครองให้นักเรียนทำอะไร				
10.1 ให้พักผ่อนแล้วไปทำการบ้าน				
10.2 บังคับให้ไปอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที				
10.3 ไม่สนใจนักเรียนว่าจะทำอะไร				
11. วันหยุด เสาร์ อาทิตย์ นักเรียนอยู่ที่บ้านจะปฏิบัติตน อย่างไร				
11.1 คุยปัญหากับผู้ปกครอง				
11.2 ทำงานตามผู้ปกครองกำหนด				
11.3 ไม่ต้องทำอะไรเพราะผู้ปกครองไม่สนใจ				

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
12. เมื่อนักเรียนได้ช่วยทำงานบ้าน ผู้ปกครองนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร				
12.1 ยกย่อง ชมเชย				
12.2 ชักถามว่าทำงานบ้านเสร็จหรือยัง				
12.3 ทำงานของท่านไปไม่สนใจว่านักเรียนจะทำอะไร				
13. ขณะที่นักเรียนช่วยทำงานบ้านบังเอิญนักเรียนได้ทำข้าวของเครื่องใช้เสียหายผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร				
13.1 ไม่สนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น				
13.2 รับฟังเหตุผลว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น				
13.3 ลงโทษนักเรียนทันที				
14. ขณะที่นักเรียนรับประทานอาหารกับผู้ปกครองนั้น ผู้ปกครองจะปฏิบัติเช่นไร				
14.1 สนทนาปัญหาทั่วไป				
14.2 ดักเตือนเรื่องการเรียนรู้เป็นประจำ				
14.3 ไม่สนใจที่จะสนทนาด้วย				
15. หลังจากที่นักเรียนได้ทำการบ้านเสร็จแล้ว ผู้ปกครองจะปฏิบัติเช่นไร				
15.1 ผู้ปกครองไม่สนใจว่านักเรียนจะเข้านอนเมื่อใด				
15.2 ให้นักเรียนพักผ่อนและเข้านอนตามเวลาปกติ				
15.3 กวดขันให้นักเรียนอ่านหนังสือก่อนเข้านอน				
16. นักเรียนนอนตื่นสายไปโรงเรียนไม่ทันผู้ปกครองจะปฏิบัติเช่นไร				
16.1 ดุว่าทันที				
16.2 ไม่สนใจว่านักเรียนจะอย่างไรต่อไป				
16.3 แนะนำว่าไม่ควรนอนตื่นสาย				
17. วันหนึ่งนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนทำให้กลับบ้านช้าผิดปกติ ผู้ปกครองปฏิบัติเช่นไร				
17.1 แนะนำว่าความบอกลให้ทราบล่วงหน้า				
17.2 ทำโทษทันทีไม่ฟังเหตุผล				
17.3 ไม่สนใจว่านักเรียนกลับบ้านเมื่อไร				

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
18. นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไร				
18.1 ให้ความรักและความอบอุ่น				
18.2 ไม่เคยให้คำแนะนำอะไรเลย				
18.3 ให้อยู่ในระเบียบวินัยและทำตามคำสั่ง				
19. ขณะรับประทานอาหารร่วมกันกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะปฏิบัติเช่นไร				
19.1 ผู้ปกครองจะพูดคุยเป็นกันเองตามปกติ				
19.2 ผู้ปกครองจะรับประทานอาหารและไม่พูดอะไรเลย				
19.3 ผู้ปกครองจะอบรมสั่งสอนบังคับให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์				
20. นักเรียนได้รับเงินเพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในโรงเรียนจากผู้ปกครองอย่างไร				
20.1 ได้รับเงินแล้วแต่ผู้ปกครองจะให้				
20.2 ได้รับเงินจากผู้ปกครองตามที่กำหนดไว้				
20.3 ได้รับเงินจากผู้ปกครองแต่บางครั้งไม่พอใช้จ่าย				
21. โรงเรียนได้จัดทัศนศึกษา นักเรียนต้องไปทุกคน และได้ไปขอค่าเดินทางกับผู้ปกครอง นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองจะทำเช่นไร				
21.1 เต็มใจที่จะให้นักเรียนไปทัศนศึกษาครั้งนี้				
21.2 ไม่สนใจว่านักเรียนจะไปทัศนศึกษาในครั้งนี้				
21.3 ชักถามจำนวนเงินที่จะนำไปใช้และหยิบยื่นให้ทันที				
22. นักเรียนได้ขออนุญาตจากผู้ปกครองไปดูภาพยนตร์ คิดว่าผู้ปกครองนักเรียนจะปฏิบัติเช่นไร				
22.1 ไม่อนุญาตให้ไปตามลำพัง				
22.2 อนุญาตและได้รับคำแนะนำว่าควรดูเรื่องใด				
22.3 ทำเฉยๆ ไม่สนใจนักเรียน				
23. เวลาว่างนักเรียนปฏิบัติเช่นไร				
23.1 ผู้ปกครองให้ช่วยทำงานบ้าน				
23.2 ดูโทรทัศน์ทั้งวันผู้ปกครองไม่ว่าอะไร				
23.3 สนทนาปัญหากับผู้ปกครอง				

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
24. เวลาที่ฝนตกนักเรียนได้ออกไปเดินตากฝน ทำให้ไม่สบายเมื่อผู้ปกครองทราบจะปฏิบัติต่อนักเรียนเช่นไร				
24.1 ดุหรือตำหนิทันที				
24.2 ให้ไปหยิบยารับประทานเอง				
24.3 แนะนำว่าควรจะไปหาหมอ				
25. ขณะที่นักเรียนกำลังช่วยผู้ปกครองทำงานบังเอิญได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย ผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียนเช่นไร				
25.1 ไม่สนใจว่านักเรียนได้รับบาดเจ็บ				
25.2 แนะนำในการรักษาบาดเจ็บ				
25.3 ดักเตือน และให้รีบไปหายามารักษา				
26. การเดินทางไปโรงเรียนนักเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองเช่นไร				
26.1 คอยรับคอยส่งหรือให้ไปกับผู้ที่ไว้ใจ				
26.2 ให้คำแนะนำในการเดินทางไปโรงเรียน				
26.3 จะไปหรือกลับจากโรงเรียนเวลาใดก็ได้ เพราะต่างคนต่างไปอยู่แล้ว				
27. ขณะที่นักเรียนกำลังทำการบ้านผู้ปกครองปฏิบัติเช่นไร				
27.1 ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ถ้าเสร็จแล้วจะนำของว่างมาให้				
27.2 ผู้ปกครองนั่งถามว่าเมื่อไรจะทำการบ้านเสร็จ				
27.3 ผู้ปกครองไม่สนใจว่าจะทำการบ้านเสร็จหรือไม่				
28. ถ้าผู้ปกครองได้ทราบว่านักเรียนกำลังพูดจาหรือแสดงกิริยามารยาทไม่เรียบร้อยกับพี่ๆ น้องๆ ผู้ปกครองจะทำเช่นไร				
28.1 ไม่สนใจที่นักเรียนแสดงกิริยาเช่นนี้				
28.2 ให้ข้อคิดที่ไม่สมควรแสดงกิริยาเช่นนี้				
28.3 ตำหนิเตือนว่ากิริยาเช่นนี้ไม่ควรทำ				

ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
29. นักเรียนกลับมาจากโรงเรียนเสื้อผ้าของ นักเรียน สกปรกผู้ปกครองเห็นนักเรียนสวมเสื้อสกปรกเช่นนี้ ผู้ปกครองจะปฏิบัติเช่นไร				
29.1 ไม่สนใจว่าเสื้อผ้าจะเป็นเช่นไร				
29.2 แนะนำนักเรียนว่าควรจะนำเสื้อผ้าไปแช่ผงซักฟอก				
29.3 บอกให้นักเรียนรีบไปอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที				
30. ถ้ามีญาติผู้ใหญ่หรือเพื่อนสนิทของผู้ปกครองมา เยี่ยมเยียนที่บ้าน ผู้ปกครองจะปฏิบัติเช่นไร				
30.1 ดักเตือนให้นักเรียนยกน้ำมาให้				
30.2 แนะนำให้นักเรียนรู้จักแขกผู้มาเยี่ยมเยียน				
30.3 ให้นักเรียนหลบหน้าไปที่ไหนก็ได้				

ตอนที่ 4 เป็นการวัดความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเข้าใจและให้ความหวังแก่ตนเอง มองโลกในแง่ดีสามารถปรับสภาพอารมณ์ ควบคุมหรือจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

ตัวอย่างการตอบคำถาม

ข้อความ	น้อยมาก	น้อย	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
0 ข้าพเจ้าสามารถบอกสาเหตุของความผิดหวังหรือเสียใจได้	✓			

วิธีตอบคำถาม

จากตัวอย่างข้อ 0 นักเรียนตอบเป็นน้อยมาก แสดงว่า นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของความผิดหวังหรือความเสียใจได้น้อยมาก

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในข้อความที่นักเรียนปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	บ่อยมาก	บ่อย	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ข้าพเจ้าสามารถบอกสาเหตุของการผิดหวังหรือเสียใจได้				
2. ข้าพเจ้ารู้ตลอดเวลาว่าในขณะนั้นข้าพเจ้ามีความรู้สึกอย่างไร				
3. ข้าพเจ้ารู้ว่าสิ่งที่กำลังคิดเป็นเรื่องดีหรือไม่ดี				
4. ข้าพเจ้ารู้ตัวว่าจะสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆได้หรือไม่				
5. ความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี ช่วยให้ข้าพเจ้าระวังตัวในการกระทำความผิด				
6. ข้าพเจ้ารู้ว่าตัวเองมีความสามารถด้านใด				
7. ข้าพเจ้าเข้าใจในรูปร่างหน้าตาของตนเองตรงกับที่ผู้อื่นพูดถึง				
8. ข้าพเจ้ารู้ว่าเมื่อไรข้าพเจ้าพร้อมที่จะทำงาน				
9. ไม่ว่าจะทำอะไรข้าพเจ้าทำอย่างมีสติและมั่นใจ				
10. ข้าพเจ้าเลือกเรียนตามความสนใจของตนเอง				
11. ข้าพเจ้ารู้ตัวว่าตนเองมีนิสัยอย่างไร				
12. ข้าพเจ้ารู้ตัวว่าตนเองกำลังสนทนาเรื่องอะไรอยู่				
13. ข้าพเจ้าสามารถบอกความรู้สึกที่แท้จริงได้ว่าข้าพเจ้าชอบหรือไม่ชอบอะไร				
14. ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ				
15. ข้าพเจ้าสามารถตัดสินใจเรื่องต่างๆได้ด้วยตนเอง				
16. ข้าพเจ้าจะเก็บความรู้สึกของตนเองไว้ไม่แสดงออกให้ใครรู้				
17. ข้าพเจ้าสามารถสงบนิ่งได้ แม้ขณะที่อารมณ์เสีย				
18. ข้าพเจ้าสามารถห้ามตัวเองไม่ให้คิดในสิ่งที่ไม่ดีต่อคนอื่น				
19. แม้จะถูกเพื่อนวิจารณ์ผลงาน ข้าพเจ้ายังคงรักษาสีหน้าให้เป็นปกติได้				
20. ข้าพเจ้าจะแสดงอาการหงุดหงิดไม่พอใจถ้าต้องทำงานกับคนที่ไม่ชอบ				

ข้อความ	น้อยมาก	น้อย	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
21. ข้าพเจ้ารับฟังคำวิจารณ์จากเพื่อนได้ โดยไม่แสดงความโกรธ				
22. เมื่อรู้สึกเครียด ข้าพเจ้าจะหากิจกรรมเพื่อคลายเครียด				
23. ข้าพเจ้ารู้สึกอิจฉาเพื่อนที่สอบได้คะแนนมากกว่า				
24. เวลาข้าพเจ้าโกรธ ข้าพเจ้าจะขว้างปาสิ่งของเพื่อระบายอารมณ์				
25. ข้าพเจ้าสามารถตั้งสมาธิเพื่อทำข้อสอบ แม้ว่าวิชาที่ผ่านมาจะทำข้อสอบไม่ได้				
26. แม้จะทำข้อสอบไม่ได้ ข้าพเจ้าก็ไม่เก็บไปกังวล				
27. ข้าพเจ้าเคยตะโกนหรือกรีดร้องเวลาโกรธ				
28. เมื่อข้าพเจ้าโกรธข้าพเจ้าจะเก็บความรู้สึกไว้ ไม่แสดงออก				
29. เมื่อถูกตำหนิ ข้าพเจ้าจะเก็บมาเป็นกังวลเป็นเวลานาน				
30. แม้ว่าอารมณ์ไม่ดี ข้าพเจ้าก็ยังสามารถพูดคุยได้เป็นปกติ				
31. เมื่อข้าพเจ้าวางแผนการทำงานไว้ ข้าพเจ้าต้องทำตามแผนให้ได้				
32. เมื่อทำงานต่างๆ ข้าพเจ้าคิดว่าต้องทำให้สำเร็จ				
33. ข้าพเจ้าคาดหวังว่าข้าพเจ้าจะทำงานทุกอย่างได้ดี				
34. เมื่อเริ่มลงมือทำงาน ข้าพเจ้าคาดหวังถึงผลงานที่ดีและมีคุณภาพ				
35. ข้าพเจ้าเปรียบเทียบผลงานเพื่อน เพื่อปรับปรุงผลงานตัวเองให้ดีขึ้น				
36. แม้ว่าทำงานชิ้นใดไม่ได้ ข้าพเจ้าก็จะพยายามทำต่อไป				
37. เมื่อรู้สึกท้อถอย ข้าพเจ้าจะเตือนตัวเองให้มีกำลังใจมากขึ้น				
38. ข้าพเจ้าจะนึกถึงเป้าหมายก่อนการทำงาน				
39. อุปสรรคที่เจอในงานทำให้รู้สึกท้อแท้ที่จะทำ				
40. ข้าพเจ้าพยายามจะคิดแก้ปัญหาต่อไปแม้ว่าจะไม่ค่อยคืบหน้าก็ตาม				
41. เมื่อข้าพเจ้าสนใจสิ่งใด ข้าพเจ้าจะมุ่งมั่นทำให้สำเร็จให้ได้				
42. ข้าพเจ้าทำงานให้ดีที่สุด แม้ว่าไม่มีใครรู้ก็ตาม				

ข้อความ	น้อยมาก	น้อย	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
43. ข้าพเจ้าชอบแก้ปัญหด้วยตัวเองก่อนที่จะไป ขอคำแนะนำจากผู้อื่น				
44. ถึงแม้ว่าข้าพเจ้าเล่นกีฬาไม่เก่ง ข้าพเจ้าก็จะพยายาม ปรับปรุงตนเอง				
45. ข้าพเจ้าจะแก้ปัญหด้วยวิธีต่าง ๆ กันไปไม่เหมือนเดิม				
46. ก่อนที่จะแสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าคิดก่อนว่าคนอื่น จะรู้สึกอย่างไร				
47. ขณะพูดคุยกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะสังเกตความรู้สึกของ เพื่อน ๆ ด้วย				
48. ขณะพูดคุยกับผู้อื่น ข้าพเจ้าสามารถรับรู้ได้ว่าเขา กำลังอยู่ในอารมณ์เช่นใด				
49. เมื่อเพื่อน ๆ มีความทุกข์ ข้าพเจ้ายินดีรับฟังและ ให้คำแนะนำ				
50. ข้าพเจ้าสนใจความรู้สึกของกลุ่มสนทนา				
51. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ				
52. ข้าพเจ้าสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ด้วยการฟัง น้ำเสียง				
53. ข้าพเจ้าบอกได้ว่าคนใคร่ชดของข้าพเจ้ากำลังรู้สึก อย่างไร				
54. เมื่อรู้ว่าเพื่อนผิดหวังหรือเสียใจ ข้าพเจ้าเข้าไป ปลอบทันที				
55. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะทำให้คนรอบข้างสบายใจ				
56. ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจเพื่อน ๆ ที่สอบไม่ผ่าน				
57. ไม่ว่าจะทำอะไร ข้าพเจ้าใส่ใจความรู้สึกของ ผู้รอบข้าง				
58. ข้าพเจ้าพูดในเรื่องที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกดีและสบายใจขึ้น				
59. ข้าพเจ้าพยายามทำความเข้าใจกับอารมณ์และ ความรู้สึกของคนที่อยู่รอบข้าง				
60. ข้าพเจ้าสามารถสังเกตได้ว่าบุคคลในกลุ่มกำลังอยู่ใน อารมณ์เช่นใด				
61. ข้าพเจ้าสามารถเจรจาติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้				
62. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะติดต่อประสานงานกับคนทุกคนได้				
63. ข้าพเจ้าสามารถเข้ากับเพื่อน ๆ ทุกคนได้				
64. ข้าพเจ้าเต็มใจทำงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย				

ข้อความ	บ่อยมาก	บ่อย	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
65. ข้าพเจ้ามีความจริงใจกับทุกคนที่อยู่รอบข้าง				
66. เพื่อนๆ เชื่อนั่นและยอมรับในการตัดสินใจของข้าพเจ้า				
67. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาของกลุ่ม				
68. ข้าพเจ้าพยายามให้กำลังใจเพื่อนๆ ในการทำงาน				
69. ข้าพเจ้าพยายามถนอมน้ำใจผู้อื่น เพื่อหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง				
70. ข้าพเจ้าพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในหมู่เพื่อน				
71. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะร่วมงานกับผู้อื่น				
72. ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ ได้ดี				
73. ข้าพเจ้าสามารถพูดเพื่อลดความตึงเครียดในกลุ่มได้				
74. ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม				
75. ข้าพเจ้าพยายามปรับปรุงนิสัยให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน				

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มแข็ง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร. ละเอียด รัชเณร์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ขวลิศ รวยอาจัน	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาว จันทราภา พูลสนอง
วัน เดือน ปี เกิด	31 พฤษภาคม 2520
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	12/23 ถนนมิตร ด.สีกัน อ.ดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	นักสถิติ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์พัฒนาคุณภาพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี แขวงคันนายาว เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10230 โทรศัพท์ 0-2517-4270-9 ต่อ 2012
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครที่อุปถัมภ์)
พ.ศ. 2541	ค.บ.(คณิตศาสตร์) สถาบันราชภัฏพระนคร
พ.ศ. 2546	กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ